

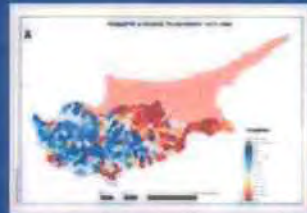
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ (ΕΔΚΑ)

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Οι χωρικές διαστάσεις των πληθυσμιακών εξελίξεων
στην Κύπρο την περίοδο 1960-2001

Εκπονητής :
Βασιλείου Γεώργιος

Επιβλέπων :
Καθ. Κοτζαμάνης Βύρων

ΒΟΛΟΣ 2006

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΛΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 4820/1
Ημερ. Εισ.: 11-07-2006
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΜΧΠΠΑ
2006
ΒΑΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Ηλικιακή πυραμίδα 1982	43
Διάγραμμα 2: Ηλικιακή πυραμίδα 1992	44
Διάγραμμα 3: Ηλικιακή πυραμίδα 2001	44
Διάγραμμα 4: Καμπύλη Lorenz για τους Έλληνες κατοίκους του νησιού για τις περιόδους 1960, 1973.	96
Διάγραμμα 4β: Καμπύλη Lorenz για τους Έλληνες κατοίκους του νησιού για τις περιόδους 1960, 1973 (στην μετέπειτα ελεύθερη Κύπρο).	97
Διάγραμμα 5: Καμπύλη Lorenz για τις περιόδους 1982, 1992, 2001.	98

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Πλήγματα στην Οικονομία της Κύπρου από την τουρκική εισβολή	12
Πίνακας 2: Διαθέσιμα δεδομένα ανά έτη.	29
Πίνακας 3: Δείκτες που υπολογίστηκαν	29
Πίνακας 4: Ο πληθυσμός και η πυκνότητα στα 5 απογραφικά έτη.	42
Πίνακας 5: Ο πληθυσμός, οι ηλικιακές ομάδες και οι βασικοί δείκτες στα 3 απογραφικά έτη μετά την εισβολή του 1974.	43
Πίνακας 6: Σύγκριση Δημογραφικών Μεγεθών	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Πίνακας 7: Total Variance Explained	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Πίνακας 8: Component Matrix(a)	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Πίνακας 9: Iteration History(a) 1982	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Πίνακας 10. Τυπολογία χωρικών ενοτήτων 1982	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Πίνακας 11: Initial Cluster Centers 1992	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Πίνακας 12. Τυπολογία χωρικών ενοτήτων 1992	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Πίνακας 13: Initial Cluster Centers 2001	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Πίνακας 14. Τυπολογία χωρικών ενοτήτων 2001	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Ανάγλυφο και Αστικά Κέντρα	5
Χάρτης 1β: Διοικητική Διαίρεση	15
Χάρτης 2: Το χαρτογραφικό υπόβαθρο (Διοικητικά όρια)	34
Χάρτης 3: Τυπολογία 1960	60
Χάρτης 4: Κατανομή ελληνικού πληθυσμού 1960	63
Χάρτης 5: Κατανομή ελληνικού πληθυσμού 1973	63
Χάρτης 6: Ποσοστό Αύξησης Πληθυσμού 1960-1973	65
Χάρτης 5: Κατανομή ελληνικού πληθυσμού 1973	69
Χάρτης 7: Κατανομή ελληνικού πληθυσμού 1982	69
Χάρτης 8: Πυκνότητα ελληνικού πληθυσμού 1973	70
Χάρτης 9: Πυκνότητα ελληνικού πληθυσμού 1982	70
Χάρτης 10: Ποσοστό αύξησης πληθυσμού 1973-1982	72
Χάρτης 11: Τυπολογία 1982	75
Χάρτης 12: Κατανομή πληθυσμού 1992	79
Χάρτης 13: Πυκνότητα πληθυσμού 1992	80
Χάρτης 14: Ποσοστό αύξησης πληθυσμού 1982-1992	81
Χάρτης 15: Τυπολογία 1992	85
Χάρτης 16: Κατανομή πληθυσμού 2001	87
Χάρτης 17: Πυκνότητα πληθυσμού 2001	88
Χάρτης 18: Ποσοστό αύξησης πληθυσμού 1992- 2001	89
Χάρτης 19: Τυπολογία 2001	93
Χάρτης 4.1: Διοικητική Διαίρεση 1960	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.1B: Διοικητική Διαίρεση (Δήμοι-Κοινότητες)	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.2: Ανάγλυφο	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.3: Εθνολογική σύσταση Δήμων και Κοινοτήτων 1960	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.4: Κατανομή Πληθυσμού 1960	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.5: Κατανομή Ελληνικού πληθυσμού 1960	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.6: Κατανομή Τούρκικου πληθυσμού 1960	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.7: Πυκνότητα πληθυσμού 1960	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.8: Πυκνότητα Ελληνικού πληθυσμού 1960	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.9: Πυκνότητα Τούρκικου πληθυσμού 1960	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.10: Δείκτης Χωροθέτησης Ελλήνων 1960	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Χάρτης 4.11: Δείκτης Χωροθέτησης Τούρκων 1960	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση μιας πτυχιακής εργασίας δεν είναι μια απλή υπόθεση και ο συγγραφέας της δεν είναι ο μόνος παράγοντας που συντελεί στην επιτυχή ολοκλήρωση της. Θα ήταν παράλειψη μου να μην αναφερθώ σε όσους με βοήθησαν, άμεσα ή έμμεσα, στις διαδοχικές φάσεις της παρούσας εργασίας.

Καταρχάς, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον **κ. Βύρωνα Κοτζαμάνη**, καθηγητή του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης γιατί διέθεσε τις υποδομές του ΕΔΚΑ (Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων) για την εκπόνηση της εργασίας μου, πίστεψε σε μένα και στις δυνατότητες μου και ως επιβλέπων καθηγητής αποτέλεσε τον οδηγό για την ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας, με τις χρήσιμες υποδείξεις, τις γνώσεις του και την εμπειρία του.

Επίσης, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην επίκουρο καθηγήτρια **κα. Μαρί Νοέλ Ντυκέν**, Οικονομολόγο – Στατιστικό, διδάσκουσα στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης για την υποστήριξή της, την υπομονή της αλλά και για τις συμβουλές της στον τρόπο δημιουργίας της τυπολογίας των χωρικών ενοτήτων.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω στον **Μιχάλη Αγοραστάκη**, υποψήφιο διδάκτορα του τμήματος και μέλος του ΕΔΚΑ, για τη συμπαράσταση και την πολύτιμη βοήθεια του, καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής μου. Πολλά ευχαριστώ επίσης στα μέλη του ΕΔΚΑ, Κάκια Σοφianoπούλου και Μάκη Πηλείδη που με στήριξαν συνεχώς αλλά και με ανέχτηκαν όλο το διάστημα εκπόνησης της πτυχιακής μου εργασίας.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου τόσο για την υλική αλλά κυρίως για την ηθική στήριξη όλα αυτά τα χρόνια της παραμονής μου στην Ελλάδα και της φοίτησης μου στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
1.1 Γεωγραφικά στοιχεία	4
1.2 Ιστορικά στοιχεία.....	6
1.2.1 Περίοδος μετά το 1960	7
1.2.2 Ιούλιος 1974. Πραξικόπημα – Τουρκική Εισβολή	9
1.3 Γλώσσα	14
1.4 Διοίκηση	14
1.4.1 Επαρχιακές Διοικήσεις	14
1.4.2 Δήμοι.....	15
1.4.3 Κοινότητες	18
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	19
2.1 Τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών και οι εφαρμογές τους	19
2.1.1 Εισαγωγή.....	19
2.1.2 Ορισμός.....	20
2.1.3 Βασικά χαρακτηριστικά των ΓΣΠ	21
2.1.4 Εφαρμογές των ΓΣΠ.....	23
3. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	24
3.1 Πηγές και Δεδομένα	26
3.1.1 Απογραφές Πληθυσμού	27
3.2 Η οργάνωση των δεδομένων.....	28
3.2.1 Προβλήματα και δυσκολίες	30
3.3 Περιγραφή της Βάσης Δεδομένων.....	31
3.4 Οργάνωση του Χαρτογραφικού Υποβάθρου.....	34
3.5 Περιγραφή της Βάσης του Χαρτογραφικού Υποβάθρου	35
4 Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση.	40
4.1 Εισαγωγή.....	40
4.1.1 Εξέλιξη Πληθυσμού.....	40
4.1.2 Σύγκριση των βασικών δημογραφικών μεγεθών της Κύπρου με αναπτυσσόμενες και ανεπτυγμένες χώρες.	41
4.2 Η Χωρική κατανομή του πληθυσμού στην Κύπρο τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας (1960).....	46
4.2.1 Βασικά χαρακτηριστικά.....	46
4.2.2 Η συνθετική εικόνα των διοικητικών ενοτήτων της ενιαίας Κύπρου το 1960: τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης.....	51
4.2.2.1 Ανάλυση σε κύριες συνιστώσες.....	52
4.2.2.2 Ταξινόμηση των Κοινοτήτων	55
4.2.2.3 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων.....	58
4.3 Η χωρική κατανομή του πληθυσμού της Κύπρου λίγο πριν την κρίση. (1973)	62
4.3.1 Εισαγωγή.....	62
4.3.2 Η κατανομή του πληθυσμού στο χώρο.....	62
4.4 Η χωρική κατανομή του πληθυσμού στην Κύπρο τα πρώτα χρόνια μετά την εισβολή. (1982).....	68
4.4.1 Εισαγωγή.....	68
4.4.2 Η κατανομή του πληθυσμού στο χώρο (1982)	68
4.4.3 Τυπολογία Χωρικών Ενοτήτων 1982	73
4.4.4 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων.....	74

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

4.5	Η επιτάχυνση της συγκέντρωσης του πληθυσμού στο χώρο και η ανάδειξη των αστικών πόλων (1982-1992)	78
4.5.1	Εισαγωγή.....	78
4.5.2	Η κατανομή του πληθυσμού στο χώρο (1992)	78
4.5.3	Τυπολογία χωρικών ενοτήτων (1992)	83
4.5.4	Παρουσίαση Αποτελεσμάτων.....	83
4.6	Η πληθυσμιακή ωρίμανση της Κύπρου και η ανάδειξη του παρακτίου χώρου (1992 - 2001)	86
4.6.1	Εισαγωγή.....	86
4.6.2	Η κατανομή του πληθυσμού στο χώρο (2001)	86
4.6.3	Τυπολογία χωρικών ενοτήτων (2001)	91
4.6.4	Παρουσίαση Αποτελεσμάτων.....	91
4.7	Η ανισοκατανομή του πληθυσμού στο χώρο (1960-2001).....	94
4.7.1	Εισαγωγή.....	94
4.7.2	Παρουσίαση Αποτελεσμάτων.....	95
5.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	99
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	103
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	106
	ΛΕΞΙΚΟ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΟΡΩΝ.....	107

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση των χωρικών διαστάσεων των πληθυσμιακών εξελίξεων στη Κύπρο κατά την περίοδο 1960-2001. Προσπάθεια μας είναι να αναδείξουμε τα δημογραφικά δρώμενα και την χωρική τους διάσταση, όπως π.χ τους πόλους συγκέντρωσης πληθυσμού, την ανισοκατανομή του πληθυσμού στο χώρο, τη διαχρονική εξέλιξη των πληθυσμιακών δομών του ορεινού χώρου και των μεγάλων αστικών κέντρων. Τέλος, στόχος της εργασίας αυτής ήταν να αποτυπώσουμε σε αδρές γραμμές και τις πληθυσμιακές επιπτώσεις της τουρκικής εισβολής του 1974 στον χώρο (φυγή των τουρκοκυπρίων και είσοδος των προσφύγων στην κατανομή του πληθυσμού στο χώρο.

Για να υλοποιήσουμε τους στόχους αυτούς προαπαιτείτο η δημιουργία μιας βάσης δεδομένων που θα περιέχει πληθυσμιακά και γεωγραφικά στοιχεία για όλους τους Δήμους και τις Κοινότητες της Κύπρου με παράλληλη ψηφιακή χαρτογραφική αποτύπωση. Εξ' όσον γνωρίζουμε και με βάση τη βιβλιογραφία που έχουμε μελετήσει, η δημιουργία αυτής της γεωγραφικής βάσης δεδομένων, καθώς και η όλη εργασία, είναι κάτι που επιχειρείται για πρώτη φορά.

Βασική πηγή των πληθυσμιακών στοιχείων που χρησιμοποιήσαμε, αποτέλεσε η Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. Όσον αφορά στοιχεία, όπως υψόμετρα, έκταση Δήμων και Κοινοτήτων πηγή μας ήταν το Τμήμα Κτηματολογίου Κύπρου. Για την επεξεργασία των δεδομένων μας, τη δημιουργία θεματικών χαρτών καθώς και για την εξαγωγή των διαφόρων συμπερασμάτων, κρίθηκε αναγκαία η δημιουργία βάσης δεδομένων και στη συνέχεια η χρήση των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών.

1.1 Γεωγραφικά στοιχεία

Η Κύπρος, είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου μετά τη Σαρδηνία και τη Σικελία με έκταση 9.251 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Έχει μέγιστο μήκος 240 χιλιόμετρα από το ανατολικότερο μέχρι το δυτικότερο της άκρο και μέγιστο πλάτος 100 χιλιόμετρα από το βορειότερο μέχρι το νοτιότερο της άκρο.

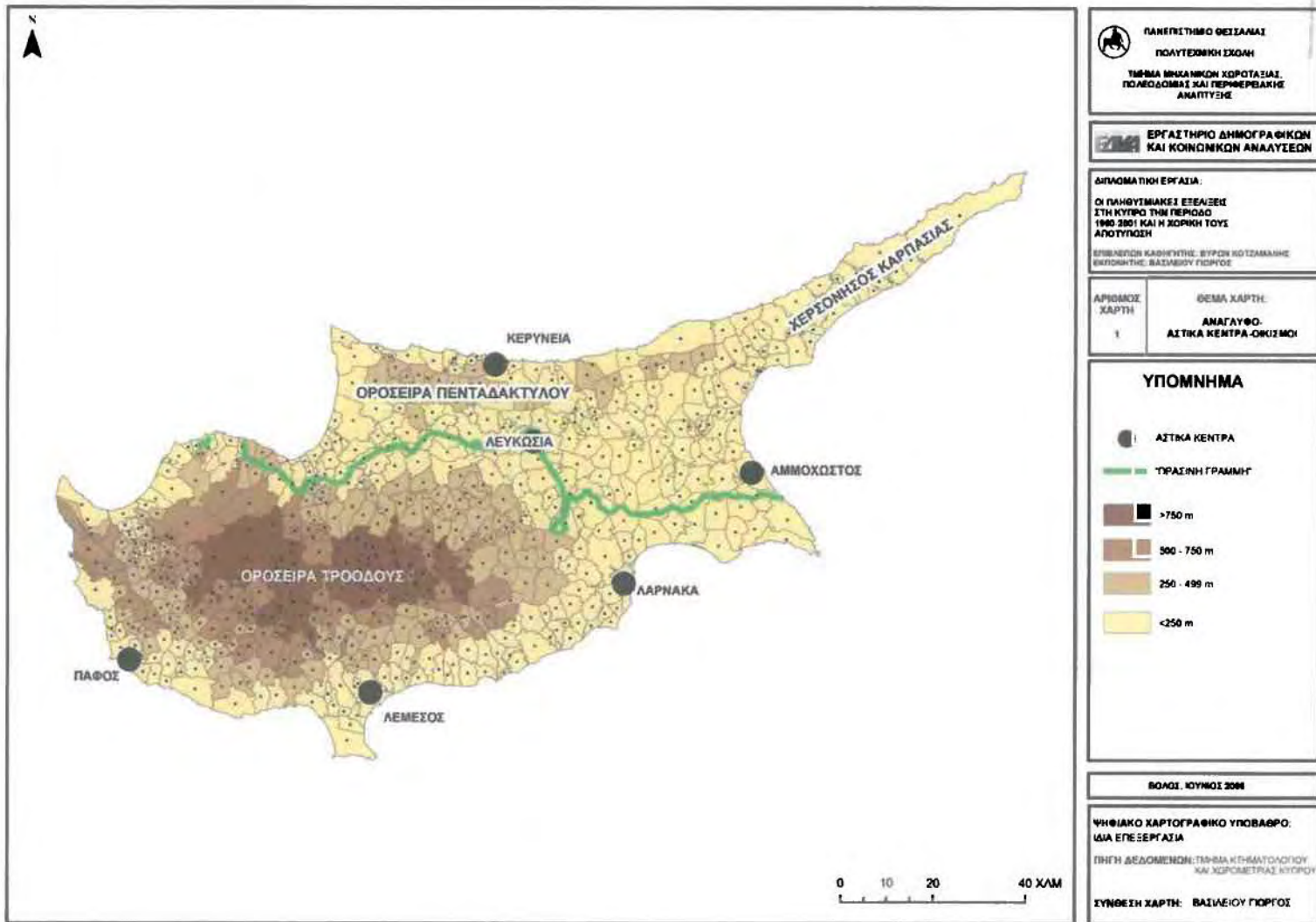
Η Κύπρος έχει βόρειο γεωγραφικό πλάτος $34^{\circ} 33'$ - $35^{\circ} 34'$ και ανατολικό γεωγραφικό μήκος $32^{\circ} 16'$ - $34^{\circ} 37'$ και βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της ανατολικής λεκάνης της Μεσογείου. Απέχει 800 χιλιόμετρα από την ηπειρωτική Ελλάδα και 380 χιλιόμετρα από τη Ρόδο και την Κάρπαθο. Στα βόρεια της Κύπρου είναι η Τουρκία με ελάχιστη απόσταση από της βόρειες ακτές της 75 χιλιόμετρα. Στ' ανατολικά είναι η Συρία (105 χιλιόμετρα) και στα νότια η Αίγυπτος (380 χιλιόμετρα).

Εικόνα 1: Γεωγραφική Θέση της Κύπρου

Πηγή: www.wikipedia.com

Όσον αφορά τη γεωμορφολογία του νησιού, στα νοτιοδυτικά δεσπόζει η οροσειρά του Τροόδους με ψηλότερη κορυφή τον Όλυμπο (1.953μ) και στα βόρεια η οροσειρά του Πενταδακτύλου με ψηλότερο σημείο τον Κυπαρισσόβουνο (1.024μ).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΟΙ ΠΑΝΘΥΣΤΡΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΗ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΣΑΜΑΝΗΣ
ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ 1	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ: ΑΝΑΓΛΥΦΟ, ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ - ΟΙΚΙΣΜΟΙ
--------------------	--

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ
- ΎΦΑΣΙΝΗ ΓΡΑΜΜΗ†
- > 750 m
- 500 - 750 m
- 250 - 499 m
- < 250 m

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2004

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ,
ΓΙΑ ΕΡΓΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΟΔΟΜΕΩΝ
ΚΑΙ ΧΩΡΟΜΕΤΡΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

Ο πληθυσμός της Κύπρου κατά την απογραφή¹ του 2001 υπολογίζεται γύρω στις 800.000 κατοίκους από τις οποίες 687.000 (86%) ανήκουν στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα, 88.000 (11%) στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα και 24.000 (3%) είναι ξένοι που κατοικούν στη Κύπρο. Στην απογραφή του πληθυσμού που έγινε το 1960, τα ποσοστά των διαφόρων κοινοτήτων ήταν τα ακόλουθα: Από σύνολο 572.707 κατοίκων, 441.568 ή 77,1% ήταν Ελληνοκύπριοι, 103.822 ή 18,1% ήταν Τουρκοκύπριοι και 27.312 ή 4,8% άλλες μειονότητες (Μαρωνίτες, Αρμένιοι, Λατίνοι κ.α). Με βάση το Σύνταγμα του 1960 οι άλλες μειονότητες επέλεξαν να προσχωρήσουν² στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα της οποίας αποτελούν ως σήμερα αναπόσπαστο μέρος.

1.2 Ιστορικά στοιχεία

Η Κύπρος³ διαδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο στην ιστορία της Ανατολικής Μεσογείου. Τα αρχαιότερα λείψανα πολιτισμού χρονολογούνται πριν από 8.000 χρόνια και στο νησί έχει ανακαλυφθεί σειρά από νεολιθικούς συννοικισμούς με σπουδαιότερο αυτό της Χοιροκοιτίας στην επαρχία Λάρνακας.

Με την ανακάλυψη του χαλκού, την τρίτη χιλιετηρίδα π.Χ. το νησί έγινε κέντρο εμπορίου ελκύοντας το ενδιαφέρον των γειτονικών λαών. Σταθμό στην ιστορική εξέλιξη του νησιού ήταν η εγκατάσταση Ελλήνων, Μυκηναίων και αργότερα Αχαιών, έτσι που μέχρι το 1000 π.Χ. το νησί εξελίχθηκε σε σημαντικό κέντρο του Ελληνικού πολιτισμού.

Το νησί περιήλθε διαδοχικά κάτω από τη διοίκηση ισχυρών γειτονικών αυτοκρατοριών, όπως της Ασσυρίας, (8^ο – 6^ο π.Χ αιώνα) της Αιγύπτου (560 – 540 π.Χ.) και της Περσίας (540 – 332 π.Χ). Το 332 π.Χ. ο Μέγας Αλέξανδρος ελευθέρωσε την Κύπρο από τους Πέρσες και η δυναστεία ενός από τους διαδόχους του, του Πτολεμαίου, διατήρησε τον έλεγχο του νησιού μέχρι το 58 π.Χ. οπότε οι Ρωμαίοι την μετέτρεψαν σε Ρωμαϊκή επαρχία. Το 330 μ.Χ., με τη διαίρεση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας η Κύπρος γίνεται επαρχία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και η Χριστιανική θρησκεία επικρατεί στο νησί ως η επίσημη θρησκεία. Το

¹ Στατιστική Υπηρεσία, 2001, «Απογραφή Πληθυσμού 2001»

² Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, 1960, «Άρθρο 2, παράγραφος 3»

³ Εγκυκλοπαίδεια «Η Κύπρος – Β' Τόμος»

Χριστιανισμό έφερε στο νησί τον 1^ο μ.Χ. αιώνα ο ίδιος ο Απόστολος Παύλος μαζί με τον Απόστολο Βαρνάβα, που καταγόταν από τη Σαλαμίνα και θεωρείται ο ιδρυτής της Εκκλησίας της Κύπρου.

Κατά τη διάρκεια των Σταυροφοριών η Κύπρος καταλήφθηκε από το Βασίλειο της Αγγλίας Ριχάρδο το Λεοντόκαρδο (1191). Ο Ριχάρδος μεταβίβασε την Κύπρο σε Τάγμα Ιπποτών, τους Ναΐτες, που στη συνέχεια την πούλησαν στους Λουζινιανούς της Γαλλίας.

Η περίοδος των Λουζινιανών κράτησε από το 1192 μέχρι το 1489 μ.Χ. όταν η τελευταία Λουζινιανή Βασίλισσα, η Αικατερίνη Κορνάρο εξαναγκάστηκε να μεταβιβάσει τα δικαιώματά της στη Δημοκρατία της Βενετίας, που κυβέρνησε την Κύπρο μέχρι την κατάκτησή της από τους Οθωμανούς, το 1571.

Η Οθωμανική κατάκτηση διάρκεσε μέχρι το 1878, όταν ο φόβος της Πύλης για επίθεση από τη Ρωσία οδήγησε σε συμφωνία μεταξύ Βρετανίας και Οθωμανών, που περιλάμβανε και την παραχώρηση της Κύπρου στη Βρετανία, με αντάλλαγμα την παροχή βοήθειας από τη Βρετανία σε περίπτωση Ρωσικής επίθεσης εναντίον παραμεθόριων περιοχών.

Η Βρετανική κτήση διάρκεσε μέχρι το 1960 οπότε το νησί απέκτησε την ανεξαρτησία του μετά από τον τετράχρονο απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ (Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών) (1955-59) που είχε ως στόχο την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

1.2.1 Περίοδος μετά το 1960

Ο απελευθερωτικός αγώνας, όπως αναφέραμε πιο πάνω, έληξε το 1959 με τις Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου μεταξύ Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας. Η Κύπρος ανακηρύχθηκε το 1960 ανεξάρτητη Δημοκρατία.

Το Σύνταγμα⁴ που επιβλήθηκε τότε στην Κύπρο αποδείχτηκε ανεφάρμοστο σε πολλές από τις αρχές του που δημιουργούσαν προστριβές κυρίως μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Το Σύνταγμα παραχωρούσε στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα, που αποτελούσε το 18% περίπου του πληθυσμού, δικαιώματα συμμετοχής στην Κυβέρνηση και τη Δημόσια Υπηρεσία κατά 30% και στο Στρατό και την Αστυνομία κατά 40%. Δόθηκε επίσης δικαίωμα αρνησικυρίας (veto) στον Τουρκοκύπριο Αντιπρόεδρο πράγμα που παρακάλυε την ομαλή λειτουργία του κράτους.

Πολύ αρνητικό στοιχείο, που στην ουσία περιόριζε την ανεξαρτησία, ήταν οι εγγυήσεις που επιβλήθηκαν με εγγυήτριες δυνάμεις τη Βρετανία, την Ελλάδα και την Τουρκία στις οποίες αναγνωρίζονταν επεμβατικά δικαιώματα. Με βάση τις ίδιες συμφωνίες και Συνθήκες προβλεπόταν η στάθμευση στην Κύπρο ελληνικών και τουρκικών στρατευμάτων. Παράλληλα δύο περιοχές ανακηρύχθηκαν κυρίαρχες Βρετανικές Βάσεις, η στρατιωτική βάση Δεκέλειας και η αεροπορική-στρατιωτική βάση Ακρωτηρίου-Επισκοπής, με μόνιμα βρετανικά στρατεύματα.

Το 1963⁵, ο τότε πρόεδρος της Δημοκρατίας Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, υπέβαλε προτάσεις για τροποποίηση του Συντάγματος για να διευκολυνθεί η λειτουργία του κράτους. Η απάντηση της τουρκοκυπριακής κοινότητας ήταν η ανοικτή ανταρσία το Δεκέμβρη του 1963 για την οποία οι Τουρκοκύπριοι έκαναν προετοιμασίες από πριν. Οι Τούρκοι υπουργοί με τον αντιπρόεδρο αποχώρησαν από την Κυβέρνηση κι οι Τουρκοκύπριοι δημόσιοι υπάλληλοι στη μεγάλη πλειοψηφία τους έπαυσαν να προσέρχονται στην εργασία τους. Η στάση αυτή, ερμηνεύτηκε ως προσπάθεια διχοτόμησης της Κύπρου και προσάρτησης ενός τμήματος της στην Τουρκία.

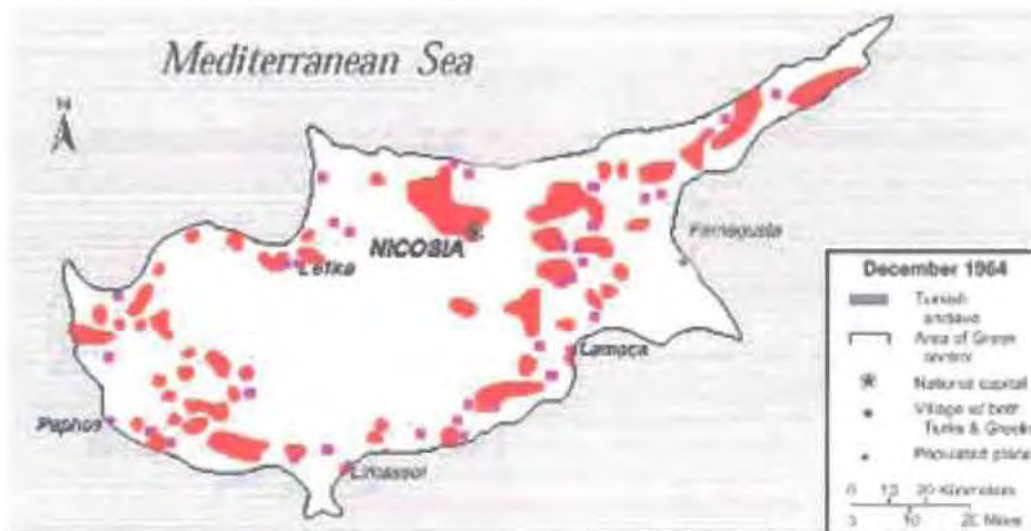
Η κυπριακή κυβέρνηση, παρά τις απειλητικές δηλώσεις της Τουρκίας, με τους σκοπούς της οποίας δυστυχώς είχε συνταυτιστεί η τουρκοκυπριακή ηγεσία, κατέβαλε προσπάθειες για να επαναφέρει στο νησί συνθήκες ομαλότητας. Πρόσφερε πλήρη χάρτη μειονοτικών δικαιωμάτων για τους Τουρκοκυπρίους τον οποίο και κατάθεσε

⁴ Ιακωβίδης Α.Ε., 1995 «Ελληνική Κύπρος Σήμερα – Τουριστικός και οικονομικός οδηγός Κύπρου», Εκδόσεις Πρόοδος, Κύπρος.

⁵ Ρ.Ι.Ο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κυπριακής Δημοκρατίας

στα Ηνωμένα Έθνη. Πρόσφερε επίσης οικονομικά κίνητρα στους Τουρκοκύπριους, που είχαν αναγκαστεί από την ηγεσία τους να εγκατασταθούν στους τουρκοκυπριακούς στρατιωτικούς θύλακες, για να επιστρέψουν στα σπίτια τους, και το 1968 άρχισε διακοινοτικές συνομιλίες με τους Τουρκοκύπριους ηγέτες για συμφωνία μέσω διαπραγματεύσεων πάνω σε ένα νέο συνταγματικό σύστημα για την Κύπρο.

Εικόνα 2: Τουρκοί στρατιωτικοί θύλακες το 1964

Πηγή: www.yahoo.com

Δυστυχώς και για τους Ελληνοκύπριους και για τους Τουρκοκύπριους, η επίδραση πάνω στον τουρκοκυπριακό πληθυσμό των Τουρκοκυπρίων ηγετών που υποστήριζαν το διαχωρισμό και τα διχοτομικά σχέδια της Τουρκίας σε βάρος της Κύπρου, ήταν πολύ ισχυρή.

Παρά την πολιτική αυτή, η ομαλότητα βαθμιαία επανήλθε στο νησί με τα μέτρα που πήρε η Κυπριακή Κυβέρνηση, και ως το 1974 μεγάλος αριθμός Τουρκοκυπρίων ζούσε και δούλευε ειρηνικά με τους Ελληνοκυπρίους συμπολίτες τους.

1.2.2 Ιούλιος 1974. Πραξικόπημα – Τουρκική Εισβολή

Στις 15 Ιουλίου 1974, η στρατιωτική χούντα που κυβερνούσε τότε την Ελλάδα οργάνωσε πραξικόπημα για την ανατροπή του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας

Αρχιεπισκόπου Μακάριου και χρησιμοποίησε για το σκοπό αυτό τις δυνάμεις της που βρίσκονταν στη Κύπρο. Ο Τουρκικός στρατός εισέβαλε στην Κύπρο στις 20 Ιουλίου 1974. Η Τουρκία ανακοίνωσε ότι η εισβολή ήταν μια «ειρηνευτική επιχείρηση» για αποκατάσταση της συνταγματικής τάξης. Ισχυρίστηκε ότι ενεργούσε σύμφωνα με τους όρους της Συνθήκης Εγγυήσεως του 1960. Οι δυνάμεις εισβολής αποβιβάστηκαν στη βόρεια ακτή του νησιού κοντά στην Κερύνεια. Όταν επιτεύχθηκε η συμφωνία κατάπαυσης του πυρός, τρεις μέρες μετά την εισβολή, τα τουρκικά στρατεύματα κατείχαν το 3% του εδάφους της Κύπρου. Επίσης πέντε χιλιάδες Ελληνοκύπριοι είχαν εγκαταλείψει τα σπίτια τους.

Συνεπεία της εισβολής, η Χούντα των Αθηνών που ήταν τότε στην εξουσία, κατέρρευσε και ανεκλήθη ο Κωνσταντίνος Καραμανλής από την αυτοεξορία του στο Παρίσι, για να σχηματίσει νέα Κυβέρνηση. Στην Κύπρο, ο Νίκος Σαμψών, τον οποίο η Χούντα εγκατέστησε ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας, παρέδωσε την εξουσία στον Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων κ. Γλαύκο Κληρίδη, ενώ εκκρεμούσε η επιστροφή στο νησί του συνταγματικά εκλεγμένου Προέδρου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, ο οποίος είχε διαφύγει στο εξωτερικό προκειμένου να σωθεί από τους πραξικοπηματίες.

Ακολούθησαν⁶ δύο αναποτελεσματικές διασκέψεις στη Γενεύη, η πρώτη ανάμεσα στη Βρετανία, την Ελλάδα και την Τουρκία και η δεύτερη με τη συμμετοχή εκπροσώπων των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων. Ενώ διεξάγονταν οι διασκέψεις αυτές τα τουρκικά στρατεύματα επεξέτειναν σταθερά την περιοχή που είχαν υπό τον έλεγχό τους.

Στις 14 Αυγούστου, παρά το ότι συνεχίζονταν οι συνομιλίες στη Γενεύη, ο τουρκικός στρατός ξεκίνησε μια δεύτερη πλήρους κλίμακας επίθεση, καταρρακώνοντας η ίδια το επιχείρημά της ότι είχε εισβάλει δήθεν για να αποκαταστήσει τη συνταγματική τάξη, μιας και η συνταγματική τάξη είχε ήδη αποκατασταθεί με την ανάληψη της εξουσίας από τον Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων κ. Γλαύκο Κληρίδη.

⁶ Ρ.Ι.Ο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κυπριακής Δημοκρατίας

Μετά το τέλος της δεύτερης φάσης της εισβολής η Τουρκία αύξησε τα εδάφη που είχε θέσει υπό τον έλεγχό της. Συνολικά 36% σχεδόν του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας περιήλθε υπό στρατιωτική κατοχή. Την περιοχή αυτή η Τουρκία εξακολουθεί να κατέχει μέχρι σήμερα παρά τη διεθνή καταδίκη. Η προέλαση των τουρκικών στρατευμάτων σταμάτησε σε μια γραμμή η οποία είχε προταθεί από την Τουρκία ως η διαχωριστική γραμμή της διχοτόμησης του νησιού το 1965. Η γραμμή αυτή έγινε γνωστή ως γραμμή Αττίλα⁷ από την κωδική ονομασία που είχε δώσει η Τουρκία στην επιχείρηση της εισβολής.

Εικόνα 3: Η πράσινη γραμμή

Πηγή: www.yahoo.com

Ως αποτέλεσμα της εισβολής 28% των Ελληνοκυπρίων έγιναν πρόσφυγες στην ίδια τους την πατρίδα και 70% της οικονομικής παραγωγικότητας περιήλθε υπό την κατοχή των Τούρκων. Επιπλέον χιλιάδες άνθρωποι, περιλαμβανομένων αμάχων, σκοτώθηκαν ή έτυχαν κακομεταχείρισης από τους Τούρκους εισβολείς.

⁷ Αττίλας ήταν ο αρχηγός των Ούννων που έμεινε γνωστός στην ιστορία ως «η μαστίγα του Θεού»

Πίνακας 1: Πλήγματα στην Οικονομία της Κύπρου από την τουρκική εισβολή

70% των πλουτοπαραγωγικών πόρων
65% των ξενοδοχείων και τουριστικών καταλυμάτων
87% των υπό ανέγερση ξενοδοχειακών μονάδων
83% της διακίνησης εμπορευμάτων λόγω κατάληψης του λιμανιού της Αμμοχώστου
40% των σχολικών κτιρίων
56% της εξόρυξης μεταλλευμάτων
41% των κτηνοτροφικών μονάδων
48% των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων

Πηγή: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κυπριακής Δημοκρατίας.

Μέχρι σήμερα εξακολουθούν να υπάρχουν 1493 Ελληνοκύπριοι αγνοούμενοι, αρκετοί από τους οποίους είχαν συλληφθεί και θεαθεί ζωντανοί μετά το πέρας των εχθροπραξιών. Μετά την εισβολή η Τουρκική Κυβέρνηση επιδόθηκε σε μια πολιτική μεταφοράς στις κατεχόμενες περιοχές μεγάλου αριθμού εποίκων από την Ανατολία. Ταυτόχρονα, ακολουθώντας πολιτική εθνοκάθαρσης, εξεδίωκε συστηματικά τους νόμιμους Ελληνοκύπριους κατοίκους από τα σπίτια τους που είχαν μείνει εγκλωβισμένοι. Σήμερα ζουν στα κατεχόμενα 535 εγκλωβισμένοι, κυρίως υπερήλικες.

Την 1η Νοεμβρίου του 1974 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε ομόφωνα το πρώτο από πολλά ψηφίσματα που καλούσε όλα τα κράτη να σεβαστούν την κυριαρχία, την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και το αδέσμευτο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ζητούσε επίσης την ταχεία αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων, τη συνέχιση των διακοινοτικών συνομιλιών και τόνιζε ότι έπρεπε να καταβληθούν έντονες προσπάθειες για κατοχύρωση της ασφαλούς επιστροφής των προσφύγων στα σπίτια τους.

Οι διακοινοτικές συνομιλίες επαναλήφθηκαν το 1975. Στον πέμπτο γύρο των συνομιλιών που έγινε στη Βιέννη το Φεβρουάριο του 1976 συμφωνήθηκε ότι έπρεπε να γίνει ανταλλαγή γραπτών προτάσεων πάνω στην εδαφική και συνταγματική πτυχή του Κυπριακού προβλήματος οι οποίες θα έπρεπε να επιδοθούν στον τότε Ειδικό Αντιπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για την Κύπρο κ. Πέρεζ

ντε Κουεγιάρ. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά υπέβαλε λεπτομερείς προτάσεις ζητώντας την επιστροφή των κατεχομένων εδαφών στους νόμιμους κατοίκους τους.

Οι τουρκοκυπριακές προτάσεις υιοθετούσαν τη συνέχιση της διχοτόμησης της Κύπρου. Η Κυπριακή Κυβέρνηση τον Νοέμβριο του 1976 προσέφυγε εκ νέου στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Ως αποτέλεσμα της προσφυγής αυτής, η Γενική Συνέλευση ζήτησε από το Συμβούλιο Ασφαλείας να πάρει μέτρα για την εφαρμογή των προηγούμενων περί Κύπρου ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών.

Το Φεβρουάριο του 1977 επιτεύχθηκε η πρώτη Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου⁸ μεταξύ του τότε Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και του Τουρκοκύπριου ηγέτη κ. Ντενκτάς. Η συμφωνία αυτή, που έγινε στην παρουσία του τότε Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Κούρτ Βαλντχάϊμ, προέβλεπε την εγκαθίδρυση μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας.

Το Μάιο του 1979 έγινε και δεύτερη Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου η οποία προέβλεπε μεταξύ άλλων ότι έπρεπε να δοθεί προτεραιότητα στο θέμα της επιστροφής της Αμμοχώστου στους νόμιμους κατοίκους της, ανεξαρτήτως της κατάληξης των διακοινοτικών συνομιλιών για συνολική διευθέτηση του προβλήματος.

Στις 15 Νοεμβρίου 1983 το τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας που βρισκόταν υπό Τουρκική κατοχή, ως αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής του 1974, ανακηρύχθηκε αυθαίρετα ανεξάρτητο κράτος.

Η «Τουρκική Δημοκρατία της Βορείου Κύπρου», όπως αυτοαποκαλείται, είναι ένα παράνομο και μη αναγνωρισμένο καθεστώς. Η ύπαρξη του οφείλεται στη στρατιωτική και οικονομική υποστήριξη της Τουρκίας, του εισβολέα της Κύπρου.

Το καθεστώς αυτό καταδικάστηκε από τα Ψηφίσματα 541 και 550 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών τα οποία το κήρυξαν νομικά άκυρο, ζήτησαν την άμεση ανάκληση του και προέτρεψαν παράλληλα όλα τα κράτη να μην το αναγνωρίσουν. Μέχρι σήμερα η «Τουρκική Δημοκρατία της Βορείου Κύπρου», έχει αναγνωριστεί μόνο από την Τουρκία, το Πακιστάν και την Μπαγκλαντές.

⁸ Ρ.Ι.Ο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κυπριακής Δημοκρατίας

Η τουρκική εισβολή και κατοχή οδήγησε στη βίαιη διαίρεση της διεθνούς αναγνωρισμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, ενός κυρίαρχου και ανεξάρτητου κράτους. Η διαχωριστική γραμμή που διαιρεί το νησί έχει δημιουργήσει ένα φυσικό, ηθικό και κοινωνικό εμπόδιο μεταξύ της Ελληνοκυπριακής και Τουρκοκυπριακής κοινότητας.

Η Τουρκοκυπριακή⁹ κοινότητα, αποτελεί πλέον τη μειοψηφία του πληθυσμού στα κατεχόμενα. Η ανεργία και οι αφόρητες συνθήκες διαβίωσης έχουν αναγκάσει πολλούς Τουρκοκύπριους να εγκαταλείψουν το νησί. Εκτιμάται ότι από το 1974, 55.000 Τουρκοκύπριοι έχουν μεταναστεύσει στο εξωτερικό. Με τη μεταφορά περισσότερων από 115.000 εποίκων¹⁰ από την Τουρκία και επιπρόσθετα με 35.000 τουρκικό στρατό, οι Τουρκοκύπριοι αποτελούν μειοψηφία. Η μονομερής ανακήρυξη ανεξαρτησίας των κατεχομένων περιοχών της Κύπρου αποτελεί μέρος της πολύχρονης τουρκικής επεκτατικής πολιτικής στο νησί με στόχο τη δημιουργία ενός ξεχωριστού τουρκικού κράτους στην Κύπρο υπό τον πλήρη έλεγχο της Τουρκίας.

Από το 1974 μέχρι 2001 έχουν γίνει πάρα πολλές προσπάθειες για την εξεύρεση μιας λύσης κοινά αποδεκτής και από τις δύο κοινότητες, προσπάθειες όμως που απέβησαν άκαρπες κυρίως λόγω της αδιαλλαξίας της τουρκικής πλευράς.

1.3 Γλώσσα

Επίσημες γλώσσες της Δημοκρατίας¹¹ σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1960, είναι η Ελληνική και η Τουρκική. Η Αγγλική χρησιμοποιείται και είναι κατανοητή στα πλατιά λαϊκά στρώματα.

1.4 Διοίκηση

1.4.1 Επαρχιακές Διοικήσεις

Η Κύπρος υποδιαιρείται διοικητικά σε 6 Επαρχίες, στις Επαρχίες Λευκωσίας, Αμμόχωστου, Λεμεσού, Λάρνακας, Πάφου και Κερύνειας. Πρωτεύουσα του νησιού είναι η Λευκωσία. Η διοικητική πρωτεύουσα κάθε Επαρχίας είναι η πόλη από την οποία πήρε και το όνομα της. Επικεφαλής των Επαρχιακών Διοικήσεων είναι οι

⁹ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου – «Δημογραφική Έκθεση 2003»

¹⁰ Ρ.Ι.Ο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

¹¹ Κυπριακή Δημοκρατία «Σύνταγμα 1960 – Άρθρο 3»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή

Έπαρχοι που εκτελούν χρέη Νομαρχών (αντίστοιχων των ελληνικών) και συντονιστών όλων των Κυβερνητικών δραστηριοτήτων στις Επαρχίες τους. Οι Έπαρχοι δεν είναι εκλεγμένες τοπικές ή περιφερειακές αρχές, αλλά μέρος της δημόσιας διοίκησης. Οι Επαρχιακές Διοικήσεις Αμμοχώστου και Κερύνειας μετά το 1974 εδρεύουν προσωρινά στην Λάρνακα και στη Λευκωσία αντίστοιχα.

Χάρτης 1β: Διοικητική Διάρθρωση της Κύπρου

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία.

Το διοικητικό¹² σύστημα της Κύπρου, βασίζεται στο διχοτομικό μοντέλο. Δηλαδή μια χωρική διοικητική ενότητα μπορεί να έχει τον χαρακτηρισμό είτε Δήμος είτε Κοινότητα. Ένας Δήμος δεν περιέχει άλλες κοινότητες στην επικράτεια του. Σήμερα στην Κύπρο υπάρχουν 33 Δήμοι και 580 κοινότητες.

1.4.2 Δήμοι

Ο περί Δήμων Νόμος ψηφίστηκε από τη Βουλή το 1985. Σύμφωνα με το Νόμο αυτό, οποιαδήποτε Κοινότητα μπορεί να γίνει Δήμος μετά από τοπικό δημοψήφισμα και

¹² Υπουργείο Εσωτερικών – «Ο περί Δήμων και Κοινοτήτων Νόμος (2002)»

έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, εφόσον έχει πληθυσμό πέραν των 5.000 ή έχει την οικονομική δυνατότητα να λειτουργεί ως Δήμος.

Μετά την τουρκική εισβολή του 1974 και την κατοχή του βορείου τμήματος της Κύπρου από την Τουρκία, εννέα Δήμοι έπαψαν να ασκούν τις συνηθισμένες δημοτικές εξουσίες και αρμοδιότητες, διατηρούν όμως τη νομική τους υπόσταση στις ελεύθερες περιοχές της Δημοκρατίας, όπου έχουν προσωρινά την έδρα τους.

Εικόνα 4: Οι Δήμοι της Κύπρου.

Πηγή: Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων

Ο Δήμαρχος εκλέγεται απευθείας από τους πολίτες για θητεία πέντε χρόνων και είναι η εκτελεστική αρχή του Δήμου. Εκπροσωπεί το Δήμο ενώπιον οποιασδήποτε αρχής της Δημοκρατίας, προεδρεύει των συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, της διαχειριστικής επιτροπής και οποιασδήποτε άλλης δημοτικής επιτροπής. Εκτελεί τις αποφάσεις του Συμβουλίου και προϊσταται όλων των υπηρεσιών του Δήμου, τις οποίες καθοδηγεί, κατευθύνει και ελέγχει.

Το Δημοτικό Συμβούλιο, εκλέγεται με δημόσια ψηφοφορία για θητεία πέντε χρόνων. Το Συμβούλιο διορίζει από τα μέλη του τη διαχειριστική επιτροπή, στα καθήκοντα της οποίας περιλαμβάνονται η ετοιμασία των προϋπολογισμών του Δήμου, της ετήσιας έκθεσης και των ετήσιων λογαριασμών. Η διαχειριστική επιτροπή βοηθά και

συμβουλεύει το Δήμαρχο στην άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων του, συντονίζει το έργο των διαφόρων επιτροπών που διορίζονται από το Συμβούλιο και εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα ανατίθενται σ' αυτήν από το Συμβούλιο ή το Δήμαρχο. Το Συμβούλιο μπορεί, επίσης, να διορίζει ειδικές ή μόνιμες επιτροπές οι οποίες έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Στον «περί Δήμων Νόμο» καθορίζονται επίσης οι ανώτερες θέσεις της Δημοτικής Υπηρεσίας που είναι οι θέσεις του Δημοτικού Γραμματέα, Δημοτικού Μηχανικού, Δημοτικού Ταμιά και Δημοτικού Ιατρού. Πρόσθετες θέσεις μπορούν να δημιουργηθούν όπου διαπιστώνεται τέτοια ανάγκη.

Οι κύριες αρμοδιότητες των Δήμων είναι η κατασκευή, συντήρηση και φωτισμός των δρόμων, η συλλογή, απόθεση και επεξεργασία των απορριμμάτων, η προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και της καλής εμφάνισης του Δήμου, η κατασκευή, βελτίωση και συντήρηση πάρκων και χώρων πρασίνου και η προστασία της δημόσιας υγείας. Το Δημοτικό Συμβούλιο έχει εξουσία να προωθεί, ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητές του, αρκετούς άλλους τομείς και δραστηριότητες όπως οι τέχνες, η παιδεία, ο αθλητισμός και οι κοινωνικές υπηρεσίες. Εκτός από τον περί «Δήμων Νόμο», υπάρχουν και διάφοροι άλλοι νόμοι που δίδουν στους Δήμους σημαντικές εξουσίες, πέραν αυτών που έχουν ήδη αναφερθεί. Τέτοιοι νόμοι είναι, για παράδειγμα, ο περί «Οδών και Οικοδομών Νόμος», ο περί «Πολεοδομίας Νόμος», ο περί «Γάμου Νόμος» και ο περί «Αποχευτικών Συστημάτων Νόμος».

Οι κυριότερες πηγές εσόδων των Δήμων είναι οι διάφορες δημοτικές φορολογίες, τέλη και δικαιώματα (επαγγελματικές άδειες, τέλος ακίνητης ιδιοκτησίας, τέλη διανυκτέρευσης σε ξενοδοχεία, δικαιώματα έκδοσης αδειών, τέλη αποκομιδής απορριμμάτων, πρόστιμα, κ.α.), καθώς και κρατικές επιχορηγήσεις. Οι φορολογίες, τα τέλη και δικαιώματα αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή εσόδων για τους Δήμους ενώ οι κρατικές επιχορηγήσεις αντιπροσωπεύουν μόνο μικρό ποσοστό των τακτικών εσόδων τους. Η Κυβέρνηση επιχορηγεί έργα υποδομής που αναλαμβάνουν οι Δήμοι και το ύψος της κρατικής επιχορήγησης εξαρτάται από το είδος του συγκεκριμένου έργου και τις ανάγκες και δυνατότητες του κάθε Δήμου. Οι ετήσιοι προϋπολογισμοί των Δήμων υποβάλλονται μέσω του Έπαρχου για έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο

και οι λογαριασμοί τους υπόκεινται σε ετήσιο έλεγχο από το Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας.

1.4.3 Κοινότητες

Οι αρμοδιότητες των Κοινοτήτων, γενικά, είναι παρόμοιες με αυτές των Δήμων, αλλά με μικρότερη αυτοτέλεια και προσδιορίζονται από “τον περί Κοινοτήτων Νόμο του 1999”.

Ο πρόεδρος της Κοινότητας και το Κοινοτικό Συμβούλιο εκλέγονται από τους κατοίκους της Κοινότητας για θητεία πέντε χρόνων. Με εξαίρεση τις εύπορες ή και μεγάλες Κοινότητες, η Κυβέρνηση παρέχει ουσιαστική διοικητική και τεχνική βοήθεια όπως επίσης και άλλες αναγκαίες υπηρεσίες στις πλείστες Κοινότητες, μέσω των Επαρχιακών Διοικήσεων. Τα έσοδα των Κοινοτήτων αποτελούνται από κρατικές επιχορηγήσεις και από φόρους, τέλη και δικαιώματα που εισπράττονται από τους κατοίκους της περιοχής τους.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

2.1 Τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών και οι εφαρμογές τους

2.1.1 Εισαγωγή

Η συλλογή και η επεξεργασία στοιχείων, που αφορούν τη χωρική κατανομή γεγονότων και φαινομένων τα οποία αποτελούν χαρακτηριστικά της γήινης επιφάνειας, αποτελεί σημαντικό τμήμα των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων από τη στιγμή της δημιουργίας της οργανωμένης κοινωνίας. Η ανάγκη του ανθρώπου να τοποθετήσει τον ίδιο αλλά και τις δραστηριότητες του στο χώρο, σε συνδυασμό με την ιδιαιτερότητα της εικόνας ως ένα από τα πιο αποτελεσματικά μέσα επικοινωνίας, οδήγησε στη δημιουργία των πρώτων γραφημάτων και πιο συγκεκριμένα στους πρώτους χάρτες. Οι χάρτες αποτέλεσαν το πρώτο μέσο μετάδοσης της γεωγραφικής πληροφορίας.

Τα τελευταία 4000 χρόνια οι χάρτες αποτέλεσαν το μέσο, από διάφορους πολιτισμούς, για την αναπαράσταση και ανάλυση χωρικών φαινομένων, για να κρατήσουν αρχεία για το χώρο αλλά και να μεταδώσουν χωρικές πληροφορίες στους υπόλοιπους πολιτισμούς. Με το πέρασμα των χρόνων, η ανάγκη για καταγραφή και ανάλυση χωρικών φαινομένων γίνεται εντονότερη με αποτέλεσμα την αναζήτηση και τη δημιουργία νέων μέσων απεικόνισης των φαινομένων του χώρου. Τα τελευταία χρόνια με τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας οι χάρτες βελτιώνονται ενώ παράλληλα αναπτύσσονται νέοι τρόποι επεξεργασίας πληροφοριών και δημιουργίας χαρτών. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν στην ανάπτυξη των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών¹³ (Geographic Information Systems) τα οποία σήμερα αποτελούν ίσως τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία διαχείρισης και επεξεργασίας της γεωγραφικής πληροφορίας.

¹³ Πηλείδης Α., 2003, «Οι πληθυσμιακές εξελίξεις και οι διοικητικές ανακατατάξεις στην Ελλάδα 1991/2001», Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Γ.Μ.Χ.Π.Π.Α, Βόλος.

2.1.2 Ορισμός

Στο κεφάλαιο αυτό θα επιχειρήσουμε να αποδώσουμε ένα ορισμό στα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών, περιγράφοντας τα στοιχεία από τα οποία αποτελείται, τα εργαλεία στα οποία βασίζεται και την εξέλιξη των εφαρμογών αυτής της τεχνολογίας.

Μετά από έρευνα στις βιβλιογραφικές πηγές για τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών αποδείχτηκε δύσκολο το εγχείρημα να βρεθεί ένας ακριβής και κοινά αποδεκτός ορισμός, δεδομένης της τεράστιας ποικιλίας των εφαρμογών τους σε πλήθος επιστημών όπως η Χωροταξία, η Πολεοδομία, οι Κοινωνικές και Οικονομικές Επιστήμες. Κάθε μια από τις παραπάνω επιστήμες αποδίδει και ένα διαφορετικό ορισμό.

Γενικά το Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (ΓΣΠ) μπορεί να θεωρηθεί ως ένα υπολογιστικό σύστημα, που έχει ως στόχο το χωρικό σχεδιασμό. Αποτελεί ένα συνδυασμό υλικού και λογισμικού, δεδομένων και ανθρώπων που το χρησιμοποιούν, για τη διαχείριση και ανάλυση της χωρικής πληροφορίας. Ο πιο πάνω αποδεκτός ορισμός θεωρεί το Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών ως «ένα σύνολο εργαλείων για τη συλλογή, αποθήκευση, ανάληψη οποιαδήποτε χρονική στιγμή, μετασχηματισμό και απεικόνιση χωρικών στοιχείων του πραγματικού κόσμου, δίνοντας στο χρήστη τη δυνατότητα να αναλύει γεωγραφικές πληροφορίες για κάποιο συγκεκριμένο σκοπό, σύμφωνα με το δικό του μοντέλο λήψης αποφάσεων».

Γενικότερα, ένα Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα σύνολο αρχών και τεχνικών, των οποίων ο συνδυασμός έχει τους ακόλουθους στόχους:

- Ο προσδιορισμός των κατάλληλων θέσεων που πληρούν τις ζητούμενες ιδιότητες. Για παράδειγμα η εύρεση της κατάλληλης θέσης για την εγκατάσταση ενός νοσοκομείου.
- Η προβολή των γεωγραφικών ιδιοτήτων μιας προσδιορισμένης θέσης. Για παράδειγμα αν μια Κοινότητα είναι ορεινή, ημιορεινή, ή πεδινή μπορεί να διαπιστωθεί με την επιλογή της Κοινότητας και την εξετασή του περιεχομένου της βάσης, η οποία περιέχει την πληροφορία αυτή.

Αυτό που χαρακτηρίζει και διαφοροποιεί τα ΓΣΠ από τις άλλες μορφές συστημάτων πληροφοριών, όπως για παράδειγμα τις βάσεις δεδομένων, είναι ότι τα ΓΣΠ διαχειρίζονται τις εξαρτημένες χωρικά πληροφορίες. Τα ΓΣΠ έχουν την ικανότητα να συσχετίσουν διαφορετικά επίπεδα πληροφορίας για ένα σημείο στο χώρο και ακολούθως, τη συγκεκριμένη πληροφορία να την αναλύσουν και να την παρουσιάσουν στο μελετητή. Χαρακτηριστικό της χωρικής πληροφορίας είναι η θέση της σε ένα σύστημα συντεταγμένων. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ο χάρτης αποτελεί την πιο απλή μορφή αντιπροσώπευσης της χωρικής πληροφορίας, η αυτή της μπορεί να δοθεί χρησιμοποιώντας το γεωγραφικό μήκος και το γεωγραφικό πλάτος.

2.1.3 Βασικά χαρακτηριστικά των ΓΣΠ

Τα ΓΣΠ είναι συμβατά με δύο μοντέλα πληροφορίας¹⁴:

- Το διανυσματικό μοντέλο (vector), ως γεωμετρικά αντικείμενα: σημεία (points), γραμμές (lines), πολύγωνα (polygons), σημεία διασταύρωσης (nodes).
- Το μοντέλο ράστερ (raster), ως αρχεία εικόνας που αποτελούνται από ένα πλέγμα (grid), εικονοκυττάρων (pixels).

Το διανυσματικό μοντέλο πλεονεκτεί στο γεγονός ότι έχει τη δυνατότητα για την ακριβή αντιπροσώπευση των σημείων, των ορίων και των γραμμικών χαρακτηριστικών. Με άλλα λόγια το διανυσματικό μοντέλο δίνει στο χρήστη τη δυνατότητα να γνωρίζει τον ακριβή προσδιορισμό της θέσης. Για παράδειγμα την ακριβή θέση ενός Δήμου ή μιας Κοινότητας. Επίσης είναι πιθανόν να καθοριστεί η χωρική σχέση η οποία μπορεί να είναι είτε συνδετικότητα, είτε γειτνίαση μεταξύ στοιχείων. Η παραπάνω ιδιότητα των ΓΣΠ είναι γνωστή ως τοπολογία και είναι σημαντική για ανάλυση και επεξεργασία στοιχείων.

Ωστόσο στο μοντέλο αυτό υπάρχει το μειονέκτημα ότι τα όρια των πολυγώνων που προκύπτουν είναι διακριτά, στην πραγματικότητα μπορούν να αντιπροσωπεύουν τη

¹⁴ Παππάς Β., 1998 «Εισαγωγή στα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών», Διδακτικές Σημειώσεις, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

συνεχή διαβάθμιση ή τη βαθμιαία αλλαγή, όπως ακριβώς συμβαίνει και στους εδαφολογικούς χάρτες.

Το μοντέλο ράστερ καθορίζει τη θέση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων με συντεταγμένες x, y όπου οι τοπολογικές σχέσεις είναι πολύ δύσκολο να απεικονιστούν.

Τα μοντέλα ράστερ χρησιμοποιούν μια μήτρα ράστερ δηλαδή ένα πλέγμα «κυττάρων» εικόνας για να απεικονίσουν την πληροφορία. Η ανάλυση του ράστερ εξαρτάται από το μέγεθος του εικονοκυττάρου (pixel). Δηλαδή η ανάλυση αποτελεί αντιπρόσωπό του μεγέθους της περιοχής που καλύπτεται από κάθε pixel στην εικόνα. Η ανάλυση είναι ψηλότερη όσο μικρότερο είναι το μέγεθός του pixel και κατά συνέπεια το αρχείο των στοιχείων που προκύπτει μεγαλύτερο. Το γεγονός αυτό αποτελεί και το μειονέκτημα του μοντέλου ράστερ.

Η μορφή δεδομένων που χρησιμοποιείται κάθε φορά εξαρτάται από τη φύση και τους στόχους του ΓΣΠ. Σημαντικά κριτήρια αποτελούν ο όγκος της πληροφορίας, η ευκολία της ανάλυσης των δεδομένων και η ακρίβειά τους. Γενικά η διανυσματική μορφή στοιχείων είναι πιο οικονομική όσον αφορά το μέγεθος των αρχείων, προσφέρει υψηλό επίπεδο ακρίβειας θέσης, αλλά είναι σχετικά δύσκολο να χρησιμοποιηθεί στους μαθηματικούς υπολογισμούς. «Η ράστερ μορφή δεδομένων δημιουργεί μεγαλύτερου μεγέθους αρχεία με μικρότερη ακρίβεια θέσης, τα οποία όμως είναι ευκολότερο να χρησιμοποιηθούν σε μαθηματικούς υπολογισμούς.

Πέρα από την αποθήκευση των γεωγραφικών πληροφοριών τα ΓΣΠ παρέχουν και τα ακόλουθα εργαλεία για την επεξεργασία και την προβολή των δεδομένων¹⁵:

- Υπολογισμός διαφόρων μεγεθών όπως για παράδειγμα απόσταση, έκταση, εμβαδόν, περίμετρο αλλά και σύνθετους υπολογισμούς όπως η εύρεση της έκτασης μιας περιοχής, ή του συνολικού πληθυσμού της περιοχής που προκύπτει με κοινά χαρακτηριστικά.

¹⁵ Κουτσόπουλος Κ., 2000, «Γεωγραφία: Μεθοδολογία και Μέθοδοι Ανάλυσης του Χώρου», Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα.
<http://www.gis.com>

- Με την κατάδειξη σε μια τοποθεσία μπορούμε να καλέσουμε όλες εκείνες της πληροφορίες που αφορούν τη συγκεκριμένη θέση. Για παράδειγμα με τη κατάδειξη σε ένα Δήμο ή μια Κοινότητα μπορούμε να καλέσουμε πληροφορίες που αφορούν το Δήμο ή την Κοινότητα όπως το όνομα, την έκταση την οποία καταλαμβάνει, τον πληθυσμό κ.α.
- Δημιουργία θεματικών χαρτών με στόχο την απεικόνιση και την ανάλυση των αποτελεσμάτων μέσα από το ΓΣΠ.
- Σε ένα δίκτυο έχουμε τη δυνατότητα να υπολογίσουμε διάφορα μεγέθη όπως τη μικρότερη χρονικά διαδρομή μεταξύ δύο σημείων, μετρικά ή με οποιαδήποτε άλλη παράμετρο επιθυμούμε.

2.1.4 Εφαρμογές των ΓΣΠ

Αποτελεί γεγονός ότι τα ΓΣΠ είναι ένα σύστημα το οποίο εύκολα έχει τη δυνατότητα να επεξεργαστεί πληθώρα χωρικών πληροφοριών. Για το λόγο αυτό, τα ΓΣΠ έχουν πολλές και ποικίλες εφαρμογές.

Ενδεικτικά παραθέτουμε ένα μικρό μέρος των τομεακών εφαρμογών των ΓΣΠ:

- Πολεοδομία – Πολεοδομικές Εφαρμογές.
- Χωροταξία – Χωροθέτηση Λειτουργιών, Χρήσεις Γής.
- Τηλεπικοινωνίες – Μεταφορές.
- Διαχείριση αποβλήτων.
- Δημογραφία – Χωρικές Διαστάσεις Δημογραφικών Φαινομένων.

Τα ΓΣΠ συμβάλλουν σε όλα τα στάδια από την ανάλυση του σχεδιασμού μέχρι και την αξιολόγηση των δράσεων που προβλέπονται.

3. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Η οριοθέτηση¹⁶ του γνωστικού πεδίου της επιστήμης που έχει ως αντικείμενο την έρευνα του ανθρώπινου πληθυσμού παρουσιάζει αρκετές δυσκολίες, αν απλά αναλογιστεί κανείς τις πολυάριθμες οικονομικο-κοινωνικές και βιολογικές πλευρές προσπέλασής του. Πράγματι, μολονότι φαίνεται αρχικά παράδοξο, η έννοια του πληθυσμού είναι δυσδιάκριτη και δυσπροσδιόριστη. Έχουμε συνεπώς τη δυνατότητα να δώσουμε καταρχήν έναν πολύ γενικό ορισμό, λέγοντας ότι η επιστήμη του ανθρώπινου πληθυσμού, που είναι ευρύτερα γνωστή ως Δημογραφία, ασχολείται με τη συστηματική μελέτη των δημογραφικών φαινομένων. Ο ορισμός αυτός, αν και έχει υιοθετηθεί και έχει χρησιμοποιηθεί ακόμη και από δόκιμους συγγραφείς και ερευνητές, είναι σχετικά αόριστος και αποτελεί, έστω και υποσυνείδητα, υπεκφυγή στη προσπάθεια σαφούς διαγραφής των ορίων του γνωστικού περιεχομένου της επιστήμης αυτής. Στο Δημογραφικό Λεξικό του ΟΗΕ (United Nations, 1958 και σε μετάφραση Φράγκος, 1967) σημειώνεται ότι η Δημογραφία είναι η επιστημονική μελέτη των ανθρωπίνων πληθυσμών που αναφέρεται πρωταρχικά στο μέγεθος, τη σύνθεση και την ανάπτυξη του πληθυσμού. Διερευνώντας και εξειδικεύοντας τον ορισμό αυτόν, καταλήγουμε συνθετικά στο ότι Δημογραφία είναι η επιστήμη της στατιστικής παρακολούθησης, ανάλυσης, αιτιολόγησης και αξιολόγησης των φαινομένων που αφορούν έναν ανθρώπινο πληθυσμό και συμπράττουν στη διαμόρφωση και στην εξέλιξή του μεγέθους και των ποικίλων δομών του.

Με αφετηρία τον τελευταίο ορισμό, που εύστοχα χαρακτηρίζει τη Δημογραφία ως επιστήμη που ασχολείται με τη μελέτη ενός αδιάκοπα εξελισσόμενου και ανανεούμενου ανθρωποσυνόλου σε ένα γεωγραφικό χώρο, είναι δυνατόν να οριοθετήσουμε με σαφήνεια το έργο της επιστήμης αυτής (Pressat, 1979a).

Πράγματι, η Δημογραφία έχει ως επιμέρους αντικείμενα έρευνας:

- **Την κατάσταση του πληθυσμού**, δηλαδή το μέγεθος και τη διάρθρωσή του κατά ποικίλα κριτήρια ταξινόμησης (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, απασχόληση, εκπαίδευση, εθνικότητα, συνθήκες στέγασης κ.λπ.)

¹⁶ Παπαδάκης Μ., Τσίμπος Κ., «Δημογραφική Ανάλυση, Αρχές – Μέθοδοι – Υποδείγματα», Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε, Αθήνα 2004.

- **Την κίνηση του πληθυσμού**, δηλαδή τα φαινόμενα που αφορούν τη βιολογική εξέλιξη (γεννητικότητα, θνησιμότητα), την κοινωνική μεταστοιχείωση (γαμλιότητα, διαζυγιότητα) και τη διαχωρική κινητικότητα (μετανάστευση μεταξύ περιοχών ή χωρών) των μελών ενός βιοτόπου τα οποία προσδιορίζουν συνδυαστικά την κατάσταση του πληθυσμού και υποκινούν τις διαχρονικές μεταβολές και ανακατατάξει της.
- **Τις σχέσεις αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης** που de facto διαμορφώνονται ιστορικά μεταξύ των συνιστωσών κίνησης και των δομών του πληθυσμού.

Το έργο της Δημογραφίας επιμερίζεται σε τέσσερις διαδοχικές φάσεις:

- *Τη συγκέντρωση και ποιοτική αξιολόγηση του απαραίτητου στατιστικού υλικού στήριξης της πληθυσμιακής ανάλυσης.* Το υλικό αυτό προέρχεται είτε από διοικητικές πηγές (απογραφές πληθυσμού, αρχεία κρατικών υπηρεσιών, μητρώα πληθυσμού ληξιαρχικές καταγραφές) είτε από ειδικές έρευνες οι οποίες εκτός από ποσοτικά στοιχεία, περιέχουν και ενδιαφέρουσες πληροφορίες αναφορικά με τις στάσεις, τις αντιλήψεις, τις απόψεις και τη συμπεριφορά του υπό μελέτη κοινού σε σχέση με τα πληθυσμιακά φαινόμενα.
- *Την ανάλυση των δημογραφικών δεδομένων.* Η ανάλυση αυτή πραγματοποιείται με κατάλληλα επιλεγμένες και προσαρμοσμένες μεθόδους και τεχνικές, είναι δε ειδικότερα γνωστή ως **Δημογραφική Ανάλυση**.
- *Την ερμηνεία και αιτιολόγηση των αποτελεσμάτων της δημογραφικής ανάλυσης.* Η ερμηνευτική αυτή προσέγγιση επιχειρείται με τη συνδρομή γνώσεων από διάφορους συγγενείς προς τη δημογραφία κλάδους (βιολογία, ιατρική, οικονομική επιστήμη, κοινωνιολογία, πολιτική επιστήμη, οικολογία, ατομική και κοινωνική ψυχολογία, ιστορία, δίκαιο κ.λπ).
- *Την πρόβλεψη των μελλοντικών εξελίξεων του πληθυσμού και των ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (αναπαραγωγικός πληθυσμός, πληθυσμός νοικοκυριών, εργατικό δυναμικό, σχολικός πληθυσμός, αστικός και αγροτικός πληθυσμός).* Η διατύπωση των προβλέψεων στηρίζεται συνδυαστικά στα αποτελέσματα της δημογραφικής ανάλυσης και στα δεδομένα της αξιολόγησης και ερμηνείας των πληθυσμιακών σχέσεων και φαινομένων.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία δεν επιχειρήσαμε να αναλύσουμε την δημογραφική κατάσταση του νησιού και των διοικητικών συνιστωσών του στην τελευταία πεντηκονταετία (εκλείπει βασικών δεδομένων για την φυσική κίνηση και τα μεταναστευτικά ρεύματα). Όπως αναφέραμε και στην εισαγωγή στόχος μας ήταν *η ανάδειξη των χωρικών διατάσεων των αδρών πληθυσμιακών εξελίξεων* (των εξελίξεων του μεγέθους και των βασικών δομικών του χαρακτηριστικών) με βάση τις πηγές και τα δεδομένα που είχαμε στη διάθεση μας.

3.1 Πηγές και Δεδομένα

Η βασική πηγή δεδομένων που χρησιμοποιήσαμε στην πτυχιακή μας εργασία είναι η Στατιστική Υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας και τα δεδομένα που χρησιμοποιήσαμε προέρχονται από τα αποτελέσματα των τελευταίων πέντε απογραφών πληθυσμού (1960, 1973, 1982, 1992, 2001).

Η Στατιστική Υπηρεσία σύμφωνα και με τον “περί Στατιστικής Νόμο Αρ. 15(Ι) του 2000 “ παρέχει τη νομοθετική βάση για τη συλλογή και δημοσίευση των επίσημων στατιστικών της Κύπρου. Ο νόμος αυτός, ο οποίος αντικατέστησε τον προηγούμενο νόμο του 1968, είναι πλήρως εναρμονισμένος με τις αρχές των αντίστοιχων νομοθεσιών που ισχύουν στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καθορίζει το νομοθετικό πλαίσιο για τη συλλογή, επεξεργασία και διάδοση των στατιστικών δεδομένων και περιλαμβάνει γενικές αρχές που αφορούν το στατιστικό σύστημα της Κύπρου. Επίσης, καθορίζει τις αρμοδιότητες της Στατιστικής Υπηρεσίας και επαναπροσδιορίζει το ρόλο της ως ο κεντρικός φορέας παραγωγής επίσημων στατιστικών.

Η δεύτερη σημαντική πηγή των δεδομένων μας, είναι το Τμήμα Κτηματολογίου της Κυπριακής Δημοκρατίας, από όπου εξασφαλίσαμε (αγοράσαμε) διάφορα στοιχεία όπως υψόμετρα, έκταση και γεωκωδικούς των Δήμων και των Κοινοτήτων της Κύπρου.

3.1.1 Απογραφές Πληθυσμού

Η πρώτη απογραφή πληθυσμού που διενεργήθηκε στο νησί, ήταν τον Απρίλιο του 1881, από την Βρετανική Αποικιακή Αρχή. Οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν, αφορούσαν το ονοματεπώνυμο του ερωτηθέντα, τη σχέση του με τον αρχηγό της οικογένειας, το φύλο, την ηλικία, τον τόπο γεννήσεως, το επάγγελμα, τη θρησκεία και τη μητρική γλώσσα.

Από αυτό το σημείο ακολούθησαν ακόμα 4 απογραφές ανά 10 χρόνια (1901, 1911, 1921, 1931) που περιείχαν πληροφορίες, παρόμοιες με την πρώτη απογραφή. Εξαιτίας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η επόμενη απογραφή έγινε το 1946 και περιλάμβανε νέα στοιχεία, όπως η εθνικότητα, το επίπεδο μόρφωσης, και η ηλικία γάμου.

Το 1960, είχαμε την πρώτη απογραφή από την ανεξάρτητη πλέον Κυπριακή Δημοκρατία, που περιλάμβανε παρόμοια στοιχεία με αυτή του 1946, αλλά και νέα στοιχεία όπως κατανομή του πληθυσμού ανάλογα με την ηλικία, το φύλο και την εθνικότητα και χαρακτηρισμό του τόπου κατοικίας (αστικός-αγροτικός).

Το 1970, δεν έγινε απογραφή εξαιτίας των διακοινοτικών ταραχών, αλλά το 1973 έγινε μια de jure μικρο-απογραφή η οποία βασίστηκε σε ένα δείγμα 10% Ελληνοκυπρίων κατοίκων του νησιού και σε συνδυασμό με την απογραφή του 1960 παρήχθησαν ορισμένα στοιχεία όπως η κατανομή των Ελληνοκυπρίων κατά ηλικία και φύλο. Από αυτή την απογραφή απουσιάζουν παντελώς στοιχεία που αφορούν τους Τουρκοκυπρίους λόγω της έκρυθμης πολιτικής κατάστασης της περιόδου.

Μετά την τουρκική εισβολή του 1974, όπου είχαμε τον οριστικό διαχωρισμό του νησιού αλλά και των κατοίκων του (Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων), πραγματοποιήθηκε ακόμα μια "απογραφή", το 1976, η οποία όπως ήταν φυσικό δεν περιλάμβανε το τουρκικό πληθυσμό. Σκοπός της συγκεκριμένης αρχικά "απογραφής" ήταν να γίνει μια καταγραφή των περιουσιών που είχαν χαθεί εξαιτίας του πολέμου. Δυστυχώς, δεν μπορέσαμε να εξασφαλίσουμε στοιχεία από τη συγκεκριμένη απογραφή, αφού η Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, θεωρεί πως η συγκεκριμένη απογραφή είναι **εμπιστευτική**.

Τέλος, τις τελευταίες 3 δεκαετίες, πραγματοποιήθηκαν 3 απογραφές (1982, 1992, 2001) που αφορούσαν μόνο την ελεύθερη Κύπρο. Σε αυτές τις 3 απογραφές προστέθηκε ένα νέο στοιχείο σε σχέση με τις προηγούμενες, αυτό της καταγραφής του πληθυσμού κατά ηλικιακή ομάδα σε όλους τους ελεύθερους Δήμους και Κοινότητες του νησιού.

3.2 Η οργάνωση των δεδομένων

Με στόχο την καλύτερη οργάνωση των δεδομένων, κρίθηκε απαραίτητο η δημιουργία μιας βάσης δεδομένων. Ως βάση δεδομένων, ορίζουμε «μια δομημένη συλλογή δεδομένων τα οποία υπακούνε σε σαφώς ορισμένους κανόνες. Η διαχείριση μιας βάσης δεδομένων σε ηλεκτρονικό υπολογιστή πραγματοποιείται με το κατάλληλο λογισμικό. Το λογισμικό το οποίο χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία και τη διαχείριση των δεδομένων μας είναι το Microsoft Excel.

Αρχικά, στη βάση δεδομένων εισήχθησαν όλα τα δεδομένα (πληθυσμιακά και μη) ανά απογραφικό έτος, τα οποία συλλέχτηκαν από τις πηγές που αναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Συνολικά, όλα τα δεδομένα και οι δείκτες που χρησιμοποιήσαμε ανά απογραφικό έτος, παρουσιάζονται στο παρακάτω πίνακα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Δημογραφία και δημογραφική ανάλυση

Πίνακας 2: Διαθέσιμα δεδομένα ανά έτη.

	Έκταση	Υψόμετρο	Δήμος/ Κοινότητα	Εθνικότητα	Συνολικός Πληθυσμός	Έλληνες	Τούρκοι	Ηλικιακές Ομάδες
1960	X	X	X	X	X	X	X	
1973	X	X	X			X		
1982 ¹⁷	X	X	X		X	X		X
1992	X	X	X		X	X		X
2001	X	X	X		X	X		X

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 3: Δείκτες που υπολογίστηκαν

	Δείκτης Χωροθέτησης	Πυκνότητα	Ποσοστό Αύξησης	Δ.Γήρανσης	Διάμεση Ηλικία	Μέση Ηλικία	Δείκτης Αντικατάστασης	Δείκτης Εξάρτησης
1960	X	X						
1973		X	X					
1982		X	X	X	X	X	X	X
1992		X	X	X	X	X	X	X
2001		X	X	X	X	X	X	X

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

X: Υπάρχουν Στοιχεία για το συγκεκριμένο απογραφικό έτος.

¹⁷ Για τις απογραφές του 1982, 1992, 2001, τα δεδομένα και οι δείκτες αφορούν μόνο την ελεύθερη Κύπρο.

3.2.1 Προβλήματα και δυσκολίες

Η σημαντικότερη δυσκολία που αντιμετωπίσαμε στη φάση της δημιουργίας της βάσης δεδομένων, πέρα από τη συλλογή των στοιχείων, ήταν η ψηφιοποίηση* των στοιχείων. Το γεγονός ότι η Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου δεν είχε προχωρήσει στη ψηφιοποίηση των συγκεκριμένων στοιχείων των απογραφών, μας ανάγκασε να ψηφιοποιήσουμε ένα τεράστιο όγκο δεδομένων, πράγμα πολύ χρονοβόρο. Συγκεκριμένα, αποτέλεσμα αυτής της ψηφιοποίησης, ήταν η δημιουργία μιας τεράστιας βάσης δεδομένων με 131.610 συνολικά καταχωρήσεις (πεδία). (615 γραμμές και 214 στήλες)

Ακόμη το γεγονός ότι μόνο κατά τις τελευταίες δύο απογραφές (1992, 2001) παρουσιάζεται ο «γεωκωδικός»** και το γεγονός ότι είχαμε πολλές συνωνυμίες Κοινοτήτων, έκανε ακόμα πιο σύνθετη τη δημιουργία της βάσης δεδομένων, αφού έπρεπε να ταυτίσουμε τα στοιχεία των δύο αυτών απογραφών με τις προηγούμενες και στη συνέχεια να επαληθεύσουμε την ταύτιση αυτή με το χαρτογραφικό μας υπόβαθρο.

Τέλος όσον αφορά το χαρτογραφικό υπόβαθρο, αξίζει να σημειωθεί ότι και εδώ προχωρήσαμε μόνοι μας στη δημιουργία-ψηφιοποίησή του, μέσω των προγραμμάτων του ArcGIS, αφού στις επιτόπιες επισκέψεις μας στις διάφορες υπηρεσίες της δημοκρατίας δεν στάθηκε δυνατό να προμηθευτούμε ένα τέτοιο υπόβαθρο.

* Ψηφιοποίηση καλούμε την μετατροπή-απεικόνιση ενός δεδομένου από αναλογική μορφή σε δυαδική, ούτως ώστε το συγκεκριμένο δεδομένο να μπορεί να τύχει επεξεργασίας από κάποιο λογισμικό-πρόγραμμα του Ηλεκτρονικού Υπολογιστή.

**Ένας κωδικός που αντιστοιχεί μόνο σε ένα Δήμο ή μια Κοινότητα.

3.3 Περιγραφή της Βάσης Δεδομένων

Όπως αναφέραμε και πιο πάνω η δημιουργία της βάσης δεδομένων έγινε στο MS Excel και περιλάμβανε στοιχεία για τους 33 Δήμους και τις 580 Κοινότητες του νησιού. Η βάση περιλαμβάνει 214 στήλες δηλαδή 214 ποσοτικά χαρακτηριστικά για κάθε δήμο και κοινότητα.

Λόγω του μεγάλου αριθμού καταχωρήσεων (131.610) παραθέτουμε μόνο ένα μέρος του.

Code	Community Name	AREA_SQKM	HEIGHT	TOWN_MUN_C	NATIONALITY	TOTAL60	MALE 60
1000	LEFKOSIA	50.629	140	1	2	45629	22474
1010	AGIOS DOMETIOS	11.838	160	1	1	10055	5012
1011	EGKOMI	9.905	165	1	1	2658	1369
1012	STROVOLOS	24.893	180	1	2	7554	3891
1013	AGLANGIA	31.182	160	1	2	4175	2097
1014	ORTAKIOI	7.524	130	2	3	1248	605
1015	TRACHONAS	6.282	125	2	2	3580	1748
1021	LAKATAMEIA	7.635	220	1	1	2062	1033
1023	LATSIA	16.272	180	1	1	485	252
1024	GERI	33.366	155	2	1	846	421
1100	SIA	17.279	290	2	1	343	164
1101	MATHIATIS	21.05	370	2	3	409	209
1102	ALAMPRA	16.32	250	2	1	546	271
1103	AGIA VARVARA (LEFKOSIAS)	20.9	300	2	1	829	405
1104	KOTSIATIS	5.107	280	2	4	262	127
1105	NISOU	9.558	240	2	2	474	234

Code Ο κωδικός του Δήμου ή της Κοινότητας σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου.

Community Name Το όνομα του Δήμου ή της Κοινότητας.

Name

AREA_SQKM Η έκταση του Δήμου ή της Κοινότητας σε τετραγωνικά χιλιόμετρα σύμφωνα με το Τμήμα Κτηματολογίου Κύπρου.

HEIGHT Το υψόμετρο του Δήμου ή της Κοινότητας σύμφωνα με το

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Δημογραφία και δημογραφική ανάλυση

Τμήμα Κτηματολογίου Κύπρου.

TOWN_MUN_C Ο χαρακτηρισμός Πόλη-Δήμος-Κοινότητα σύμφωνα με το Τμήμα Κτηματολογίου Κύπρου.
Η τιμή 1 αντιστοιχεί στους Δήμους και η τιμή 2 στις Κοινότητες.

NATIONALITY Σ' αυτό εδώ το πεδίο περιέχονται στοιχεία που αφορούν την εθνικολογική σύσταση του Δήμου ή της Κοινότητας.

Η αντιστοίχιση των τιμών έχει ως ακολούθως:

- 1: Αμιγώς ελληνικό
- 2: Μεικτό (Με πλειοψηφία Ελλήνων)
- 3: Μεικτό (Με πλειοψηφία Τούρκων)
- 4: Αμιγώς τουρκικό

TOTAL60 Συνολικός πληθυσμός Δήμου ή Κοινότητας το 1960.

MALE 60 Σύνολο ανδρικού πληθυσμού Δήμου ή Κοινότητας το 1960.

FEMALE 60	ELLHNES 60	TOURKOI 60	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ 60	TOTAL73	MALE73	FEMALE73	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ 73
23155	30943	14686	901	24083	11738	12345	476
5043	10054	1	849	13183	6555	6628	1114
1289	2658	0	268	3165	1558	1607	320
3663	7478	76	303	18572	9281	9291	746
2078	3859	316	134	5762	2835	2927	185
643	251	997	166	0	0	0	0

FEMALE 60 Σύνολο γυναικείου πληθυσμού Δήμου ή Κοινότητας το 1960.

ELLHNES 60 Ο αριθμός των Ελλήνων που κατοικούσαν στο Δήμο ή την Κοινότητα το 1960.

TOURKOI 60 Ο αριθμός των Τούρκων που κατοικούσαν στο Δήμο ή την Κοινότητα το 1960.

ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ 60 Η πυκνότητα (κάτοικοι/τετρ. χιλιόμετρο) του Δήμου ή της Κοινότητας το 1960.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Δημογραφία και δημογραφική ανάλυση

TOTAL73¹⁸	Συνολικός πληθυσμός Δήμου ή Κοινότητας το 1973.
MALE73	Σύνολο ανδρικού πληθυσμού Δήμου ή Κοινότητας το 1973.
FEMALE73	Σύνολο γυναικείου πληθυσμού Δήμου ή Κοινότητας το 1973.
ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ 73	Η πυκνότητα (κάτοικοι/τετρ. χιλιόμετρο) του Δήμου ή της Κοινότητας το 1973.

1982								
TOTAL82	82T0-4	82T65+	82N/S	TOTALM82	82M0-4	82M5-9	TOTALF82	82F0-4
48221	3705	5544	389	23660	1893	1596	24561	1812
13458	1054	1204	50	6640	523	470	6818	531
5817	502	474	29	2828	255	193	2989	247
42964	3807	3242	45	21480	1984	1857	21484	1823
12838	1124	1027	39	6292	589	577	6546	535

TOTAL82	Συνολικός πληθυσμός Δήμου ή Κοινότητας το 1982.
82T0-4¹⁹	Ο πληθυσμός του Δήμου ή της Κοινότητας το 1982 για την ηλικιακή ομάδα 0-4 χρονών.
82T65+	Ο πληθυσμός του Δήμου ή της Κοινότητας το 1982 για την ηλικιακή ομάδα 65+ χρονών.
82N/S	Άτομα που αντιστοιχούν στο Δήμο ή την Κοινότητα τα για τα οποία δεν έχουμε στοιχεία. (Not stated)
TOTALM82	Συνολικός ανδρικός πληθυσμός Δήμου ή Κοινότητας το 1982.
82M0-4	Ο ανδρικός πληθυσμός του Δήμου ή της Κοινότητας το 1982 για την ηλικιακή ομάδα 0-4 χρονών.
82M5-9	Ο ανδρικός πληθυσμός του Δήμου ή της Κοινότητας το 1982 για την ηλικιακή ομάδα 5-9 χρονών.
TOTALF82	Συνολικός γυναικείος πληθυσμός Δήμου ή Κοινότητας το 1982.
82F0-4	Ο γυναικείος πληθυσμός του Δήμου ή της Κοινότητας το 1982 για την ηλικιακή ομάδα 0-4 χρονών.

¹⁸ Η απογραφή του 1973 ήταν micro census και αφορούσε μόνο τον ελληνικό πληθυσμό.

¹⁹ Λόγω του όγκου των στοιχείων παραθέτουμε ενδεικτικά ορισμένα πεδία μόνο.

3.4 Οργάνωση του Χαρτογραφικού Υποβάθρου

Όπως έχουμε αναφέρει και πιο πάνω για την οργάνωση του χαρτογραφικού μας υποβάθρου χρησιμοποιήσαμε τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών και συγκεκριμένα τα προγράμματα ArcMap και ArcCatalog.

Το γεγονός ότι δεν μπορέσαμε να προμηθευτούμε κάποιο ήδη ψηφιοποιημένο χαρτογραφικό υπόβαθρο, μας ανάγκασε να προχωρήσουμε στη δημιουργία του χαρτογραφικού υποβάθρου, μέσω των προγραμμάτων που προαναφέραμε. Συγκεκριμένα, αφού προμηθευτήκαμε ένα χάρτη με τις διοικητικές υποδιαιρέσεις του νησιού (Επαρχίες, Δήμους, Κοινότητες), προχωρήσαμε στην εισαγωγή του στο πρόγραμμα και ακολούθως στη ψηφιοποίηση του. Το χαρτογραφικό υπόβαθρο αναφέρεται στο 1960²⁰ και έχει ως σύστημα συντεταγμένων το ΕΓΣΑ (Εθνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς).

Το αποτέλεσμα που προέκυψε από την πιο πάνω διαδικασία είναι το παρακάτω σκαρίφημα όπου απεικονίζεται η διοικητική διαίρεση της Κύπρου σε επίπεδο Δήμου και Κοινότητας.

Χάρτης 2: Το χαρτογραφικό υπόβαθρο (Διοικητικά όρια)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

²⁰ Από το 1960 μέχρι και το 2001, δεν είχαμε οποιαδήποτε αλλαγή στα διοικητικά όρια κάποιου Δήμου ή Κοινότητας.

3.5 Περιγραφή της Βάσης του Χαρτογραφικού Υποβάθρου

Η βάση του χαρτογραφικού υποβάθρου είχε την εξής δομή²¹:

FID	Shape*	ONOMASIA	COD_EPARCHIA	CODE
0	Polygon ZM	PLATANISSOS	3	3346
1	Polygon ZM	MONAGRA	3	3321
2	Polygon ZM	LIVADIA AMMOXOSTOU	3	3334
3	Polygon ZM	AGIOS IAKOVOS	3	3310
4	Polygon ZM	TRYPIMENI	3	3239
5	Polygon ZM	PETRA TOU DIGHENI	1	1142
6	Polygon ZM	TRAPEZA	2	2203
7	Polygon ZM	KALOPSIDA	3	3113
8	Polygon ZM	FRENAROS	3	3105
9	Polygon ZM	XILOTYMPOU	4	4105
10	Polygon ZM	ORMIDIA	4	4106
11	Polygon ZM	XILOFAGOU	4	4107
12	Polygon ZM	ADROS LADNAKAS	4	4205

Η δομή του πίνακα έχει ως εξής:

FID	Ο κωδικός που δίνει το πρόγραμμα σε κάθε πολύγωνο.
Shape	Είδος τοπολογίας – πολυγωνική (polygons)
ONOMASIA	Το όνομα της χωρικής ενότητας – πολυγώνου.
COD_EPARCH	Ο κωδικός της επαρχίας που ανήκει η χωρική ενότητα.
CODE	Ο κωδικός της χωρικής ενότητας (γεωκωδικός)

²¹ Λόγω του μεγάλου όγκου των στοιχείων παραθέτουμε μόνο ένα μέρος της βάσης του χαρτογραφικού υποβάθρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Δημογραφία και δημογραφική ανάλυση

EPIFANEIA	HEIGHT	TOWN	nationalit	01status	CATHEIGHT	POP60	POPGR60	POPTUR60
17.084	90 2		4 K		1	386	0	386
1.022	40 2		3 K		1	76	19	57
5.825	50 2		4 K		1	191	0	191
12.984	160 2		4 K		1	365	0	365
20.543	225 2		1 K		1	456	456	0
4.292	130 2		4 K		1	263	0	263
6.803	215 2		4 K		1	79	0	79
27.953	30 2		1 K		1	975	975	0
30.128	75 2		1 E		1	1439	1439	0
25.051	55 2		1 E		1	1469	1469	0
21.254	40 2		1 E		1	1470	1470	0
35.82	50 2		1 E		1	1911	1911	0

EPIFANEIA

Η επιφάνεια που καταλαμβάνει η χωρική ενότητα σε τετραγωνικά χιλιόμετρα.

HEIGHT

Το υψόμετρο της χωρικής ενότητας.

TOWN

Αυτό το πεδίο μας δείχνει αν η χωρική ενότητα έχει το χαρακτηρισμό Δήμος ή Κοινότητα. Η τιμή 1 αντιστοιχεί στους Δήμους και η τιμή 2 σε Κοινότητες.

nationality

Το πεδίο αυτό μας δείχνει την εθνολογική σύνθεση του πληθυσμού της χωρικής ενότητας το 1960. Η τιμή 1 αντιστοιχεί στις αμιγώς ελληνικές ενότητες, το 2 στις μεικτές με πλειοψηφία Ελλήνων, το 3 στις μεικτές με πλειοψηφία Τούρκων και το 4 στις αμιγώς Τουρκικές ενότητες.

01_STATUS

Εδώ φαίνεται η κατάσταση σε κάθε χωρική ενότητα μετά το 1974. Η τιμή K αντιστοιχεί σε κατεχόμενες χωρικές ενότητες και το E σε ελεύθερες.

CATHEIGHT

Εδώ γίνεται κατηγοριοποίηση το υψομέτρου της χωρικής ενότητας ούτως ώστε να μπορέσουμε να κάνουμε την επεξεργασία στο SPSS πιο εύκολα. Η τιμή 1 αντιστοιχεί σε

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Δημογραφία και δημογραφική ανάλυση

υψόμετρο 0-250m, η 2 σε 250-500m, η 3 σε 500-750m και η 4 σε 750m και άνω.

POP60

Ο συνολικός πληθυσμός της χωρικής ενότητας το 1960.

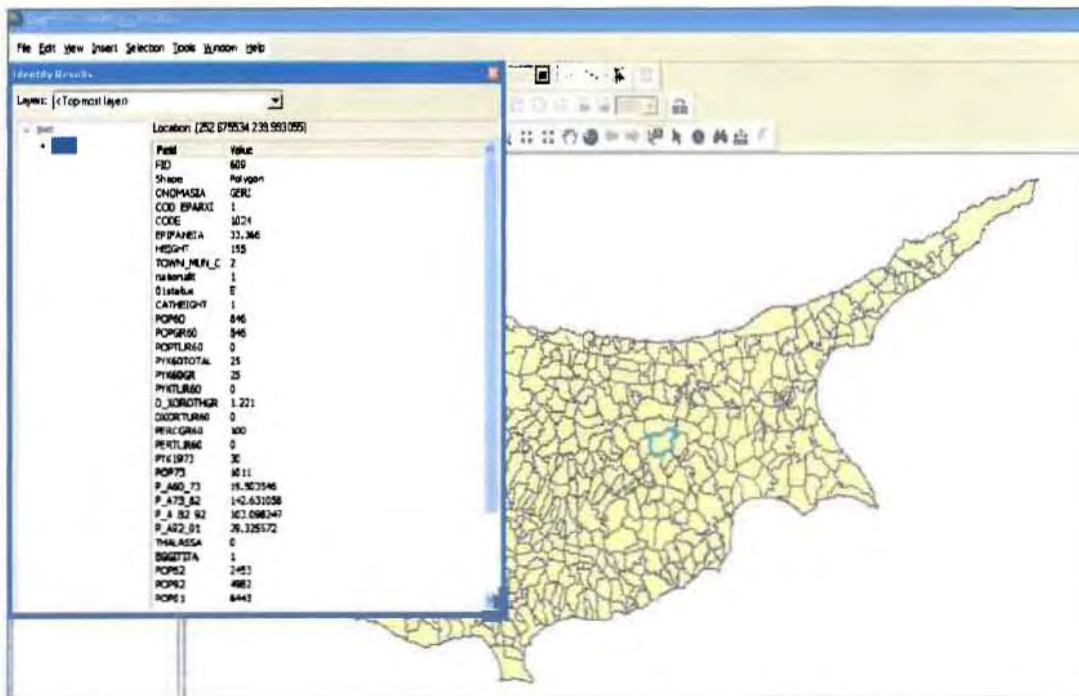
POPGR60

Ο ελληνικός πληθυσμός της χωρικής ενότητας το 1960.

POPTUR60

Ο τουρκικός πληθυσμός της χωρικής ενότητας το 1960.

Ο τρόπος οργάνωσης της βάσης του χαρτογραφικού υποβάθρου είχε το εξής αποτέλεσμα. Με την κατάδειξη σε μια χωρική ενότητα του υποβάθρου όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα, το πρόγραμμα μας παρέχει ένα σύνολο πληροφοριών. Για παράδειγμα με την κατάδειξη της χωρικής ενότητας Γέρι το πρόγραμμα μας παρέχει ένα σύνολο πληροφοριών που αφορούν τη συγκεκριμένη χωρική ενότητα, μέρος των οποίων παραθέτονται παρακάτω.

- Ονομασία: Γέρι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Δημογραφία και δημογραφική ανάλυση

- Κωδικός επαρχίας: 1 που αντιστοιχεί στη Λευκωσία²².
- Κωδικός κοινότητας: 1024.²³
- Επιφάνεια: 33.366 τετραγωνικά χιλιόμετρα.
- Υψόμετρο: 155m.
- Αν είναι Δήμος ή Κοινότητα (1 ή 2): Κοινότητα.
- Εθνολογική σύσταση: 1 που αντιστοιχεί σε αμιγώς ελληνική Κοινότητα.
- Αν είναι ελεύθερο ή κατεχόμενο: Ε που αντιστοιχεί σε ελεύθερη Κοινότητα.
- Κατηγορία υψομέτρου²⁴: 1 που αντιστοιχεί σε υψόμετρο μικρότερο των 250m.
- Ο συνολικός πληθυσμός το 1960: 846 άτομα.
- Ο ελληνικός πληθυσμός το 1960: 846 άτομα.
- Ο τουρκικός πληθυσμός το 1960: 0 άτομα.
- Η πυκνότητα της Κοινότητας το 1960: 25 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.
- Η πυκνότητα του ελληνικού πληθυσμού της Κοινότητας το 1960: 25 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.
- Η πυκνότητα του τουρκικού πληθυσμού της Κοινότητας το 1960: 0 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.
- Ο δείκτης χωροθέτησης των Ελλήνων της Κοινότητας το 1960: 1.221.
- Ο δείκτης χωροθέτησης των Τούρκων της Κοινότητας το 1960: 0.
- Το ποσοστό των Ελλήνων της Κοινότητας στο σύνολο του πληθυσμού: 100%.
- Το ποσοστό των Τούρκων της Κοινότητας στο σύνολο του πληθυσμού: 0%.
- Ο πληθυσμός της Κοινότητας το 1973: 1011 άτομα.
- Η πυκνότητα της Κοινότητας το 1973: 30 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.
- Το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού της Κοινότητας την περίοδο 1960-1973: 19,5%.
- Το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού της Κοινότητας την περίοδο 1973-1982: 142,63%.
- Το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού της Κοινότητας την περίοδο 1982-1992: 103,09%.

²², ¹² Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

²⁴ Ορισμένα στοιχεία επαναλαμβάνονται με διαφορετική μορφή. Αυτό έγινε για να διευκολυνθούν στην επεξεργασία των στοιχείων αυτών στο SPSS.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Δημογραφία και δημογραφική ανάλυση

- Το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού της Κοινότητας την περίοδο 1992-2001: 29,32%.
- Το αν η Κοινότητα είναι παραθαλάσσια ή μη: 0 δεν είναι παραθαλάσσια.
- Η εγγύτητα της Κοινότητας σε σχέση με το κοντινότερο αστικό κέντρο (Λευκωσία): Σε μια κλίμακα 1-3 η Κοινότητα έχει εγγύτητα 1 που συνεπάγεται ότι είναι πολύ κοντά στο συγκεκριμένο αστικό κέντρο.
- Ο πληθυσμός της Κοινότητας το 1982: 2453 άτομα.
- Ο πληθυσμός της Κοινότητας το 1992: 4982 άτομα.
- Ο πληθυσμός της Κοινότητας το 2001: 6443 άτομα.

4 Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση.

4.1 Εισαγωγή

4.1.1 Εξέλιξη Πληθυσμού

Ο πληθυσμός²⁵ της Κύπρου (Κυπριακή δημοκρατία και κατεχόμενες περιοχές) στο τέλος του 2001 υπολογίζεται σε 793 χιλ κατοίκους σε σύγκρισή με 785. χιλ τον προηγούμενο χρόνο, σημείωσε δηλαδή αύξηση 0,9%.

Μετά την Τουρκική εισβολή του 1974, ο συνολικός πληθυσμός με τις απώλειες του πολέμου, τη μετανάστευση και τη μείωση των γεννήσεων είχε σημειώσει αρνητικό ποσοστό μεταβολής μέχρι τα μέσα του 1977. Στα χρόνια που ακολούθησαν οι πολιτικές-οικονομικές εξελίξεις ευνόησαν την αύξηση του πληθυσμού και ο συνολικός πληθυσμός ξεπέρασε σε μια δεκαετία πριν το τέλος του 1984 το μέγεθος που είχε στα μέσα του 1974. Έκτοτε ο πληθυσμός μας συνεχίζει να αυξάνεται, αν και η αύξηση αυτή σε εθνικό επίπεδο υποκρύπτει σημαντικές διαφορές μεταξύ του πληθυσμού στην ελεγχόμενη από το κράτος περιοχή και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας στην κατεχόμενη περιοχή. Ενώ ο πληθυσμός στις περιοχές που ελέγχει το κράτος αυξήθηκε σταδιακά από το 1977 και συνέχισε να αυξάνεται με ρυθμούς που κυμάνθηκαν μεταξύ 0,7% και 2,7% ετησίως, στις κατεχόμενες περιοχές η Τουρκοκυπριακή κοινότητα σημείωσε μείωση από το 1986. Η διαφορά²⁶ αυτή στην εξέλιξη του πληθυσμού οφείλεται αποκλειστικά στη μετανάστευση, αφού τόσο η γεννητικότητα όσο και η θνησιμότητα των Τουρκοκυπρίων είναι παρόμοια με αυτή του υπόλοιπου πληθυσμού του νησιού. Σύμφωνα με στοιχεία από Τουρκοκυπριακές πηγές υπολογίζεται ότι ο αριθμός των Τουρκοκυπρίων που μετανάστευσαν στο εξωτερικό ήταν γύρω στα 57.000 άτομα (1974-2001).

Στο συνολικό πληθυσμό της Κύπρου δεν περιλαμβάνονται οι Τούρκοι έποικοι που υπολογίζονται γύρω στα 119.000 άτομα.

^{25, 26} Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου – Δημογραφική Έκθεση 2003

4.1.2 Σύγκριση των βασικών δημογραφικών μεγεθών της Κύπρου με αναπτυσσόμενες και ανεπτυγμένες χώρες.

Τόσο το ακαθάριστο ποσοστό γεννητικότητας²⁷ όσο και το συνολικό ποσοστό γονιμότητας της Κύπρου είναι περίπου στα επίπεδα άλλων Ευρωπαϊκών χωρών αλλά είναι αισθητά χαμηλότερα από τα ποσοστά πολλών αναπτυσσομένων χωρών.

Η κατανομή του Κυπριακού πληθυσμού²⁸ σε ηλικίες πλησιάζει την κατανομή πιο αναπτυγμένων χωρών αν και το ποσοστό πληθυσμού των εχόντων ηλικία άνω των 65 ετών είναι χαμηλότερο στην Κύπρο, και επομένως η γήρανση του πληθυσμού δεν έχει φτάσει ακόμα στα επίπεδα των αναπτυγμένων χωρών, όπου παρατηρήθηκε πτώση της γεννητικότητας πολύ πιο νωρίς από ότι στην Κύπρο. Επίσης το ποσοστό του πληθυσμού κάτω των 15 χρόνων είναι κάπως ψηλότερο, αποτέλεσμα απόλυτα λογικό με βάση την γεννητικότητα.

Γενικά, είναι φανερό ότι τα δημογραφικά χαρακτηριστικά²⁹ του Κυπριακού πληθυσμού, προσεγγίζουν περισσότερο τις Ευρωπαϊκές χώρες παρά τις αναπτυσσόμενες χώρες της Μέσης Ανατολής.

Στον πίνακα 4 παρουσιάζονται αναλυτικά ο πληθυσμός, το ποσοστό αύξησης και η πυκνότητα για τις 5 τελευταίες απογραφές. Το ποσοστό αύξησης αφορά μόνο τους Ελληνοκυπρίους, αφού όπως έχει ήδη αναφερθεί, στην απογραφή του 1973 δεν υπήρχαν στοιχεία για τους Τουρκοκυπρίους.

²⁷ Βλ. Παράρτημα – Λεξικό Δημογραφικών Όρων.

²⁸ Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου – «Δημογραφική Έκθεση 2003»

²⁹ Βλ. Παράρτημα – Πίνακας 6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Πίνακας 4: Ο πληθυσμός και η πυκνότητα στα 5 απογραφικά έτη.

		Πληθυσμός	Ποσοστό	Έκταση	Πυκνότητα
1960	Σύνολο:	542858		9251 km ²	59 άτομα/ km ²
	Έλληνες:	444494	81.88 %		
	Τούρκοι:	98364	18.11 %		
	Έλληνες ³⁰ :	299953	67.48 %		
	Ποσοστό Αύξησης 1960-1973	4,67 %			
1973	Σύνολο:	631778		9251 km ²	68 άτομα/ km ²
	Έλληνες:	465275	73.64 %		
	Έλληνες ³¹ :	311954	67.04 %	5829 km ² ³²	54 άτομα/ km ² ³³
	Τούρκοι:				
	Ποσοστό Αύξησης 1973-1982	9,79 %			
1982	Σύνολο	510850		5829 km ²	88 άτομα/ km ²
	Ποσοστό Αύξησης 1982-1992	16,84 %			
1992	Σύνολο	596911		5829 km ²	102 άτομα/ km ²
	Ποσοστό Αύξησης 1992-2001	15,10 %			
2001	Σύνολο	687058		5829 km ²	118 άτομα/ km ²

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Παρακάτω παρουσιάζεται ο πίνακας 5, με τους βασικούς δείκτες και τις 3 μεγάλες ηλικιακές ομάδες καθώς και τα διαγράμματα με τις διαφοροποιήσεις στα ποσοστά των ηλικιακών ομάδων στα 3 τελευταία απογραφικά έτη. Αυτό που παρατηρούμε είναι η σταδιακή αύξηση του δείκτη γήρανσης, όπως επίσης και την αύξηση της

^{30, 31} Ο πληθυσμός των Ελλήνων στο μετέπειτα ελεύθερο τμήμα της Κύπρου.

³² Η έκταση του μετέπειτα ελεύθερου τμήματος της Κύπρου.

³³ Η πυκνότητα στο μετέπειτα ελεύθερο τμήμα της Κύπρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

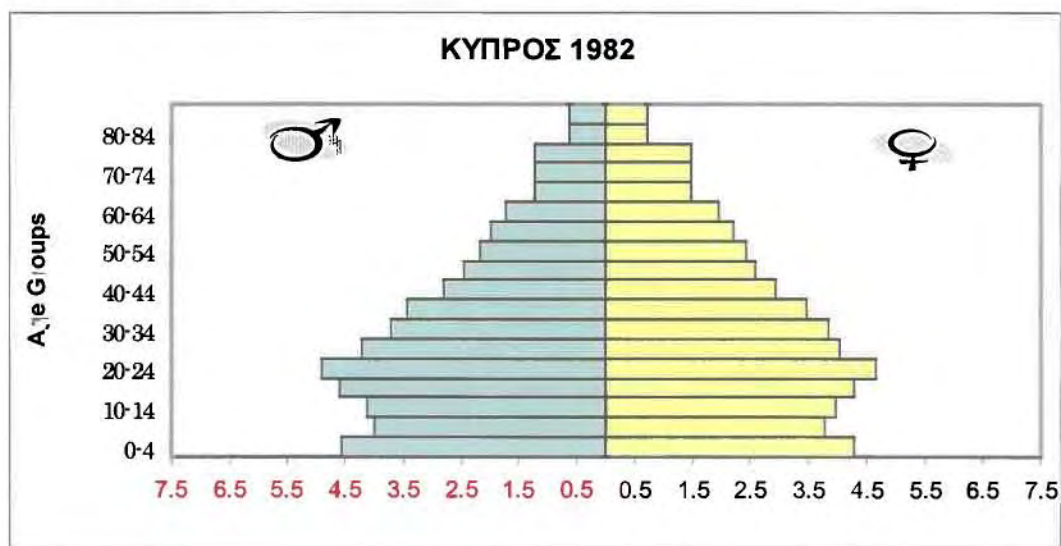
μέσης και διάμεσης ηλικίας γεγονός που πρακτικά σημαίνει σταδιακή ωρίμανση του πληθυσμού.

Πίνακας 5: Ο πληθυσμός, οι ηλικιακές ομάδες και οι βασικοί δείκτες στα 3 απογραφικά έτη μετά την εισβολή του 1974.

	1982	%	1992	%	2001	%
Πληθυσμός:	510850		596911		687058	
0-14	125945	23.6	150927	25.2	147169	21.4
15-64	350503	68.6	379542	63.5	458652	66.7
65+	54901	10.7	65401	10.9	79854	11.6
		AVG³⁴		AVG		AVG
Δ.Γήρανσης		43.5		43.3		54.2
Δ.Εξάρτησης		51.6		57		49.5
Δ.Αντικατάστασης		241.2		178		178.4
Μέση Ηλικία		32.7		33.7		35.6
Διάμεση Ηλικία		29.2		31.7		34.3

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 1: Ηλικιακή πυραμίδα 1982

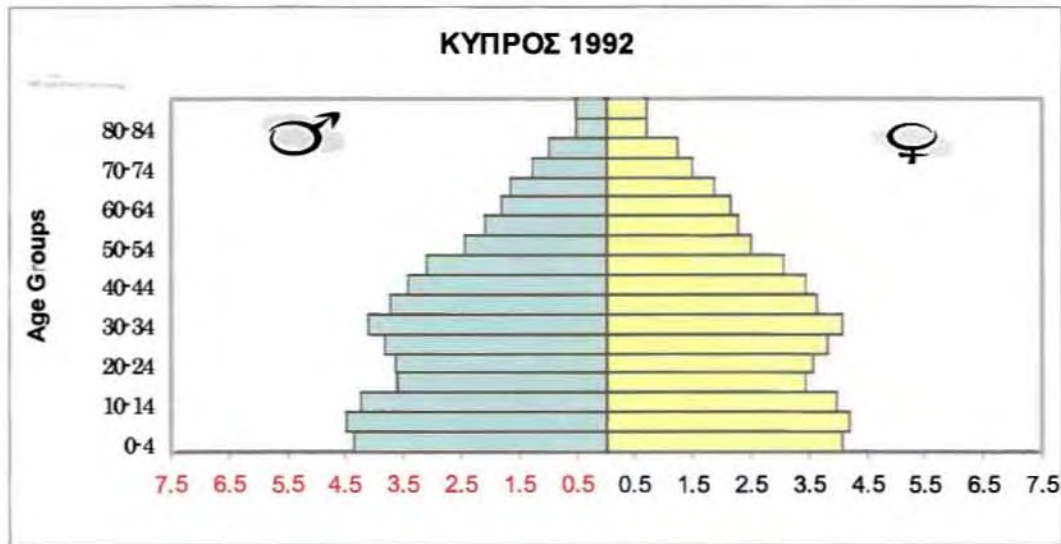

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

³⁴ AVG : Average (Ο αριθμητικός μέσος)

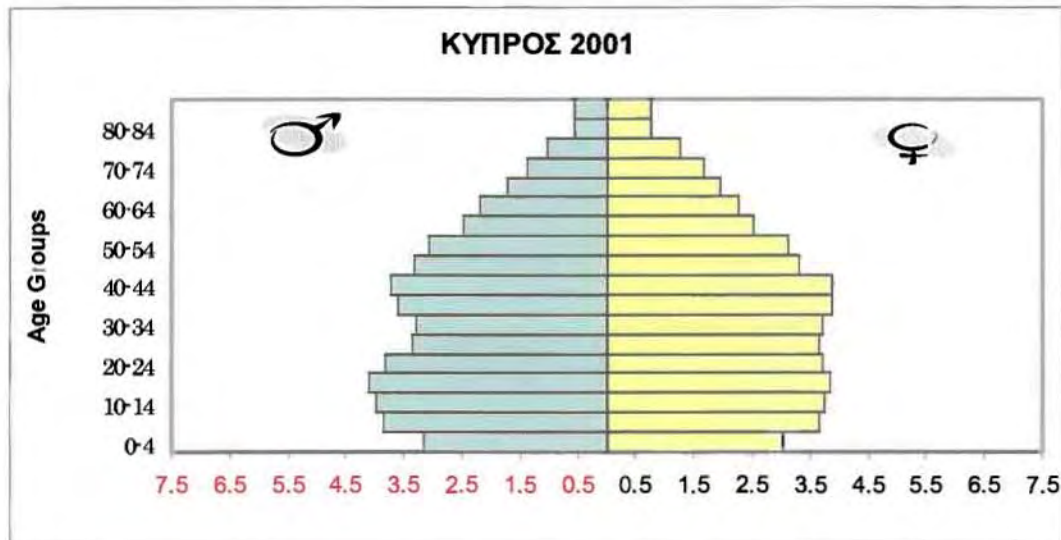
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Διάγραμμα 2: Ηλικιακή πυραμίδα 1992

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 3: Ηλικιακή πυραμίδα 2001

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Οι 3 πιο πάνω πυραμίδες επιβεβαιώνουν τις παρατηρήσεις μας όσον αφορά την τάση ωρίμανσης του πληθυσμού, αφού βλέπουμε σταδιακή μείωση των μικρών ηλικιακών ομάδων και αύξηση των ηλικιών 15-64 και 65 και άνω. Αυτό επίσης που μπορούμε να διακρίνουμε στην πρώτη πυραμίδα, είναι το μειωμένο ποσοστό των ηλικιακών ομάδων 5-14. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις μειωμένες γεννήσεις της περιόδου πριν και μετά το 1974 (εισβολή, έκρυθμη πολιτική κατάσταση κλπ).

Παρατηρούμε ότι διαχρονικά διατηρείται αυτή η «εσοχή» και στις άλλες 2 πυραμίδες στις ηλικίες που ταυτίζονται με τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Παρατηρούμε επίσης, στη πρώτη μετά την εισβολή δεκαπενταετία, μια μικρή έξαρση των γεννήσεων η οποία αποτυπώνεται σαφώς στην πληθυσμιακή πυραμίδα του 1992, ακολουθούμενη από μια περιορισμένη συρρίκνωση τους (των γεννήσεων) στην μετέπειτα περίοδο.

4.2 Η Χωρική κατανομή του πληθυσμού στην Κύπρο τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας (1960)

4.2.1 Βασικά χαρακτηριστικά

Η διοικητική διαίρεση της Κύπρου (Επαρχίες - Δήμοι – Κοινότητες) – (Χάρτης 4.1, 4.1B - Παράρτημα)

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η διοικητική διαίρεση της Κύπρου από το 1960 μέχρι και το 2001, βασίζεται στο διχοτομικό σύστημα, δηλαδή μια χωρική ενότητα, μπορεί να έχει τον χαρακτηρισμό είτε Δήμος, είτε Κοινότητα με βάση ορισμένα κριτήρια που περιέχονται στον «περί Δήμων και Κοινοτήτων νόμο³⁵».

Η Κύπρος υποδιαιρείται σε 6 επαρχίες και 613 συνολικά χωρικές ενότητες, από τις οποίες οι 33 είναι Δήμοι και οι 580 Κοινότητες. Από το χάρτη 4.1β (παράρτημα), μπορούμε να διακρίνουμε μια τάση συγκέντρωσης των Δήμων γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα (Λευκωσία, Λεμεσό, Λάρνακα, Αμμόχωστο, Πάφο και Κερύνεια) και κατά μήκος της «εθνικής οδού» εκτός από μερικές περιπτώσεις Δήμων που τους συναντούμε διάσπαρτους στην υπόλοιπη Κύπρο. Οι Δήμοι αυτοί αποτελούν συνήθως τα μεγάλα αγροτικά κέντρα της περιοχής τους.

Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός ότι δεν εντοπίζονται Δήμοι στις ορεινές περιοχές, όπως αυτές του Τροόδου και του Πενταδακτύλου. (βλ. Χάρτη 4.2 – Παράρτημα)

Ανάγλυφο (Χάρτης 4.2 - Παράρτημα)

Στο χάρτη αυτό, μπορούμε να διακρίνουμε τους ορεινούς όγκους της Κύπρου που αποτελούνται από τις οροσειρές του Τροόδου στο κέντρο και του Πενταδακτύλου στα βόρεια. Είναι πολύ σημαντικό να εντοπίσουμε τις ορεινές περιοχές και τις κοινότητες που τις αποτελούν, αφού σε συνδυασμό με τους υπόλοιπους χάρτες και διάφορους δείκτες θα μπορέσουμε να εξάγουμε διάφορα συμπεράσματα, που αφορούν την συμπεριφορά του πληθυσμού των συγκεκριμένων περιοχών.

Εθνολογική διαίρεση Δήμων και Κοινοτήτων 1960 (Χάρτης 4.3 - Παράρτημα)

³⁵ Υπουργείο Εσωτερικών, 2002, «Περί Δήμων Νόμος», «Περί Κοινοτήτων Νόμος»

Ο χάρτης αυτός είναι πολύ σημαντικός αφού εδώ φαίνεται η διαίρεση των Δήμων και των Κοινοτήτων με βάση την εθνολογική τους σύσταση. Αναλυτικά φαίνονται οι Δήμοι και οι Κοινότητες που κατά το 1960 είχαν αμιγώς Ελληνικό πληθυσμό η αμιγώς Τουρκικό πληθυσμό, μεικτό πληθυσμό με πλειοψηφία Ελλήνων και μεικτό πληθυσμό με πλειοψηφία Τούρκων.

Το πρώτο συμπέρασμα που μπορούμε να εξάγουμε από το συγκεκριμένο χάρτη είναι η παντελής έλλειψη αμιγώς Τουρκικών Κοινοτήτων όπως επίσης και μεικτών Κοινοτήτων με πλειοψηφία Τούρκων, στις ορεινές περιοχές και ιδιαίτερα σ' αυτή του Τροόδους. Πέρα από το γεγονός της μεγάλης διασποράς των Τουρκοκυπριακών Κοινοτήτων, θα μπορούσαμε να πούμε ότι παρατηρείται μια συγκέντρωση των Τουρκικών κοινοτήτων κατά μήκος του νοτιοδυτικού παραλιακού τόξου, όπως επίσης και στη χερσόνησο της Καρπασίας.

Σημαντικό επίσης θα μπορούσαμε να πούμε το γεγονός ότι ένας μεγάλος αριθμός αμιγώς Τουρκοκυπριακών Κοινοτήτων, παρουσιάζεται να έχει ελληνικά ονόματα και συγκεκριμένα ονόματα Αγίων. (π.χ Άγιος Γεώργιος, Άγιος Θεόδωρος, Άγιος Ιωάννης, Άγιος Νικόλαος, Άγιος Συμεών κ.α)

Όσον αφορά τις Ελληνικές Κοινότητες, το μόνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι αποτελούν την πλειοψηφία των χωρικών ενοτήτων του νησιού. Ακόμα, θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού αμιγώς Ελληνικών Κοινοτήτων στην οροσειρά του Τροόδους.

Συνολικός πληθυσμός ανά χωρική ενότητα το 1960 (Χάρτης 4.4 -Παράρτημα)

Ο χάρτης αυτός απεικονίζει το διαχωρισμό των χωρικών ενοτήτων του νησιού ανάλογα με το μέγεθος του πληθυσμού τους. Στόχος μας είναι να παρατηρήσουμε τυχόν τάσεις συγκέντρωσης του πληθυσμού και να εξηγήσουμε τους λόγους που οδήγησαν στη συγκέντρωση αυτή.

Αυτό που μπορούμε να παρατηρήσουμε από το συγκεκριμένο χάρτη είναι την τάση συγκέντρωσης του πληθυσμού γύρω από τα 6 μεγάλα αστικά κέντρα και κατά μήκος του παραλιακού μετώπου. Μια τάση συγκέντρωσης πληθυσμού εμφανίζεται επίσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

και μεταξύ των δύο οροσειρών του Τροόδους και του Πενταδακτύλου, και συγκεκριμένα στην κοιλάδα της Μεσαορίας. Από τα ανατολικά προς τα δυτικά, παρατηρείται σταδιακή μείωση του πληθυσμού με αποκορύφωμα τις ημιορεινές και ορεινές Κοινότητες της επαρχίας Πάφου. Όσον αφορά τώρα τον ορεινό χώρο παρατηρούμε την ύπαρξη τόσο πολύ μικρών κοινοτήτων αλλά παράλληλα και πολλών μεγάλων Κοινοτήτων της τάξης των 5000 κατοίκων.

Ελληνικός πληθυσμός ανά χωρική ενότητα το 1960 (Χάρτης 4.5 -Παράρτημα)

Ο χάρτης αυτός δεν διαφέρει σημαντικά από τον προηγούμενο, αφού οι Ελληνοκύπριοι αποτελούν την πλειοψηφία των κατοίκων του νησιού. Δηλαδή, παρατηρείται διασπορά του ελληνικού πληθυσμού σε όλο το νησί, όπως επίσης και τάση συγκέντρωσης γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα. Όπως και στον προηγούμενο χάρτη παρατηρείται σταδιακή μείωση του πληθυσμού από τα ανατολικά και τον κόλπο της Αμμοχώστου προς τα δυτικά και τα ορεινά χωρία της Πάφου.

Τουρκικός πληθυσμός ανά χωρική ενότητα το 1960 (Χάρτης 4.6 -Παράρτημα)

Στον χάρτη 4.6, παρουσιάζεται η χωρική συγκέντρωση του τουρκικού πληθυσμού του νησιού. Η συμπεριφορά του Τουρκικού πληθυσμού είναι σαφώς πιο ξεκάθαρη από αυτή των Ελλήνων, αφού βλέπουμε για ακόμη μια φορά την ανυπαρξία του Τουρκικού πληθυσμού στον ορεινό χώρο και ιδιαίτερα την οροσειρά του Τροόδους. Η τάση για συγκέντρωση του Τουρκικού πληθυσμού γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα είναι παρόμοια με αυτή των Ελλήνων.

Σε γενικές γραμμές θα μπορούσαμε να πούμε, ότι ο Τουρκοκυπριακός πληθυσμός πέρα από τα μεγάλα αστικά κέντρα, συγκεντρώνεται περίξ των δύο μεγάλων οροσειρών του νησιού και ιδιαίτερα στο νοτιοδυτικό παραλιακό μέτωπο.

Πυκνότητα στο σύνολο του πληθυσμού το 1960 (Χάρτης 4.7 -Παράρτημα)

Ο χάρτης 4.7 παρουσιάζει την πυκνότητα του συνόλου του πληθυσμού ανά χωρική ενότητα. Η πυκνότητα, ορίζεται σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου ως η

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

σχέση μεταξύ του πληθυσμού και της έκτασης όπου ζει και υπολογίζεται διαιρώντας το πληθυσμό μιας χωρικής ενότητας με την έκτασή της. Η πυκνότητα εκφράζεται σαν αριθμός ατόμων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

Σύμφωνα επομένως με τα όσα αναφέραμε πιο πάνω η πυκνότητα είναι μια τιμή που εξαρτάται από το μέγεθος του πληθυσμού μιας χωρικής ενότητας όπως επίσης και από τη συνολική της έκταση.

Αυτό που μπορούμε να παρατηρήσουμε από το συγκεκριμένο χάρτη, είναι αφενός μεν η σχετικά μικρή πυκνότητα – αραιοκατοίκηση του μεγαλύτερου τμήματος του νησιού, αφετέρου δε, οι υψηλές πυκνότητες των 6 μεγάλων αστικών κέντρων και των προαστίων τους.

Πυκνότητα ελληνικού πληθυσμού το 1960 (Χάρτης 4.8 - Παράρτημα)

Ο χάρτης 4.8 αφορά την πυκνότητα μόνο του ελληνικού πληθυσμού του νησιού το 1960, χωρίς ουσιαστικά μεγάλη διαφοροποίηση από τον προηγούμενο χάρτη αφού και εδώ παρουσιάζονται πολύ μικρές πυκνότητες σε όλη τη Κύπρο, εκτός από τα 6 μεγάλα αστικά κέντρα και τα προάστιά τους, όπου οι πυκνότητες είναι αρκετά μεγάλες.

Πυκνότητα τουρκικού πληθυσμού το 1960 (Χάρτης 4.9 - Παράρτημα)

Στο χάρτη 4.9, όπου παρουσιάζεται η πυκνότητα του τουρκικού πληθυσμού, τα πράγματά είναι ακόμα πιο ξεκάθαρα σε σχέση με τους δύο προηγούμενους χάρτες, αφού οι μεγάλες πυκνότητες εμφανίζονται και εδώ στα 6 μεγάλα αστικά κέντρα. Θα περιμέναμε ίσως να συναντήσουμε μεγαλύτερες πυκνότητες στα αμιγώς τουρκοκυπριακά χωρία πράγμα που δεν γίνεται αν εξαιρέσουμε 2 περιπτώσεις.

Δείκτης χωροθέτησης Ελλήνων 1960 (Χάρτης 4.10 - Παράρτημα)

Ο δείκτης χωροθέτησης³⁶ είναι ένας χωρικός δείκτης ο οποίος προσμετρά το μέγεθος κατά το οποίο ορισμένες ομάδες μιας περιοχής αποκλίνουν από το μέσο όρο της ευρύτερης περιφέρειας και επιτρέπει με τον τρόπο αυτό τον εντοπισμό της σχετικής θέσης τους. Συγκρίνει δηλαδή τη συγκέντρωση μιας μεταβλητής σε μια δεδομένη περιοχή, με αυτή της ευρύτερης περιοχής μελέτης. Στην συγκεκριμένη περίπτωση η μεταβλητή αυτή είναι ο αριθμός των Ελλήνων σε μια χωρική ενότητα. Παρατηρούμε ότι ο χάρτης που προκύπτει με τον δείκτη χωροθέτησης ταυτίζεται σε μεγάλο βαθμό με τον χάρτη της εθνολογικής διαίρεσης, μόνο που εδώ έχουμε διάφορες υποδιαίρεσεις που χαρακτηρίζουν καλύτερα το φαινόμενο.

Δείκτης χωροθέτησης Τούρκων 1960 (Χάρτης 4.11 - Παράρτημα)

Ισχύει ότι και για το δείκτη χωροθέτησης των Ελλήνων, μόνο που εδώ ο δείκτης αφορά τον τουρκικό πληθυσμό.

³⁶ Κοτζαμάνης Β., Παππάς Β., 2005, «Χώρος και πληθυσμός, αναλυτικές προσεγγίσεις», Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

4.2.2 Η συνθετική εικόνα των διοικητικών ενοτήτων της ενιαίας Κύπρου το 1960: τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης.

Η ιστορία³⁷ των επιστημών διακρίνεται από την ανάγκη του ανθρώπου για ομαδοποίηση ενιαίων θεμάτων, εύρεση ομοιοτήτων μεταξύ ομαδικών φαινομένων, διαχωρισμούς σε υποπεριπτώσεις μιας ενιαίας κατάστασης ή εύρεση κοινών χαρακτηριστικών πολλών φαινομένων με σκοπό την ενοποίηση τους. Είναι με άλλα λόγια «η ικανότητα του ανθρώπου να διακρίνει την ασυνέχεια μέσα στη συνέχεια», όπως λέει ο J.P.Benzecri.

Με τον όρο «ταξινόμηση» στην «ανάλυση δεδομένων» θεωρούμε τη μέθοδο εκείνη που ομαδοποιεί άτομα με βάση επιλεγμένα κριτήρια. Τα δεδομένα (η αρχική πληροφορία) παρουσιάζονται σε ένα πίνακα διαστάσεων (N, p) όπου N ο αριθμός ατόμων και p ο αριθμός των στηλών.

Ο όρος «ταξινόμηση» φαίνεται να είναι ο πλέον δόκιμος στα Ελληνικά, παρόλο που δεν συμπίπτει με την ακριβή μετάφραση του όρου που υπάρχει στα Αγγλικά ή Γαλλικά (classification). Όμως πολλοί Γάλλοι ερευνητές χρησιμοποιούν και αυτοί τον όρο «taxinomie».

Παρόλο αυτό θα διατηρήσουμε την ίδια ορολογία για τα προϊόντα αυτής της ανάλυσης τα οποία θα ονομάζουμε «κλάσεις», όπως και οι διεθνείς ερευνητές (από το classification), διότι ο αντίστοιχος όρος «τάξη», που προκύπτει από την ταξινόμηση, περιέχει, στα Ελληνικά, την έννοια της ιεράρχησης, γεγονός που δεν συμβαίνει πάντοτε.

Λόγω του μεγάλου όγκου των στοιχείων που αφορούν και τις 613 χωρικές ενότητες κρίθηκε απαραίτητο η δημιουργία διαφόρων κλάσεων ούτως ώστε να ομαδοποιηθούν οι μεταβλητές και έτσι να έχουμε έτσι μια σαφή αποτύπωση (φωτογραφία) της κατάστασης του 1960.

³⁷ Μαυρομάτης Γ., «Στατιστικά μοντέλα και μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων» - University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1999.

4.2.2.1 Ανάλυση σε κύριες συνιστώσες

Όπως αναφέραμε και πιο πάνω, λόγω του μεγάλου όγκου των στοιχείων – πινάκων, κρίθηκε απαραίτητο η ανάλυση των δεδομένων μας σε κύριες συνιστώσες με τη βοήθεια του λογισμικού προγράμματος SPSS. Μεταξύ των μεθόδων παραγοντικής ανάλυσης, η ανάλυση σε κύριες συνιστώσες είναι από τις παλαιότερες μεθόδους μελέτης πολυδιάστατων φαινομένων.

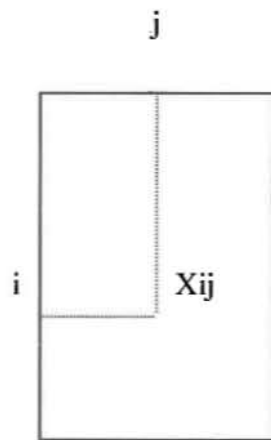
Όπως όλες οι παραγοντικές αναλύσεις δεδομένων³⁸ έτσι και η ανάλυση των κύριων συνιστωσών (analysis of principal components στα Αγγλικά ή analyse en composantes principales στα Γαλλικά) έχει σκοπό να δείξει τις υπάρχουσες συσχετίσεις μεταξύ μεταβλητών που περιγράφουν ένα φαινόμενο. Το επιτυγχάνει προβάλλοντας σε κατανοητούς χώρους τις συντεταγμένες των μεταβλητών ή (και) των γραμμών.

Η βασική ιδέα είναι η απλοποίηση της συνολικής πληροφορίας, με τη δημιουργία συνθετικών μεταβλητών οι οποίες προκύπτουν από την γραμμική συσχέτιση μεταξύ των αρχικών μονοδιάστατων μεταβλητών.

Το πλεονέκτημα της ανάλυσης σε κύριες συνιστώσες, συνίσταται στην επεξεργασία μεγάλου μεγέθους πινάκων. Οι μεταβλητές που πρόκειται να επεξεργαστούν είναι όλες ποσοτικές, χωρίς όμως να έχουν απαραίτητα την ίδια μονάδα μέτρησης. Όμως για να αποφύγουμε προβλήματα όσον αφορά τις διάφορες κλίμακες μέτρησης των μεταβλητών, η ανάλυση σε κύριες συνιστώσες βασίζεται πάντα σε τυποποιημένες μεταβλητές (κεντροποίηση και ομογενοποίηση).

³⁸ Μαυρομάτης Γ., «Στατιστικά μοντέλα και μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων» - University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1999.

Ο πίνακας των δεδομένων προς ανάλυση θα έχει τη μορφή:

Όπου j κάποια ποσοτική μεταβλητή και i κάποιο από τα άτομα.

Ονομάζουμε «άτομα» κάθε μετρήσιμο αντικείμενο, του οποίου τα χαρακτηριστικά είναι οι μεταβλητές του πίνακα. Τα αντικείμενα αυτά, δηλαδή τα άτομα, τοποθετούνται συνήθως στις γραμμές και οι μεταβλητές στις στήλες. Οι γραμμές λοιπόν μπορεί να αντιστοιχούν σε πράγματα, οργανισμούς, ανθρώπους και γενικά καθετί που υπόκειται σε μέτρηση.

Θεωρούμε λοιπόν ένα άτομο i ότι βρίσκεται σ' ένα χώρο p διαστάσεων, όπου p ο αριθμός των μεταβλητών. Το σύνολο των ατόμων συνιστά ένα νέφος σημείων στον p -διάστατο χώρο. Το αντίστροφο συμβαίνει για το νέφος των σημείων των μεταβλητών. Βρίσκεται σ' ένα χώρο n -διαστάσεων, όπου n ο αριθμός των ατόμων.

Η ΑΚΣ είναι μια μέθοδος που αναδεικνύει την πραγματική δομή αυτού του νέφους. Για τον λόγο αυτό προβάλλει το νέφος των σημείων σ' ένα υποχώρο, μικρότερων διαστάσεων, που έχει ορθογώνιους άξονες. Οι άξονες αυτοί ονομάζονται παραγοντικοί άξονες.

Όσον αφορά τη δική μας περίπτωση, η διαδικασία που ακολουθήσαμε έχει την εξής πορεία:

α. Αρχικά προσδιορίσαμε τις μεταβλητές που χαρακτηρίζουν καλύτερα το φαινόμενο που μελετάμε. Η αρχική φάση της ανάλυσης είναι με βάση το θεωρητικό μας υπόβαθρο, η επιλογή των μεταβλητών που αντανακλούν τις σημαντικές

συνιστώσες του φαινομένου. Οι μεταβλητές αυτές, μπορούν να είναι ποσοτικές και ποιοτικές

Στην προκειμένη περίπτωση, δηλαδή για το 1960, χρησιμοποιήσαμε τις 8 ακόλουθες μεταβλητές:

- Δήμος-Κοινότητα: Δηλαδή αν μια χωρική ενότητα είναι Δήμος ή Κοινότητα.
- Ανάγλυφο: Το υψόμετρο των χωρικών ενότητων.
- Εθνολογική Σύσταση: Δηλαδή το αν μια χωρική ενότητα είχε αμιγώς Ελληνικό πληθυσμό, μεικτό με πλειοψηφία Ελλήνων, μεικτό με πλειοψηφία Τούρκων ή αμιγώς Τουρκικό πληθυσμό.
- Πυκνότητα: Το πηλίκο της διαίρεση του πληθυσμού μιας χωρικής ενότητας με την έκταση της σε τετραγωνικά χιλιόμετρα.
- Δείκτης χωροθέτησης Ελλήνων: Η συγκέντρωση των Ελλήνων σε μια χωρική ενότητα σε σχέση με τη συγκέντρωσή τους σε όλο το νησί.
- Δείκτης χωροθέτησης Τούρκων: Η συγκέντρωση των Τούρκων σε μια χωρική ενότητα σε σχέση με τη συγκέντρωσή τους σε όλο το νησί.

β. Για να γίνει μια πραγματική ανάλυση των πολυδιαστάσεων του φαινομένου, είναι απαραίτητο να γίνει συμπύκνωση των διαστάσεων – μεταβλητών σκοπός άλλωστε και της ΑΚΣ. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η συγκεκριμένη μέθοδος βασίζεται σε μια γραμμική σύνθεση των αρχικών μεταβλητών, προχωρούμε έτσι στη δημιουργία συνθετικών μεταβλητών – αξόνων οι οποίοι ορίζονται ως εξής:

$$\text{άξονας } i: \quad Y_i = a_1X_1 + a_2X_2 + \dots + a_kX_k$$

Για να αποφύγουμε προβλήματα που τυχόν να δημιουργηθούν εξαιτίας των διαφορετικών μονάδων μέτρησης των μεταβλητών, η ανάλυση γίνεται πάνω σε τυποποιημένες μεταβλητές. Οι νέες μεταβλητές ορίζονται όπως προαναφέρθηκε ως εξής:

$$\text{Για κάθε άτομο } \bar{i}, \quad Z_i = \frac{X_i - \bar{X}}{\sigma} \times \frac{1}{\sqrt{n}} \quad \text{όπου } \bar{X}: \text{ μέση τιμή της μεταβλητής } X$$

σ : τυπική απόκλιση

n : αριθμός ατόμων

Μετά από το μετασχηματισμό των αρχικών μεταβλητών, προκύπτει ότι, η συνολική αδράνεια του νέφους η οποία αντιστοιχεί στην απόκλιση του νέφους από το μεγάλο μέσο, ισούται με το ίχνος του υπό διαγωνοποίηση πίνακα $Z'Z$. Εφόσον το ίχνος συμπίπτει με τον αριθμό των αρχικών μεταβλητών, τότε η συνολική αδράνεια συμπίπτει και αυτή με τον αριθμό των μεταβλητών.

Επομένως, αν έχουμε P_z μεταβλητές, έχουμε λογικά P_z άξονες και το ποσοστό της αδράνειας που εκπροσωπεί κάθε άξονας δίνεται από τον ακόλουθο τύπο:

$$T_j = \frac{\lambda_j}{P_z} \quad \text{όπου } P_z : \text{ η συνολική αδράνεια}$$

$$\lambda_j : \text{ η ιδιοτιμή του άξονα } j$$

Οι άξονες χωρίζονται ουσιαστικά σε 2 κατηγορίες:

1^η Κατηγορία: Κύριοι άξονες, δηλαδή αυτοί που εξηγούν σημαντικό ποσοστό της συνολικής αδράνειας και μπορούν να συμβάλλουν ουσιαστικά και στατιστικά στην ερμηνεία του νέφους³⁹ και έχουν ιδιοτιμή $\lambda_j > 1$

2^η Κατηγορία: Μη σημαντικοί άξονες, εφόσον το ποσοστό αδράνειας είναι μικρό και ουσιαστικά $\lambda_j < 1$.

Η τελική επιλογή των κύριων αξόνων βασίζεται στο προαναφερόμενο κριτήριο με στόχο να αντανakλούν ικανοποιητικό ποσοστό της συνολικής αδράνειας.

4.2.2.2 Ταξινόμηση των Κοινοτήτων

Σκοπός της ανάλυσης αυτής είναι η ομαδοποίηση των χωρικών ενοτήτων σε περιορισμένο αριθμό κλάσεων που παρουσιάζουν στο εσωτερικό τους την μικρότερη

³⁹ Συνολική αδράνεια $\sum_{i=1}^j \lambda_i = P \Rightarrow \frac{\lambda_i}{\sum \lambda_i} = \frac{\lambda_i}{P}$ με το ποσοστό της αδράνειας που ερμηνεύεται από τον άξονα i .

δυνατή (inbvariance) και μεταξύ τους την μεγαλύτερη δυνατή διακύμανση (intervariance).

Η ταξινόμηση πραγματοποιήθηκε με την χρήση της μη ιεραρχικής μεθόδου (Kmeans) η οποία ομαδοποιεί τις χωρικές ενότητες γύρω από κινητά κέντρα και δίνει τη δυνατότητα να προκαθορίσουμε τον αριθμό των κλάσεων. Η επιλογή των ομάδων βασίζεται σε μια εμπειρική διαδικασία και πρακτικά σε ένα συνδυασμό κριτηρίων:

α. Το πρώτο κριτήριο είναι ο αριθμός επανάληψης (iteration) με βάση τον οποίο, ο αλγόριθμος προσδιορίζει τα τελικά κεντρικά σημεία του νέφους, ενώ στην πρώτη φάση της διαδικασίας το πρόγραμμα επιλέγει τυχαία κεντρικά σημεία (αυθαίρετα εκλεγμένα κέντρα) ανάλογα με τον αριθμό κλάσεων που ορίστηκε. Η διαδικασία ολοκληρώνεται όταν τα κεντρικά σημεία σταθεροποιούνται, δηλαδή οι αποστάσεις μεταξύ των σημείων, πλέον δεν μεταβάλλονται. Επομένως, όσο πιο σύντομη είναι η διαδικασία επανάληψης (μικρός αριθμός επαναλήψεων), τόσο πιο εύκολα το πρόγραμμα καταλήγει σε τελικά κέντρα που έχουν μεταξύ τους την μεγαλύτερη δυνατή απόσταση, ενώ στο εσωτερικό της κάθε ομάδας, η απόσταση όλων των σημείων σε σχέση με το μέσο όρο, είναι η μικρότερη δυνατή. (Δηλαδή, όσο λιγότερες επαναλήψεις, τόσο πιο εύκολα η κάθε χωρική ενότητα εντάσσεται σε μια ομάδα).

β. Το νόημα και η υπόσταση των ομάδων που δημιουργούνται. Κάθε ομάδα παρουσιάζει ξεχωριστά χαρακτηριστικά που την διαφοροποιεί σημαντικά από τις άλλες. Η διαφοροποίηση αυτή δεν πρέπει να εξετάζεται μόνο από στατιστική άποψη αλλά και από θεματική-θεωρητική άποψη. Επομένως, η τελική επιλογή του αριθμού ομάδων προκύπτει από μια πειραματική διαδικασία και συνήθως γίνεται επανάληψη της συνολικής διαδικασίας, αρχίζοντας με μεγάλο προκαθορισμένο αριθμό κλάσεων, δοκιμάζοντας εναλλακτικές λύσεις.

γ. Η απεικόνιση των αποτελεσμάτων της ταξινόμησης των χωρικών ενότητων συμβάλλει στην επαλήθευση των αποτελεσμάτων της στατιστικής επεξεργασίας και ειδικότερα επιτρέπει την συγκριτική ανάλυση μεταξύ των μονοδιάστατων φαινομένων και της πολυσυνθετικής προσέγγισης.

Έτσι λοιπόν, χρησιμοποιώντας την ανάλυση του σε κύριες συνιστώσες καταλήξαμε σε 3 άξονες οι οποίοι καλύπτουν το 89,6 % περίπου της συνολικής πληροφορίας⁴⁰ (αδράνειας):

- Ο πρώτος άξονας ερμηνεύει το 50,7 % της συνολικής αδράνειας, ποσοστό αρκετά μεγάλο και διαμορφώνεται από 4 μεταβλητές. Με βάση τα αποτελέσματα αυτά, ο πρώτος άξονας μπορεί να οριστεί ως η εθνολογική⁴¹ σύσταση του πληθυσμού.
- Ο δεύτερος άξονας με ποσοστό 25,2 % της συνολικής αδράνειας, καθορίζεται κυρίως από 2 μεταβλητές και ως εκ τούτου, ο άξονας αυτός ορίζει τον βαθμό αστικότητας⁴² των κοινοτήτων.
- Τέλος, ο τρίτος άξονας καλύπτει μόνο το 13,7 % της συνολικής πληροφορίας και ως εκ τούτου αποτελεί τον πιο αδύνατο άξονα. Όμως έχει από θεματική άποψη, μεγάλη σημασία αφού προσδιορίζει τον βαθμό ορεινότητας⁴³ των χωρικών ενότητων.

Κατόπιν προχωρήσαμε σε μια ταξινομική ανάλυση K-means των 3 αυτών αξόνων. Στόχος μας ήταν να καταλήξουμε σε ένα ιδανικό αριθμό ομάδων, ούτως ώστε οι χωρικές ενότητες να ομαδοποιούνται καλύτερα με απώτερο σκοπό την ανάδειξη σαφώς διακριτών ομάδων.

Κάνοντας αρκετές δοκιμές και χρησιμοποιώντας κάθε φορά διαφορετικό αριθμό ομάδων (cluster) καταλήξαμε στη χρησιμοποίηση 6 ομάδων οι οποίες περιέγραφαν καλύτερα τη συνολική μας πληροφορία. Τέλος προχωρήσαμε στην χαρτογραφική αποτύπωση των πιο πάνω ομάδων .

⁴⁰ Βλ. Πίνακας 7 (Παράρτημα)

⁴¹ Βλ. Πίνακας 7 (Παράρτημα)

⁴² Βλ. Πίνακας 8 (Παράρτημα)

⁴³ Βλ. Πίνακας 8 (Παράρτημα)

4.2.2.3 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Με βάση τα όσα περιγράψαμε πιο πάνω καταλήξαμε στη δημιουργία του χάρτη 3, ο οποίος αποτυπώνει και την συγκεκριμένη τυπολογία. Ο χάρτης αυτός ουσιαστικά, αποτελεί μια σύνθεση των υπολοίπων χαρτών οι οποίοι παρουσίαζαν έκαστος ένα ξεχωριστό φαινόμενο.

Όπως αναφέραμε και προηγουμένως, στον χάρτη 3 έχουμε 6 ομάδες με ιδιαίτερα και διακριτά χαρακτηριστικά και ταυτόχρονα μια, συνθετική παρουσίαση των βασικών μεταβλητών των εξεταζόμενων χωρικών ενότητων το 1960. Οι ομάδες αυτές έχουν ως ακολούθως:

Αστικά Κέντρα (Ομάδα 1): Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει τα μεγάλα αστικά κέντρα, (Λευκωσία, Λεμεσό, Λάρνακα, Αμμόχωστο, Πάφο και Κερύνεια) τα προάστια τους, όπως επίσης και μεγάλες κωμοπόλεις (Μόρφου και Πόλης Χρυσοχούς). Ένα άλλο χαρακτηριστικό της συγκεκριμένης ομάδας είναι η πλειοψηφία του ελληνικού στοιχείου, όπως και το χαμηλό υψόμετρο. Όλη η ομάδα έχει μεικτή εθνολογική σύσταση αλλά υπερισχύουν οι Έλληνες. Η ομάδα 1 αποτελείται από 17 Δήμους.

Μεγάλες Κοινότητες και Κεφαλοχώρια (Ομάδα 2): Η ομάδα αυτή χαρακτηρίζεται, από τις σχετικά μεγάλες Κοινότητες του περιαστικού χώρου, όπως επίσης και τα «κεφαλοχώρια» της ευρύτερης περιοχής. Και σ' αυτή την περίπτωση πλειοψηφεί το ελληνικό στοιχείο, ενώ το χαμηλό υψόμετρο χαρακτηρίζει και την δεύτερη αυτή ομάδα που απαρτίζεται από 33 Δήμους και Κοινότητες.

Ορεινές αμιγώς ελληνικές κοινότητες (Ομάδα 3): Η ομάδα αυτή είναι σαφώς ολιγάριθμη από τις δύο προηγούμενες και χαρακτηρίζεται από το μεγάλο υψόμετρο και την αμιγώς ελληνική σύνθεση του πληθυσμού. Η συγκεκριμένη ομάδα εντοπίζεται στην οροσειρά του Τροόδους και αποτελείται από 18 κοινότητες.

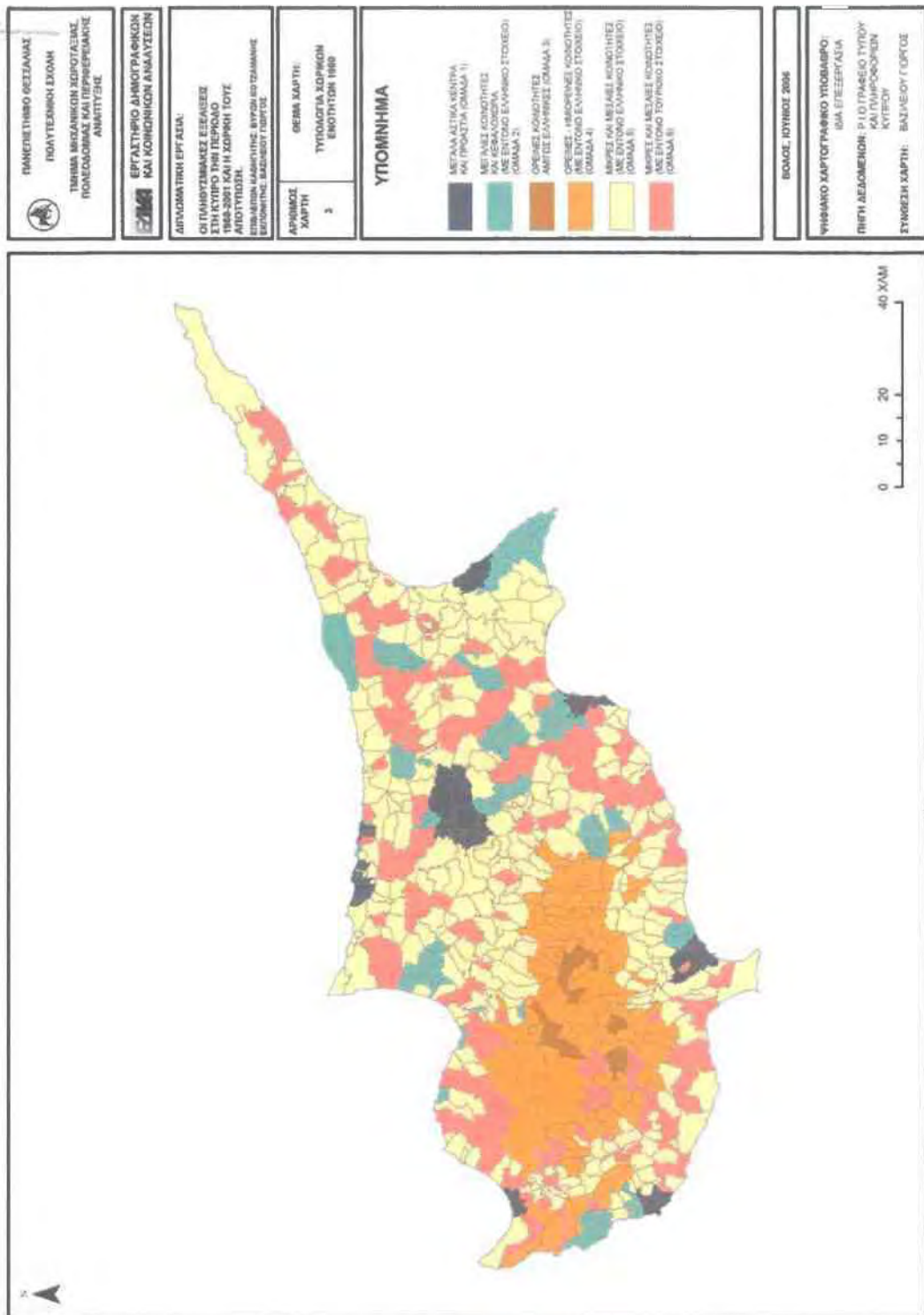
Ορεινές – Ημιορεινές Κοινότητες με πλειοψηφία Ελλήνων (Ομάδα 4): Την ομάδα αυτή απαρτίζουν 105 ορεινές-ημιορεινές κοινότητες που εντοπίζονται στην οροσειρά του Τροόδους και στην Επαρχία Πάφου. Κοινό χαρακτηριστικό και εδώ, πέρα από το υψόμετρο, είναι η πλειοψηφία του ελληνικού στοιχείου.

Μικρές και Μεσαίες Κοινότητες με πλειοψηφία Ελλήνων (Ομάδα 5): Η μεγαλύτερη ομάδα από τις έξι, αφού απαρτίζεται από 274 κοινότητες. Χαρακτηριστικό αυτής της ομάδας είναι το μικρό και μεσαίο μέγεθος των Κοινοτήτων καθώς και το γεγονός ότι οι Έλληνες αποτελούν πλειοψηφία (σε ορισμένες περιπτώσεις έχουμε και αμιγώς ελληνικές κοινότητες). Η συγκεκριμένη ομάδα λόγω δεν χαρακτηρίζεται από χωρική συνέχεια η συγκέντρωση, αλλά είναι διάσπαρτη σε όλη την επικράτεια του νησιού (εκτός από την οροσειρά του Τροόδους).

Μικρές και Μεσαίες Κοινότητες με πλειοψηφία Τούρκων (Ομάδα 6): Η συγκεκριμένη ομάδα είναι η δεύτερη μεγαλύτερη με 166 μικρές και μεσαίες κοινότητες. Το βασικό χαρακτηριστικό αυτής της ομάδας είναι η έντονη παρουσία του τουρκικού στοιχείου, καθώς οι κοινότητες αυτές είτε είναι αμιγώς τουρκικές είτε οι τουρκοκύπριοι αποτελούν την πλειοψηφία. Και αυτή η ομάδα είναι διάσπαρτη σε όλο το νησί, κυρίως στο νοτιοδυτικό παραλιακό τόξο, στις παρυφές της οροσειράς του Πενταδακτύλου και κατά μήκος της χερσονήσου της Καρπασίας. Χαρακτηριστική είναι η απουσία της συγκεκριμένης ομάδας (εκτός από μερικές περιπτώσεις) από την οροσειρά του Τροόδους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Χάρτης 3: Τοπολογία 1960

Η απογραφή του 1960 αποτελεί την πρώτη απογραφή της σύγχρονης Κυπριακής ιστορίας και κατ' επέκταση την πρώτη της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας. Μέσα από την ανάλυση που περιγράψαμε πιο πάνω, όπως επίσης και την παραγωγή διαφόρων θεματικών χαρτών προσπαθήσαμε να δώσουμε μια συνθετική εικόνα εκείνης της περιόδου αυτής στο νησί. Προσπάθεια μας ακόμα ήταν η Με βάση λοιπόν τις πιο πάνω αναλύσεις καταλήξαμε στα εξής συμπεράσματα:

- Ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού (47.3%) κατοικεί στα μεγάλα αστικά κέντρα και τα προάστια τους.
- Το 82 % του πληθυσμού ανήκει στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα και το 18 % στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα.
- Η πλειοψηφία των τουρκοκυπριακών κοινοτήτων, συγκεντρώνεται στα νοτιοδυτικά παράλια και πέριξ της οροσειράς του Τροόδους, όπως επίσης και στις παρυφές της οροσειράς του Πενταδακτύλου και κατά μήκος της χερσονήσου της Καρπασίας.
- Ο μεγαλύτερος αριθμός των κοινοτήτων της οροσειράς του Τροόδους είτε είναι αμιγώς ελληνικές είτε έχουν πλειοψηφία Ελλήνων κατοίκων.
- Από τις 613 χωρικές ενότητες, μόνο οι 115 είναι μεικτές. Αναλυτικότερα έχουμε :
 - 379 αμιγώς ελληνικές χωρικές ενότητες.
 - 86 μεικτές με πλειοψηφία Ελλήνων.
 - 29 μεικτές με πλειοψηφία Τούρκων
 - 117 αμιγώς τουρκικές χωρικές ενότητες
 - 2 χωρικές ενότητες όπου δεν καταγράφεται πληθυσμός.

4.3 Η χωρική κατανομή του πληθυσμού στην Κύπρο λίγο πριν την κρίση (1973)

4.3.1 Εισαγωγή

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενα κεφάλαια το 1970, δεν έγινε απογραφή εξαιτίας των διακοινοτικών ταραχών. Το 1973 έγινε μια de jure μικρο-απογραφή η οποία βασίστηκε σε ένα δείγμα 10% Ελληνοκυπρίων κατοίκων του νησιού και σε συνδυασμό με την απογραφή του 1960 είχαμε υπολογισμό κάποιων στοιχείων όπως η κατανομή των Ελληνοκυπρίων κατά ηλικία και φύλο. Από αυτή την απογραφή απουσιάζουν παντελώς στοιχεία που αφορούν τους Τουρκοκυπρίους λόγω της έκρυθμης πολιτικής κατάστασης της περιόδου.

Με βάση λοιπόν τα πιο πάνω, η μόνη εικόνα που μπορούμε να έχουμε για την περίοδο 1973, αφορά τους Έλληνες κατοίκους του νησιού. Συγκεκριμένα, μπορούμε να μελετήσουμε την κατανομή του ελληνικού πληθυσμού στο νησί, την πυκνότητα, όπως επίσης και το ποσοστό αύξησης του ελληνικού πληθυσμού για την περίοδο 1960-1973. Το γεγονός ότι η απογραφή του 1973 βασίστηκε σε ένα δείγμα 10% του Ελληνοκυπριακού πληθυσμού σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η αμέσως επόμενη απογραφή είναι το 1982, δηλαδή μετά την Τουρκική εισβολή, ίσως μας δώσει κάποια παραπλανητικά στοιχεία. Η προσπάθεια μας θα είναι να αποδώσουμε όσο καλύτερα μπορούμε την ακριβή εικόνα της συγκεκριμένης περιόδου.

4.3.2 Η κατανομή του πληθυσμού στο χώρο

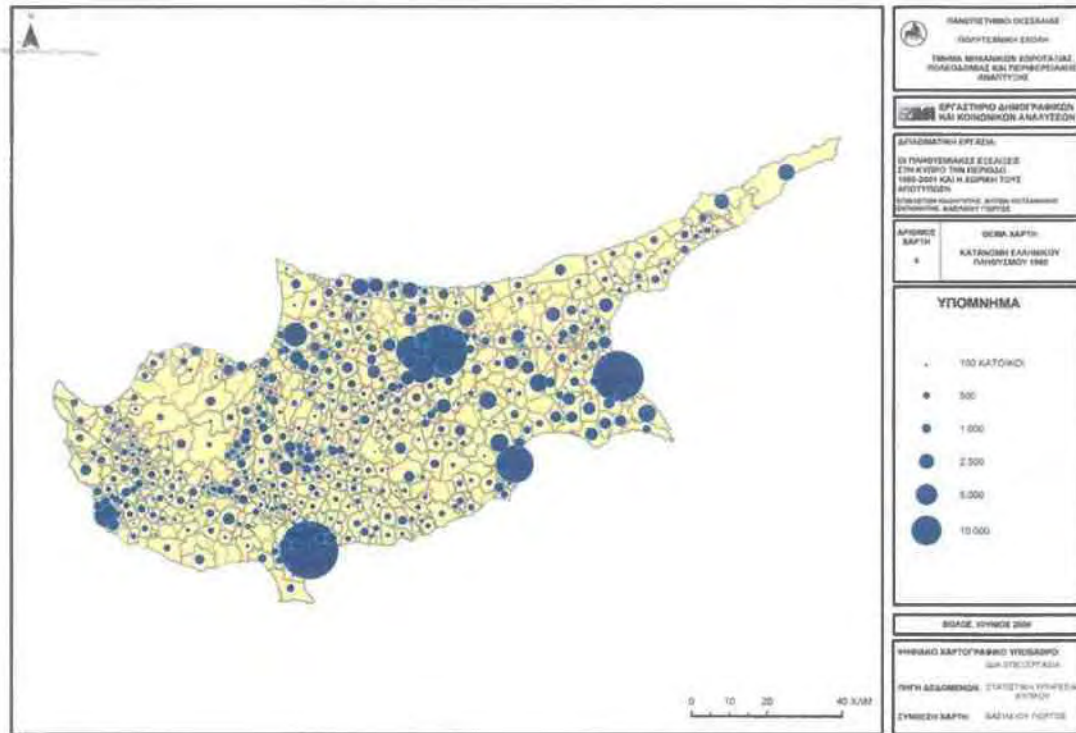
Για να έχουμε μια πιο σαφή εικόνα της κατανομής του πληθυσμού στο νησί για την περίοδο 1973, θα πρέπει να συγκρίνουμε τα δεδομένα και τα αποτελέσματα μας με αυτά της περιόδου 1960.

Σε ένα σύνολο 465.275 ελληνικού πληθυσμού (1973), το 47.5 % περίπου 220.975 κατοικεί στα 6 μεγάλα αστικά κέντρα και στα προάστια τους. Το αντίστοιχο ποσοστό το 1960 ήταν 45 %. Παρατηρούμε λοιπόν μια αύξηση περίπου 2.5%. Ενδεικτικά παραθέτουμε τους πιο κάτω χάρτες, όπου φαίνεται ακριβώς η κατανομή του ελληνικού πληθυσμού τις περιόδους 1960 και 1973.

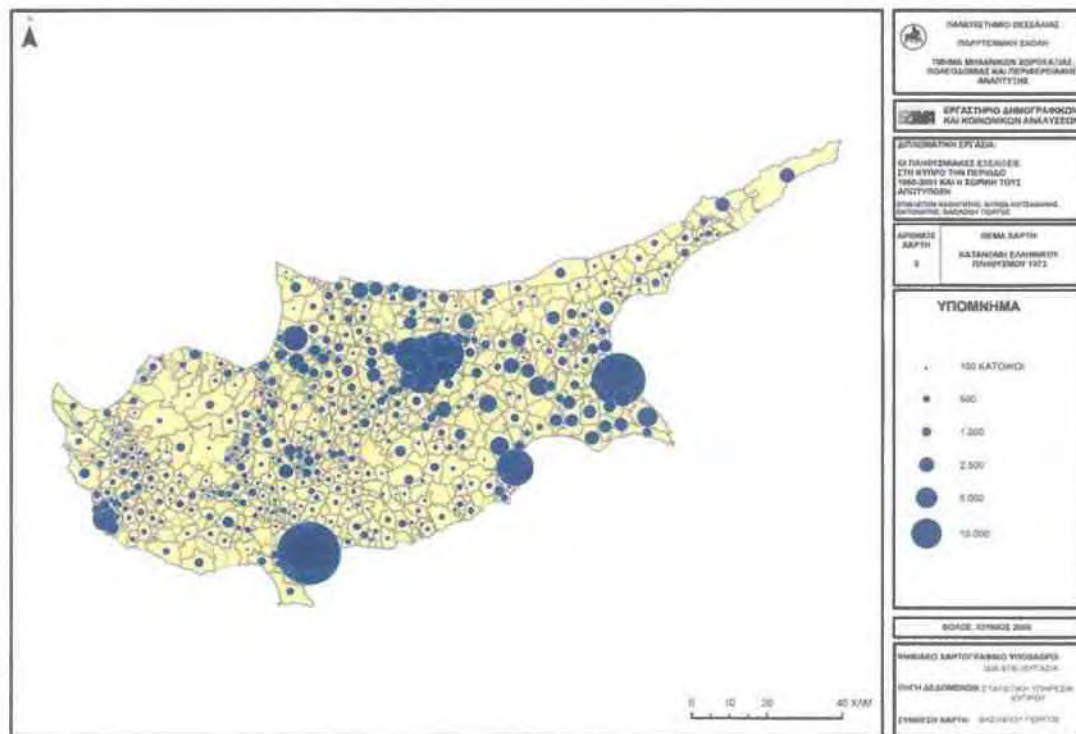

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Χάρτης 4: Κατανομή ελληνικού πληθυσμού 1960

Χάρτης 5: Κατανομή ελληνικού πληθυσμού 1973

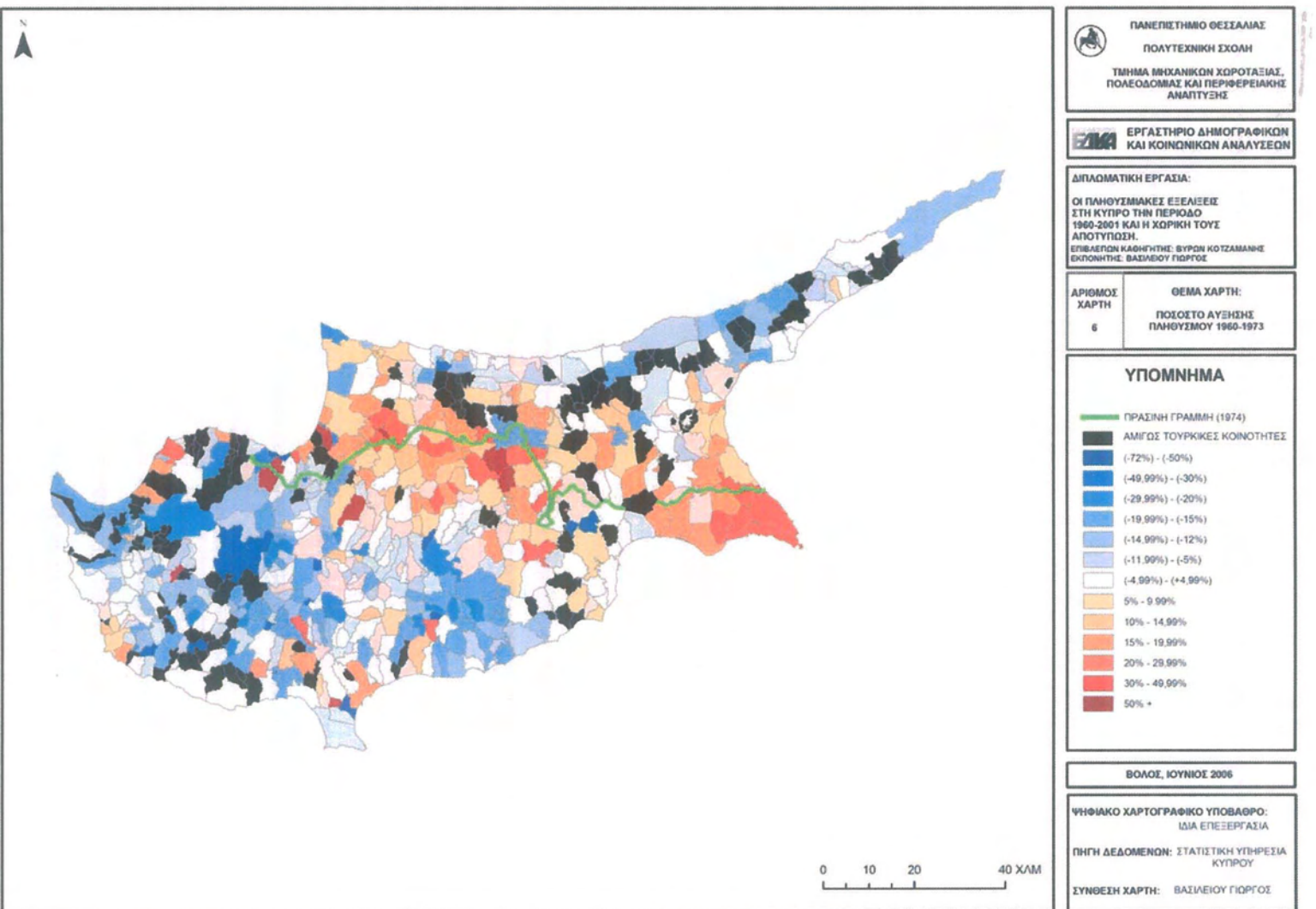

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Συγκρίνοντας τους δύο πιο πάνω χάρτες, προκύπτει μια σταδιακή μείωση του πληθυσμιακού μεγέθους των κοινοτήτων που βρίσκονται στη νοτιοδυτική πλευρά του νησιού και κυρίως στην οροσειρά του Τροόδους.

Για να επαληθεύσουμε την πιο πάνω παρατήρηση και για να εντοπίσουμε τις μεταβολές του πληθυσμού τη περίοδο 1960 – 1973 παραθέτουμε πιο κάτω το χάρτη με τα ποσοστά αύξησης του πληθυσμού ανά χωρική ενότητα τη συγκεκριμένη περίοδο.

Χάρτης 6: Ποσοστό Δόξησης Πληθυσμού 1960-1973

Ο χάρτης 6 αποτυπώνει τις εξελίξεις του πληθυσμού κατά τη χρονική περίοδο 1960-1973 και μας δίνει τη δυνατότητα να εκτιμήσουμε σε αδρές γραμμές έμμεσα τις εσωτερικές μετακινήσεις του πληθυσμού.. Έχοντας υπόψη μας το γεγονός ότι ο πληθυσμός των Ελλήνων του νησιού αυξήθηκε από το 1960 που ήταν 444.494 σε 465.275 το 1973, μπορούμε επομένως να βγάλουμε κάποια πρώτα συμπεράσματα για τις μεταβολές του πληθυσμού στο νησί.

Στον πιο πάνω χάρτη, παρουσιάζονται με σκούρο γκρι χρώμα οι αμιγώς τουρκοκυπριακές κοινότητες, ο πληθυσμός των οποίων δεν συμμετείχε στην απογραφή του 1973 (και που αναγκαστικά αποκλείονται από την .ανάλυσή μας). Παρατηρώντας προσεκτικά το χάρτη 6, καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα:

- Ολόκληρη σχεδόν η επαρχία Πάφου και μεγάλο μέρος της επαρχίας Λεμεσού χάνει πληθυσμό.
- Ολόκληρη η οροσειρά Τροόδους (εκτός από 1-2 κοινότητες) και μεγάλο μέρος της χερσονήσου της Καρπασίας τείνουν στο να χάνουν πληθυσμό.
- Όσον αφορά τα 6 μεγάλα αστικά κέντρα παρατηρούμε ότι:
 - Η πόλη της Λεμεσού, έχει το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης. Το γεγονός αυτό ίσως εξηγεί τα αρνητικά ποσοστά αύξησης σε μεγάλο μέρος της επαρχίας Λεμεσού. Αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε με βεβαιότητα είναι ότι ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού των ορεινών-ημιορεινών κοινοτήτων της επαρχίας Λεμεσού, μετακινήθηκε προς την πόλη της Λεμεσού.
 - Το ίδιο φαινόμενο παρατηρούμε και στην περίπτωση της Πάφου, αφού είναι φανερό πως εγκαταλείπονται οι ορεινές κοινότητες της επαρχίας και ο πληθυσμός συγκεντρώνεται στη πόλη της Πάφου και στα προάστια της.
 - Οι πόλεις της Λάρνακας και της Κερύνειας δεν παρουσιάζουν σημαντικές αυξομειώσεις, παρόλο που και εδώ υπάρχουν σημαντικές απώλειες πληθυσμού στις ορεινές κοινότητες των δύο επαρχιών.
 - Η πόλη της Αμμοχώστου παρουσιάζει μια αύξηση του πληθυσμού της τάξης του 10-15 %. Τα προάστια της πόλης και ιδιαίτερα τα νότια παρουσιάζουν μια αύξηση της τάξης του 20-49 %. Αυτό μπορεί να οφείλεται, είτε στη φυσική αύξηση του πληθυσμού, είτε στην

απορρόφηση των απωλειών πληθυσμού της ευρύτερης περιοχής της επαρχίας (Καρπασία). Ακόμα το γεγονός ότι η πόλη της Αμμοχώστου και τα νότια προάστια της αποτελούσαν ένα πολύ σημαντικό τουριστικό θέρετρο όπως επίσης και διαμετακομιστικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής της ανατολικής Μεσογείου, ίσως εξηγεί τη μεγάλη εσωτερική μετανάστευση προς τις συγκεκριμένες περιοχές.

- Τέλος, όσον αφορά την πόλη της Λευκωσίας, παρατηρούμε ότι από τα 6 μεγάλα αστικά κέντρα, η Λευκωσία είναι η μόνη που στη περίοδο 1960-1973 έχει χάσει πληθυσμό της τάξης του 20%-30%. Αυτός ίσως να είναι και ένας από τους λόγους που όλα σχεδόν τα προάστια της Λευκωσίας έχουν θετικά ποσοστά αύξησης του πληθυσμού τους (έξοδος πληθυσμού από το μεγάλο αστικό κέντρο και εγκατάσταση στα προάστια). Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι τα Λατσία και ο Στρόβολος δύο από τα προάστια της πρωτεύουσας, στην περίοδο αυτή έχουν διπλασιάσει τον πληθυσμό τους.

- Θετικά ποσοστά αύξησης του πληθυσμού, παρουσιάζει και η ευρύτερη περιοχή της κωμόπολης Μόρφου. Γενικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι ολόκληρη η περιοχή κατά μήκος του άξονα Μόρφου – Αμμοχώστου, παρουσιάζει θετικά ποσοστά μεταβολής σε αντίθεση με τις ορεινές και ημιορεινές κοινότητες που είτε διατηρούν είτε χάνουν τον πληθυσμό τους, πιθανότατα εξαιτίας της αναδυόμενης αγροτικής εξόδου.

4.4 Η χωρική κατανομή του πληθυσμού της Κύπρου τα πρώτα χρόνια μετά την εισβολή. (1982)

4.4.1 Εισαγωγή

Το 1982 αποτελεί τομή, καθώς τότε έγινε η πρώτη μεγάλη απογραφή πληθυσμού μετά την εισβολή⁴⁴. Με τα στοιχεία της συγκεκριμένης απογραφής καθώς και με διάφορους άλλους δείκτες θα προσπαθήσουμε να βγάλουμε ορισμένα συμπεράσματα όσον αφορά τους πρόσφυγες και την εγκατάστασή τους στις ελεύθερες περιοχές, όπως επίσης και το πώς επηρέασαν την κατανομή του πληθυσμού στο χώρο.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής του 1974, ήταν η κατάληψη του 37 % του νησιού από τον τουρκικό στρατό, και η προσφυγοποίηση περίπου 200.000 Ελληνοκυπρίων. Η κάθοδος λοιπόν όλων αυτών των προσφύγων, από το βορρά προς το νότο, όπως ήταν φυσικό επηρέασε τόσο την πυκνότητα, όσο και την χωρική κατανομή του πληθυσμού στην ελεύθερη Κύπρο..

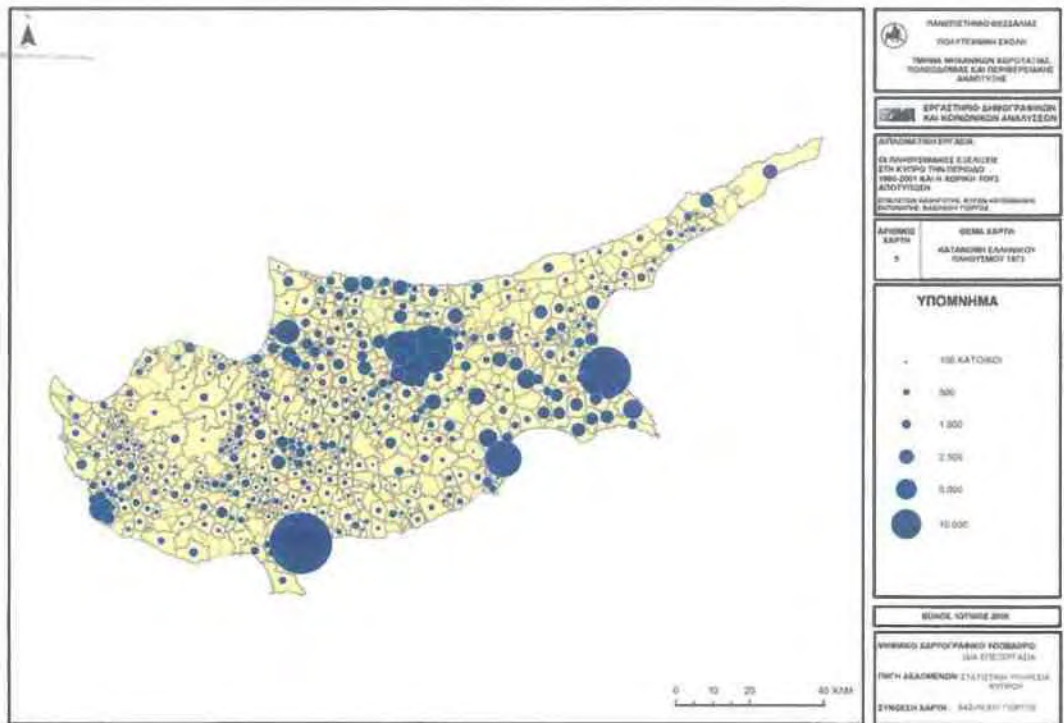
4.4.2 Η κατανομή του πληθυσμού στο χώρο (1982)

Ενδεικτικά παραθέτουμε το χάρτη με την κατανομή του πληθυσμού του 1973 και του 1982, όπως επίσης και τους χάρτες με τις πυκνότητες του πληθυσμού το 1973 και το 1982 για να εντοπίσουμε τις διαφορές.

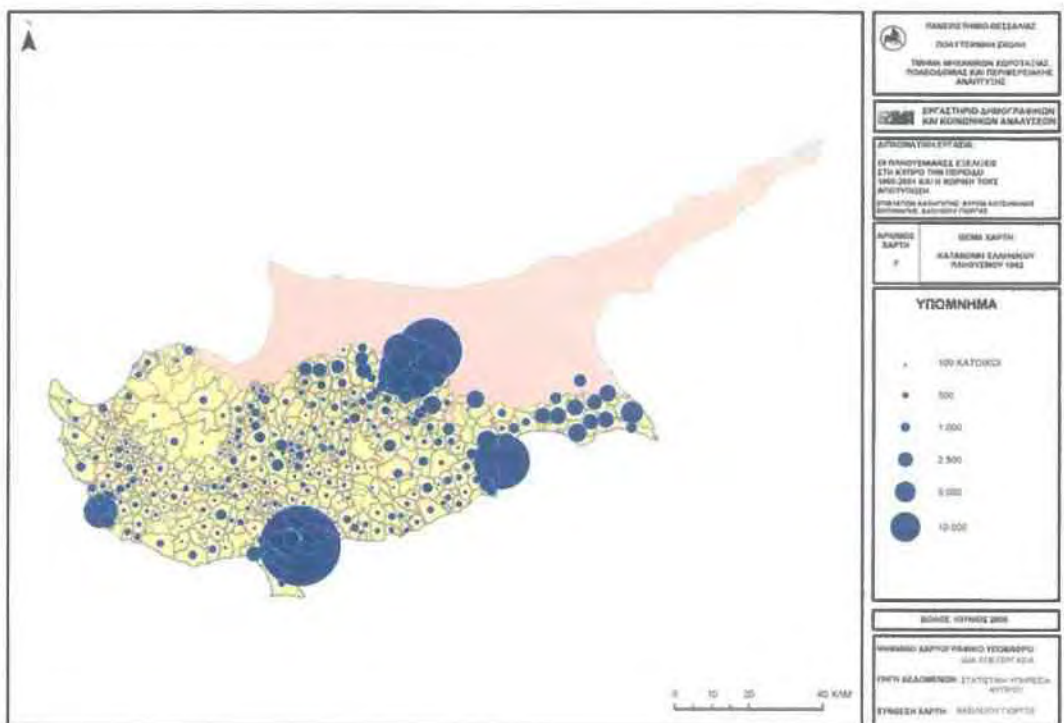
⁴⁴ Το 1976 έγινε μια απογραφή περιουσιών αλλά δυστυχώς δεν μπορέσαμε να εξασφαλίσουμε στοιχεία από την Στατιστική Υπηρεσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Χάρτης 5: Κατανομή ελληνικού πληθυσμού 1973

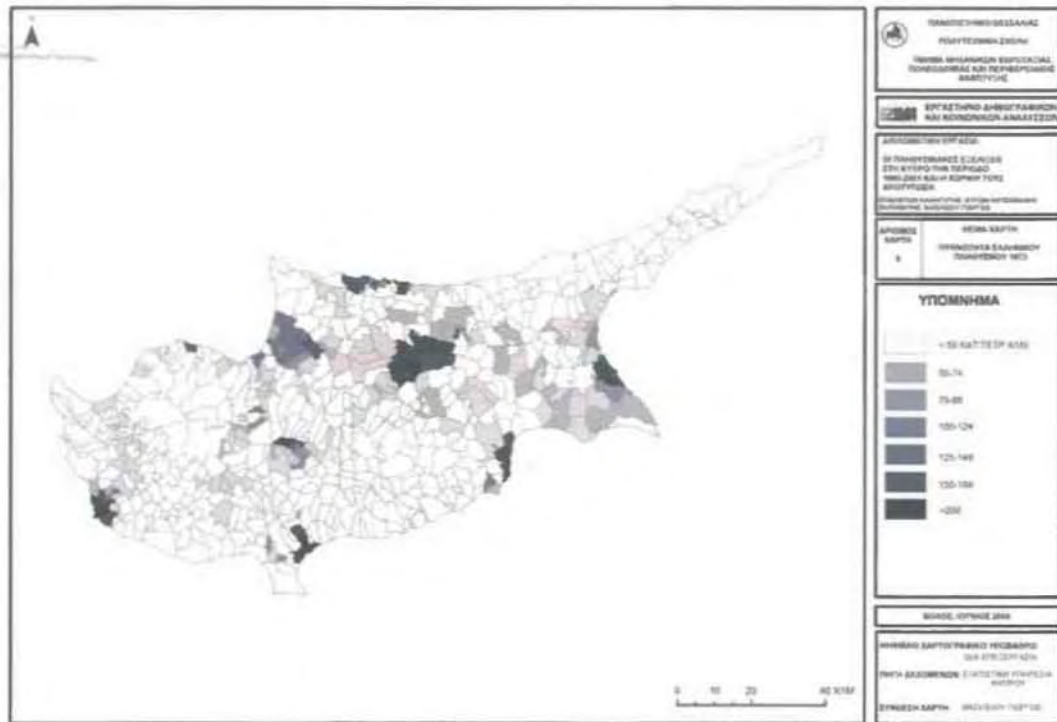

Χάρτης 7: Κατανομή ελληνικού πληθυσμού 1982

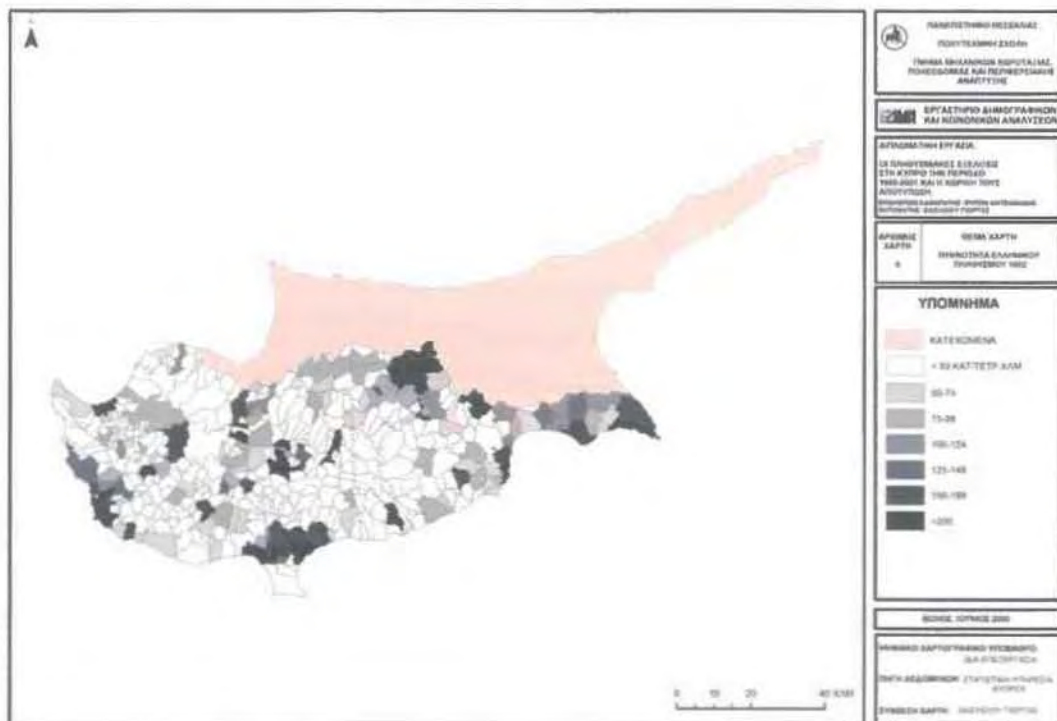

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Χάρτης 8: Πυκνότητα ελληνικού πληθυσμού 1973

Χάρτης 9: Πυκνότητα ελληνικού πληθυσμού 1982

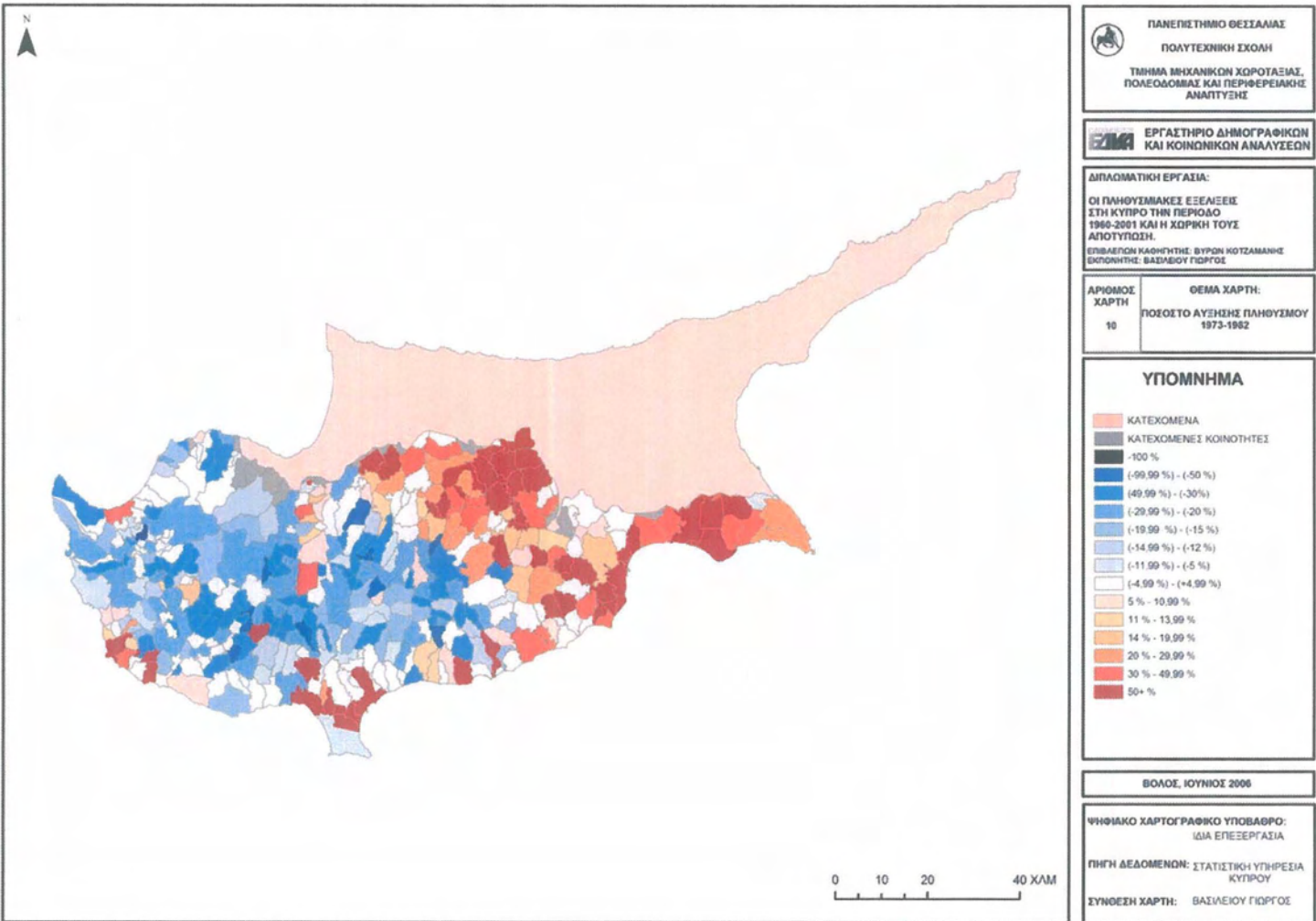
Εξετάζοντας τους δύο χάρτες (8 και 9) προκύπτει ότι, οι περιοχές που χαρακτηρίζονται από σημαντική μεγέθυνση των οικισμών και της πυκνότητας τους μεταξύ 1973 και 1982, είναι βασικά τα μεγάλα αστικά κέντρα και οι όμορες περιοχές τους, «πιθανότατα» περιοχές υποδοχής των προσφύγων.

Για να αποσαφηνίσουμε λοιπόν τον ρόλο των προσφύγων, στην μεταβολή του πληθυσμού στις «ελεύθερες περιοχές» χρησιμοποιούμε το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού. Ο δείκτης αυτός μας δείχνει με ακρίβεια τις μεταβολές του πληθυσμού ανά χωρική ενότητα την περίοδο 1973-1982, και σε συνδυασμό με τον δείκτη της πυκνότητας μπορούμε να εξάγουμε ορισμένα συμπεράσματα με πιο ασφαλή τρόπο για τον ρόλο των προσφύγων.

Από τον επόμενο χάρτη (χάρτη 10) διαπιστώνουμε ότι η Λευκωσία και τα νότια προάστια της παρουσιάζουν μια τεράστια αύξηση (της τάξης του 50 % και άνω). Την ίδια αύξηση παρουσιάζουν επίσης και τα υπόλοιπα 3 αστικά κέντρα, δηλαδή η Πάφος, η Λεμεσός και η Λάρνακα. Σημαντική αύξηση παρουσιάζουν και οι κοινότητες που βρίσκονται κατά μήκος του άξονα Λευκωσίας – Λάρνακας, όπως επίσης και η ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου. Αύξηση παρατηρείται επίσης και σε κάποια προάστια της Πάφου και της Λεμεσού, όπως επίσης και σε ορισμένες άλλες διάσπαρτες κοινότητες. Είναι προφανές, ότι οι συγκεκριμένες περιοχές απετέλεσαν τους χώρους εγκατάστασης των προσφύγων μετά την τουρκική εισβολή, αφού τα εξαιρετικά υψηλά θετικά ποσοστά μεταβολής του πληθυσμού δεν δυνατό να αποδοθούν στα ισοζύγια της φυσικής κίνησης (γεννήσεις – θάνατοι). Είναι επίσης πιθανόν ένα ποσοστό των προσμετρώμενων μεταβολών να οφείλεται στις εσωτερικές μεταναστεύσεις, αλλά τηρούμενων των αναλογιών και λαμβάνοντας υπόψη τη μικρή περίοδο ανάμεσα στις δύο αυτές απογραφές, το ειδικό βάρος των εσωτερικών μεταναστεύσεων είναι ιδιαίτερα περιορισμένο.

Ειδικότερα, όσον αφορά την οροσειρά του Τροόδους, παρατηρούμε ότι συνεχίζει να χάνει πληθυσμό, εκτός βέβαια από ορισμένες μεμονωμένες κοινότητες οι οποίες είτε αποτελούν τουριστικά θέρετρα (π.χ Πλάτρες), είτε ήταν τουρκοκυπριακές κοινότητες που είχαν εγκαταλειφθεί με την τουρκική εισβολή και αποτέλεσαν χώρο εγκατάστασης προσφύγων.

Χάρτης 10: Ποσοστό αύξησης πληθυσμού 1973-1982

4.4.3 Τυπολογία Χωρικών Ενοτήτων 1982

Όπως και στην περίπτωση του 1960, έτσι και τώρα θεωρήσαμε χρήσιμο να προχωρήσουμε σε μια πολυμεταβλητη ανάλυση για να δημιουργήσουμε το προφίλ του ελεύθερου τμήματος του νησιού. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήσαμε σ' αυτήν την περίπτωση, είναι διαφορετικές από αυτές του 1960, αφού η ανάλυση αφορά μόνο την ελεύθερη Κύπρο και μόνο τον Ελληνικό πληθυσμό. Ακόμη το γεγονός ότι η Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου κατά τη συγκεκριμένη απογραφή (1982) συνέλεξε στοιχεία και για τις ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού, μας επέτρεψε να χρησιμοποιήσουμε επιπλέον μεταβλητές, όπως ο δείκτης γήρανσης, ο δείκτης αντικατάστασης, ο δείκτης εξάρτησης, η μέση και διάμεση ηλικία, δείκτες που ήταν αδύνατο να υπολογίσουμε για το 1960.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήσαμε για το 1982 διαφέρει λίγο από αυτή που χρησιμοποιήσαμε το 1960, αφού οι μεταβλητές ήταν διαφορετικές:

Συγκεκριμένα, οι μεταβλητές που χρησιμοποιήσαμε ήταν:

1. Ύψόμετρο
2. Πυκνότητα
3. Δείκτη Γήρανσης
4. Δείκτη Αντικατάστασης
5. Δείκτη Εξάρτησης
6. Μέση Ηλικία
7. Διάμεση Ηλικία

Το γεγονός ότι οι πιο πάνω μεταβλητές δεν ήταν τυποποιημένες, δηλαδή είχαν διαφορετικές τιμές, μας ανάγκασε να προχωρήσουμε στην τυποποίηση τους για τις καταστήσουμε συγκρίσιμες. Η τυποποίηση των μεταβλητών αυτών γίνεται με τον ακόλουθο τύπο:

$$T = \frac{X - \bar{X}}{\sigma}$$

όπου: X η τιμή της μεταβλητής, \bar{X} ο μέσος, σ η τυπική απόκλιση

Ακολούθως, χρησιμοποιώντας ένα φίλτρο, βγάλαμε από την ανάλυση όλες τις ακραίες περιπτώσεις, δηλαδή όσες χωρικές ενότητες που παρουσίαζαν κάποιες μεταβλητές σαν μηδενικές, είτε είχαν πολύ μικρό αριθμό κατοίκων (της τάξης των 5-10 κατοίκων).

Κατόπιν προχωρήσαμε σε ταξινομική ανάλυση των πιο πάνω μεταβλητών (όπως και στην περίπτωση του 1960). Κάνοντας αρκετές δοκιμές και χρησιμοποιώντας κάθε φορά διαφορετικό αριθμό ομάδων (cluster) καταλήξαμε στη χρησιμοποίηση 9 ομάδων⁴⁵ οι οποίες περιέγραφαν καλύτερα τη συνολική μας πληροφορία. Στη συνέχεια προχωρήσαμε σε σύμπτυξη των 9 αυτών ομάδων, καταλήγοντας σε 7, αφού ορισμένες ομάδες⁴⁶ παρουσίαζαν πολλά κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους.

4.4.4 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Με βάση τα ανωτέρω, καταλήξαμε στη δημιουργία ενός χάρτη ο οποίος δίδει την τυπολογία των χωρικών ενότητων του 1982. Ο χάρτης αυτός ουσιαστικά αποτελεί μια σύνθεση όλων των μεταβλητών που χρησιμοποιήσαμε, με απώτερο σκοπό, όπως έχουμε αναφέρει και προηγουμένως την συνθετική παρουσίαση των χωρικών μας ενότητων.

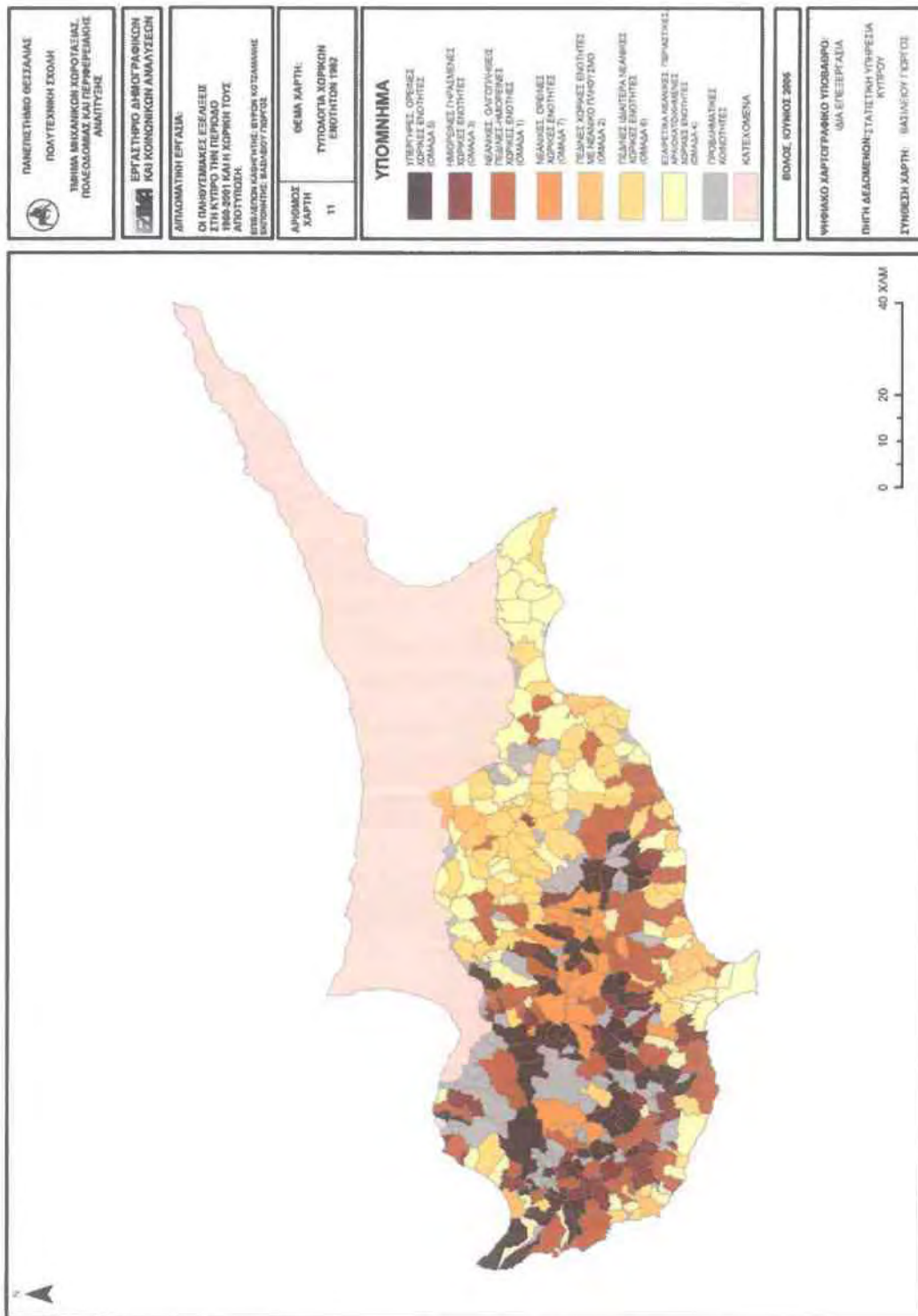
Ο χάρτης μας δίδει 7 ομάδες με σαφώς διακριτά χαρακτηριστικά, ομάδες που παρουσιάζονται αναλυτικότερα στην συνέχεια (βλ. χάρτη 11)

⁴⁵ Βλ. Πίνακας 9 (Παράρτημα)

⁴⁶ Βλ. Πίνακας 10 (παράρτημα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Χάρτης 11: Τοπολογία 1982

Υπεργηρες, ορεινές χωρικές ενότητες (Ομάδα 5): Το βασικό χαρακτηριστικό της συγκεκριμένης ομάδας είναι ο μεγάλος δείκτης γήρανσης. Στις χωρικές ενότητες της ομάδας αυτής αντιστοιχούν σχεδόν 210 ηλικιωμένα άτομα άνω των 65 ετών σε 100 νέους 0-14 ετών. Η ομάδα αυτή χαρακτηρίζεται ταυτόχρονα και από την μεγαλύτερη διάμεση και μέση ηλικία από όλες τις υπόλοιπες όπως επίσης και τον υψηλότερο δείκτη εξάρτησης (αναλογών αριθμός εξαρτημένων μελών παιδιών και ηλικιωμένων ανά 100 άτομα σε παραγωγική ηλικία). *Η συγκεκριμένη ομάδα εντοπίζεται κυρίως στην οροσειρά του Τροόδου και στις ορεινές περιοχές τις επαρχίας Λεμεσού και Λάρνακας.*

Ημιορεινές, γηρασμένες χωρικές ενότητες (Ομάδα 3): Η ομάδα αυτή χαρακτηρίζεται από ένα αρκετά υψηλό δείκτη γήρανσης (αν και χαμηλότερο από αυτόν της προηγούμενης ομάδας), χαμηλές πυκνότητες, σχετικά υψηλή μέση και διάμεση ηλικία, αλλά ταυτόχρονα και ένα σχετικά υψηλό δείκτη αντικατάστασης: σε κάθε 100 άτομα ηλικίας 60-64 ετών αντιστοιχούν 210 νέοι ηλικίας 15-19 ετών (στην προηγούμενη ομάδα των υπέργηρων χωρικών ενοτήτων η αντίστοιχη αναλογία ήταν 103). Οι τιμές του δείκτη αυτού σε συνδυασμό με τις τιμές των υπόλοιπων δεικτών που ελήφθησαν υπόψη στην πολυμεταβλητή ανάλυση επιβεβαιώνει την σαφώς διαφοροποιημένη γήρανση ανάμεσα στην ομάδα αυτή και στην προηγούμενη. *Η συγκεκριμένη ομάδα εντοπίζεται κυρίως στα ορεινά των επαρχιών Λεμεσού και Πάφου*

Νεανικές, ολιγοπληθείς πεδινές-ημιορεινές χωρικές ενότητες (Ομάδα 1): Η μεγαλύτερη σε πλήθος χωρικών ενοτήτων ομάδα (72 χωρικές ενότητες), η οποία χαρακτηρίζεται από την πολύ μικρή πυκνότητα (αφού πρόκειται για μικρές κοινότητες) και τη σχετικά μικρή μέση και διάμεση ηλικία. Η ομάδα διαθέτει το τρίτο μεγαλύτερο δείκτη γήρανσης και δείκτη εξάρτησης απ' όλες τις υπόλοιπες καθώς επίσης και ένα μεσαίο δείκτη αντικατάστασης της τάξης του 166. *Η συγκεκριμένη ομάδα εντοπίζεται περίξ της οροσειράς του Τροόδου και απαρτίζεται κυρίως από πεδινές και ημιορεινές κοινότητες.*

Νεανικές, ορεινές χωρικές ενότητες (Ομάδα 7): Η πιο ορεινή από όλες τις ομάδες, η οποία διαθέτει μια σχετικά χαμηλή μέση και διάμεση ηλικία και ένα πολύ υψηλό δείκτη αντικατάστασης. *Εντοπίζεται και αυτή στην οροσειρά του Τροόδου,*

αλλά σε αντίθεση με την ομάδα 5, θα λέγαμε ότι πρόκειται για το πιο δυναμικό δημογραφικά τμήμα της ευρύτερης περιοχής.

Πεδινές χωρικές ενότητες με νεανικό πληθυσμό (Ομάδα 2): Η μικρότερη σε πλήθος χωρικών ενοτήτων ομάδα, η οποία χαρακτηρίζεται από την πολύ μεγάλη πυκνότητα, την πεδινότητα, τον υψηλό δείκτη αντικατάστασης (245), τη χαμηλή μέση - διάμεση ηλικία, όπως επίσης και το μικρό δείκτη γήρανσης. Στην ομάδα αυτή εντάσσονται χωρικές ενότητες με νεανικό πληθυσμό συγκεντρωμένο κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα και τα προάστια τους.

Πεδινές ιδιαίτερα νεανικές χωρικές ενότητες (Ομάδα 6): Η ομάδα αυτή απαρτίζεται από μικρές κοινότητες, οι περισσότερες από τις οποίες είναι πεδινές. Χαρακτηριστικό της ομάδας, είναι ο πολύ μικρός δείκτης γήρανσης, η μικρή μέση και διάμεση ηλικία, όπως επίσης και ο μεγάλος δείκτης αντικατάστασης. Πρόκειται δηλαδή για μια δυναμική ομάδα κοινοτήτων με αυξητικές τάσεις μεγέθυνσης του πληθυσμού, που εντοπίζεται κυρίως στο τρίγωνο Λευκωσίας – Λεμεσού – Λάρνακας.

Εξαιρετικά νεανικές περαστικές μη πυκνοκατοικημένες χωρικές ενότητες (Ομάδα 4): Η ομάδα αυτή διαθέτει το πιο μικρό δείκτη γήρανσης και τη μικρότερη μέση και διάμεση ηλικία από όλες τις υπόλοιπες. Πρόκειται δηλαδή για την πιο νεανική και δυναμική ομάδα τις τυπολογίας αφού διαθέτει και τον μεγαλύτερο δείκτη αντικατάστασης. Στη συγκεκριμένη ομάδα περιλαμβάνονται πεδινές μικρές και μεσαίες κοινότητες, όπως και ορισμένοι δήμοι που διαθέτουν τα ίδια χαρακτηριστικά. Εντοπίζεται γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα και κυρίως στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου.

Προβληματικές Κοινότητες: Στην κατηγορία αυτή ανήκουν διάφορες Κοινότητες οι οποίες λόγω του πολύ μικρού πληθυσμού τους, δεν μπορούσαν να ενταχθούν σε κάποια από τις πρότερες ομάδες, παρουσιάζοντας άτυπες πληθυσμιακές δομές.

4.5 Η επιτάχυνση της συγκέντρωσης του πληθυσμού στο χώρο και η ανάδειξη των αστικών πόλων (1982-1992)

4.5.1 Εισαγωγή

Η προ της απογραφής του 1992 περίοδος, αποτελεί μια μεταβατική περίοδο όσον αφορά τα πληθυσμιακά δρώμενα στο νησί, αφού έχουν είδη περάσει 20 περίπου χρόνια από την τουρκική εισβολή και το κλίμα αβεβαιότητας και ανασφάλειας που επικρατούσε τα προηγούμενα χρόνια έχει υποχωρήσει. Η πολιτική σταθερότητα που παρατηρείται στην δεκαετία αυτή σε συνδυασμό με τις διάφορες κοινωνικοοικονομικές αλλαγές (οικονομική ανάπτυξη, αύξηση του βιοτικού επιπέδου, είσοδος μεταναστών, πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση), είχαν άμεσες επιπτώσεις τόσο στην χωρική κατανομή του πληθυσμού μας όσο και στις δημογραφικές του δομές..

Σ' αυτά τα δέκα χρόνια που μεσολάβησαν από την απογραφή του 1982, ο πληθυσμός (ελεύθερες περιοχές) αυξήθηκε κατά 86.000, *σημειώνοντας υψηλότερη θετική μεταβολή* (16,8 %).

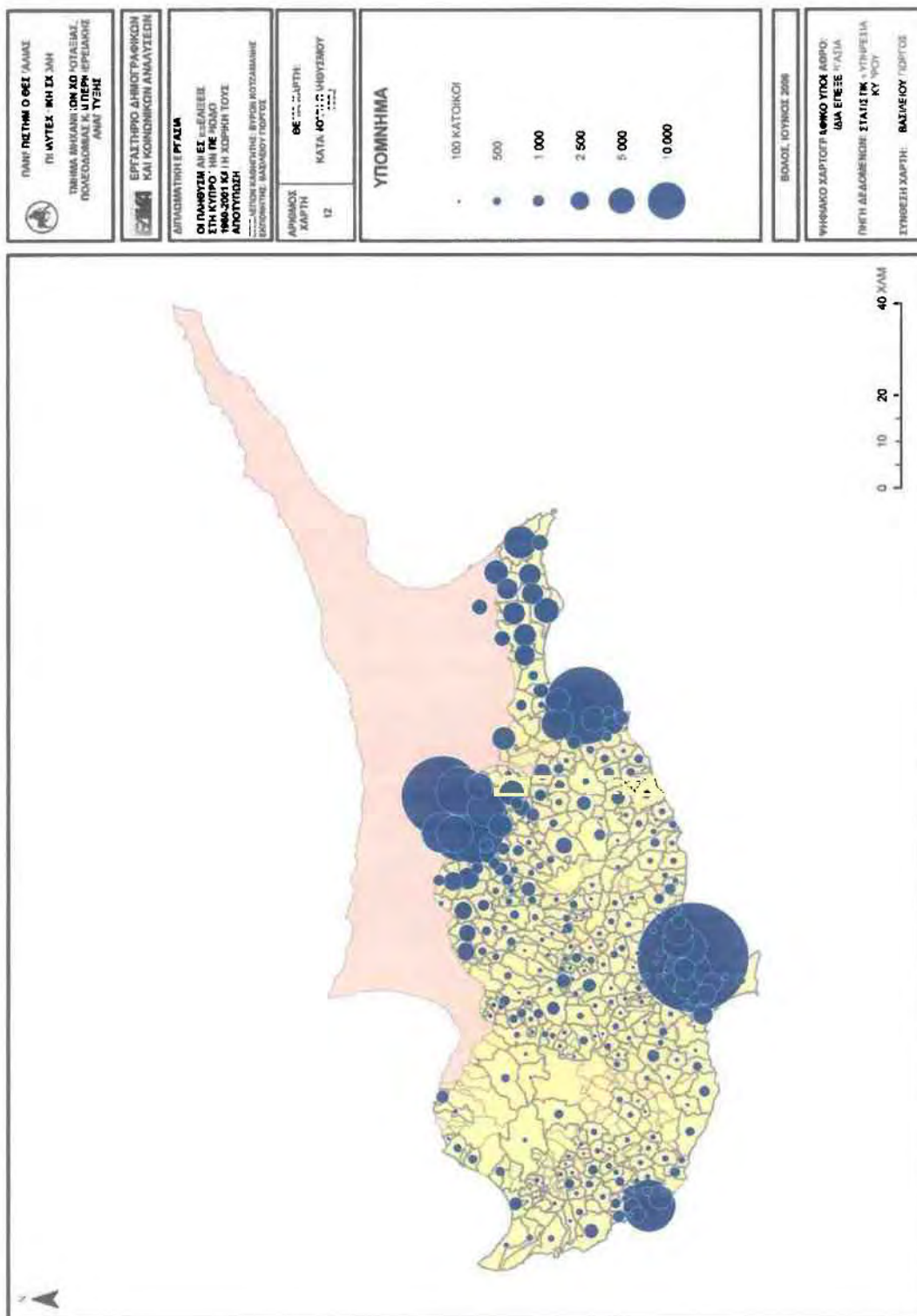
4.5.2 Η κατανομή του πληθυσμού στο χώρο (1992)

Όπως αναφέραμε και πιο πάνω οι κοινωνικοοικονομικές διεργασίες είναι φυσικό να επηρέασαν την κατανομή του πληθυσμού στο χώρο. Η επαλήθευση αυτών των αλλαγών γίνεται και σε αυτή τη περίπτωση μέσω της χαρτογραφικής αποτύπωσης διαφόρων δεικτών και μεταβλητών.

Η συγκέντρωση του πληθυσμού, η πυκνότητα και το ποσοστό αύξησης είναι μερικοί δείκτες που θα μας βοηθήσουν να αντιληφθούμε τις διάφορες μεταβολές που έχουν συντελεστεί στην μεταβατική αυτή δεκαετία.

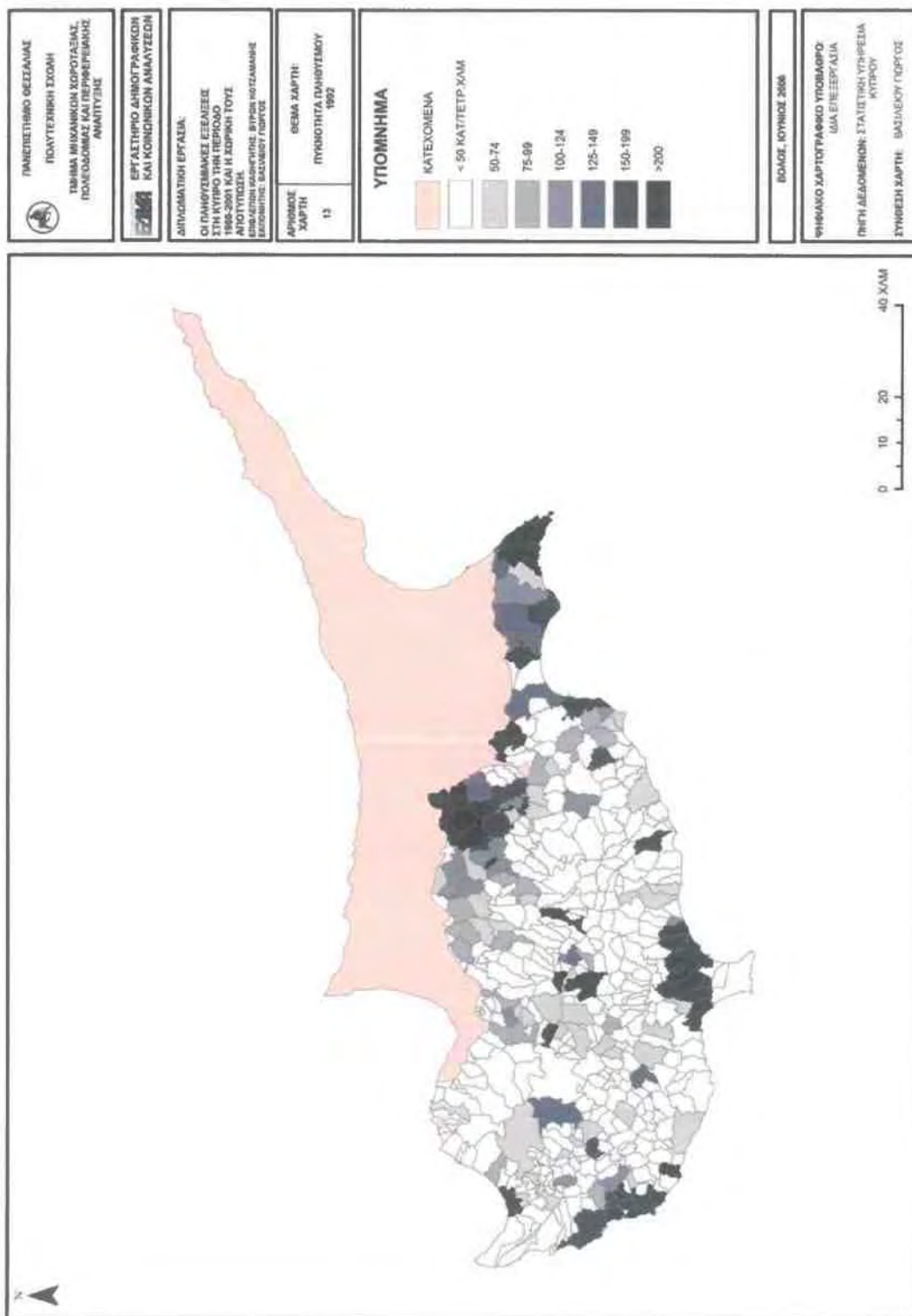
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Χάρτης 12: Κατανομή πληθυσμού 1992

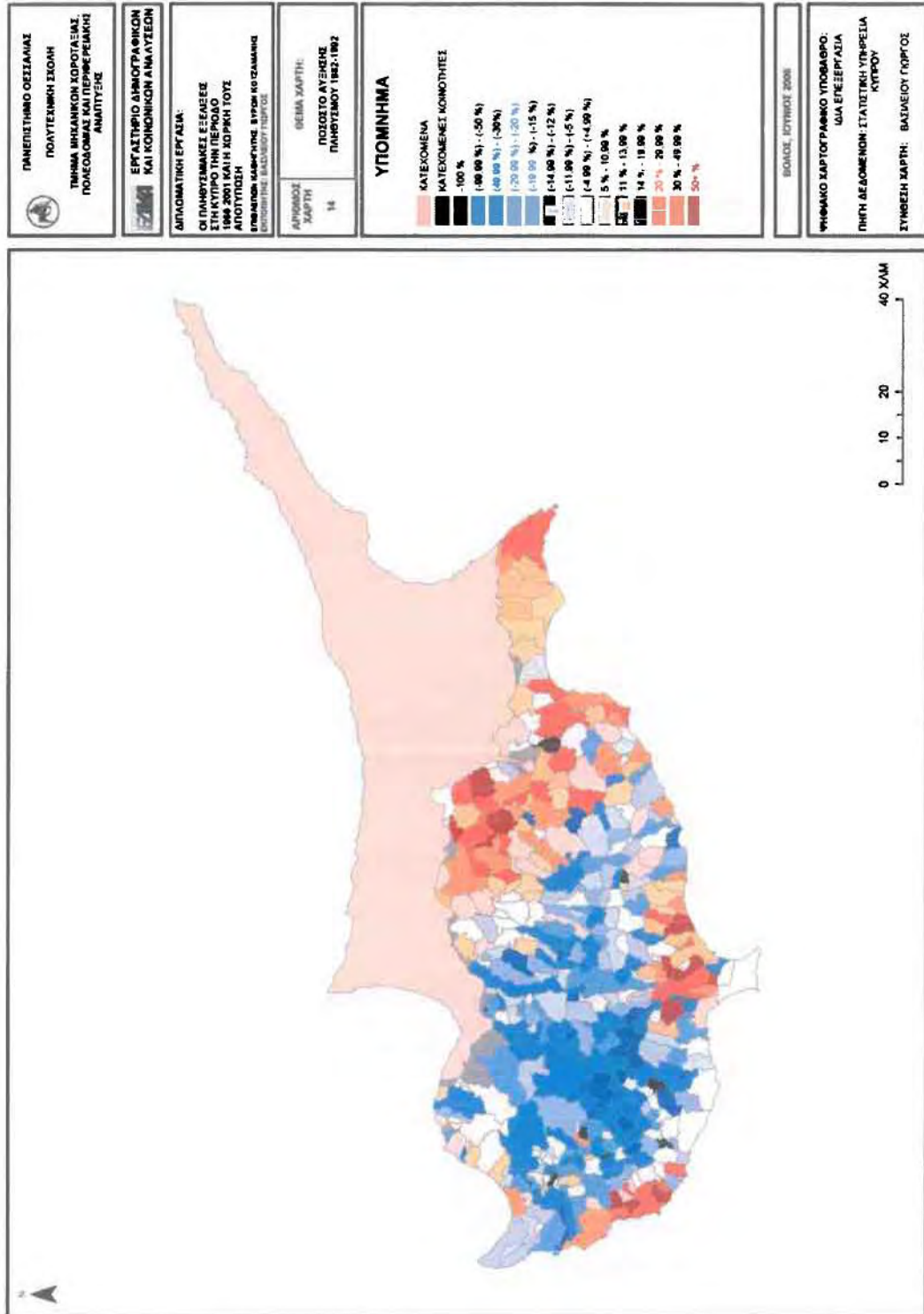

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Χάρτης 13: Πυκνότητα πληθυσμού 1992

Χάρτης 14: Ποσοστό αύξησης πληθυσμού 1982-1992

Εξετάζοντας τους δύο πρώτους χάρτες, δηλαδή τον χάρτη της κατανομής του πληθυσμού και το χάρτη της πυκνότητας, μπορούμε να διακρίνουμε καταρχάς δύο μεγάλους πόλους συγκέντρωσης και τρεις δευτερεύοντες. Οι δύο μεγάλοι πόλοι είναι η ευρύτερη περιοχή Λευκωσίας και η ευρύτερη περιοχή Λεμεσού. Οι τρεις δευτερεύοντες πόλοι είναι τα δύο άλλα αστικά κέντρα, δηλαδή η Πάφος και η Λάρνακα με τα προάστια τους και η ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου (περιοχή Παραλιμνίου).

Ο τρίτος χάρτης ο οποίος δίδει το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού των Δήμων και των Κοινοτήτων από το 1982 έως το 1992, αποτυπώνει καθαρά τις επελθούσες μεταβολές στην εξεταζόμενη περίοδο. Το ποσοστό αύξησης του πληθυσμού κυμαίνεται από **-92 %** έως **144 %**, με ακραίες τιμές -100 % έως +410.5 (κοινότητες Πάνω Αμιάντος –Τρόδος- και Λέμπα –Πάφος- αντιστοίχως).

Την δεκαετία αυτή, ο πληθυσμός του ορεινού όγκου του Τροόδους μειώνεται ταχύτατα, οι δε αρνητικοί ρυθμοί μεταβολής του είναι σημαντικά εντονότεροι από αυτούς της προηγούμενης περιόδου (ορισμένες κοινότητες παρουσιάζουν υψηλότατα αρνητικά ποσοστά μεταβολής του πληθυσμού, έως και 90%). Παράλληλα παρατηρούνται έντονες τάσεις γήρανσης του πληθυσμού.

Αντίθετα, θετικούς ρυθμούς μεταβολής συνεχίζουν να παρουσιάζουν οι πέντε προαναφερθέντες πόλοι. Τα τρία αστικά κέντρα Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου, παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά αύξησης (σε αντίθεση με την Λευκωσία που χαρακτηρίζεται μάλλον από σταθερότητα) ενώ ορισμένα από τα προάστια των τεσσάρων αυτών αστικών κέντρων, παρουσιάζουν αύξηση της τάξης του 50%. Όσον αφορά την ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου, συνεχίζει να παρουσιάζει έντονη αύξηση των ποσοστών της, ιδιαίτερα στις πλέον τουριστικές περιοχές του Παραλιμνίου και της Αγίας Νάπας.

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι θετικά ποσοστά αύξησης πληθυσμού παρουσιάζονται στο τρίγωνο Λευκωσία – Λάρνακα – Παραλίμνι (εκτός μερικών περιπτώσεων), όπως επίσης στις ευρύτερες περιοχές Λεμεσού και Πάφου. Αντιθέτως, τα αρνητικά ποσοστά παρουσιάζονται σε ολόκληρο σχεδόν τον ορεινό όγκο του Τροόδους και στις πέριξ αυτού περιοχές.

4.5.3 Τυπολογία χωρικών ενοτήτων (1992)

Όπως και στην περίπτωση του 1982, έτσι και εδώ, προχωρήσαμε στη δημιουργία μια τυπολογίας των χωρικών ενοτήτων με βάση διαφόρους δείκτες και μεταβλητές. Οι δείκτες που χρησιμοποιήσαμε ήταν οι ίδιοι με το 1982, για να έχουμε έτσι τη δυνατότητα να κάνουμε συγκρίσεις μεταξύ τους. Η μεθοδολογία και ο τρόπος ανάλυσης⁴⁷ είναι ο ίδιος που ακολουθήσαμε και στην περίπτωση του 1982. Και σε αυτή την περίπτωση κάναμε σύμπτυξη των ομάδων σε 6, αφού 2 ομάδες παρουσίαζαν πολλά κοινά χαρακτηριστικά.

4.5.4 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Από την πιο πάνω διαδικασία προέκυψε η τυπολογία των χωρικών ενοτήτων για το 1992 που απεικονίζεται στον πιο κάτω χάρτη. Η τυπολογία αυτή περιλαμβάνει 6 ομάδες⁴⁸, δηλαδή μια ομάδα λιγότερη από την τυπολογία του 1982, οι οποίες εκφράζουν μια σειρά διαφορετικών χαρακτηριστικών. Οι ομάδες αυτές είναι:

Υπέργηρες ορεινές χωρικές ενότητες (Ομάδα 6): Η πιο γηρασμένη από όλες τις ομάδες, καθώς διαθέτει τον μεγαλύτερο δείκτη γήρανσης και εξάρτησης όπως επίσης και τη μεγαλύτερη μέση και διάμεση ηλικία. *Πρόκειται για την πιο ορεινή ομάδα καθώς εντοπίζεται στην οροσειρά του Τροόδου.*

Γηρασμένες ορεινές χωρικές ενότητες (Ομάδα 5): Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει κυρίως ορεινές και ημιορεινές ολιγοπληθείς κοινότητες της οροσειράς του Τροόδου, όπως επίσης και κάποιες άλλες διάσπαρτες κοινότητες. Έχει σχετικά μεγάλο δείκτη γήρανσης, μέση και διάμεση ηλικία.

Σχετικά νεανικές, ημιορεινές χωρικές ενότητες (Ομάδα 2): Η ομάδα 2 περιλαμβάνει 40 περίπου μικρές Κοινότητες οι οποίες παρουσιάζονται ελαφρώς λιγότερο νεανικές από την αμέσως προηγούμενη ομάδα έχοντας ταυτόχρονα

⁴⁷ Βλ. Πίνακας 11 (Παράρτημα)

⁴⁸ Βλ. Πίνακας 12 (Παράρτημα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

μικρότερο δείκτη αντικατάστασης και μεγαλύτερο δείκτη εξάρτησης από τις δύο προηγούμενες ομάδες. *Εντοπίζεται κυρίως στις παρυφές της οροσειράς του Τροόδου.*

Αστικές, νεανικές πυκνοκατοικημένες χωρικές ενότητες (Ομάδα 1): Η μικρότερη από όλες τις ομάδες (μόλις 8 ενότητες). Το βασικό χαρακτηριστικό της είναι η μεγάλη πυκνότητα, αφού η συγκεκριμένη ομάδα περιλαμβάνει 3 από τα 4 μεγάλα αστικά κέντρα και μερικά από τα μεγάλα προάστια τους. Και εδώ παρατηρούμε ένα μικρό δείκτη γήρανσης, μικρή μέση και διάμεση ηλικία, όπως επίσης και ένα μεγάλο δείκτη αντικατάστασης.

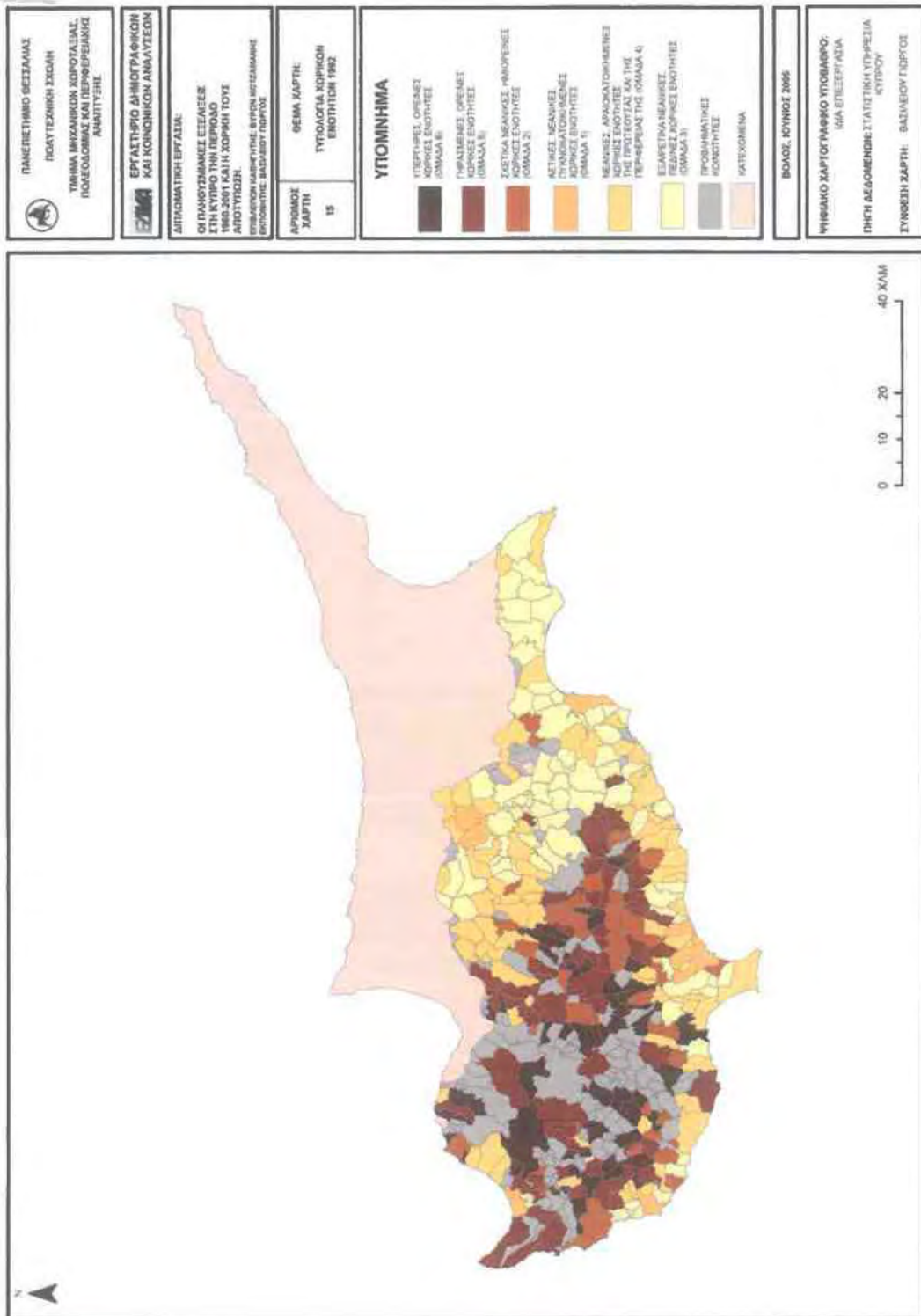
Νεανικές αραιοκατοικημένες χωρικές ενότητες της πρωτεύουσας και της περιφέρειας της (Ομάδα 4): Η μεγαλύτερη σε πλήθος χωρικών ενότητων ομάδα (79), η οποία έχει ελαφρώς υψηλότερους δείκτες γήρανσης, μέση και διάμεση ηλικία σε σχέση με την ομάδα 1. Η βασική της διαφορά από την ομάδα αυτή είναι οι χαμηλότερες πυκνότητες. Στη συγκεκριμένη ομάδα εντάσσεται η Λευκωσία και, κάποια από τα μεγάλα προάστια της (όπως και κάποιες άλλες πεδινές χωρικές ενότητες, που όπως έχουμε αναφέρει προηγουμένως είναι λιγότερο «νεανικές» από αυτές της ομάδας 1).

Εξαιρετικά νεανικές, πεδινές χωρικές ενότητες (Ομάδα 3): Η πιο νεανική από όλες τις ομάδες, αφού διαθέτει τον μικρότερο δείκτη γήρανσης, και τη μικρότερη μέση και διάμεση ηλικία. Απόρροια των πιο πάνω, η ομάδα 3 έχει και τον πιο μεγάλο δείκτη αντικατάστασης. Η συγκεκριμένη ομάδα είναι πεδινή και εντοπίζεται κυρίως στο τρίγωνο Λευκωσίας – Λάρνακας – Παραλιμνίου και αφορά κυρίως μικρές και μεσαίες σε πληθυσμό κοινότητες.

Προβληματικές Κοινότητες: Στην κατηγορία αυτή ανήκουν διάφορες Κοινότητες οι οποίες λόγω του πολύ μικρού πληθυσμού τους, δεν μπορούσαν να ενταχθούν σε κάποια από τις πρότερες ομάδες, παρουσιάζοντας άτυπες πληθυσμιακές δομές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Χάρτης 15: Τοπολογία 1992

4.6 Η πληθυσμιακή ωρίμανση της Κύπρου και η ανάδειξη του παρακτίου χώρου (1992 - 2001)

4.6.1 Εισαγωγή

Το 2001 αποτελεί τον τελευταίο σταθμό της μελέτης μας, καθώς τη χρονιά αυτή έγινε και η τελευταία απογραφή πληθυσμού. Έχουν ήδη περάσει 41 χρόνια από την εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας, έχουν μεσολάβησει περίπου 30 χρόνια από την τουρκική εισβολή, η Κύπρος αφού έχει περάσει από όλα τα γνωστά στάδια που χαρακτηρίζουν τις ραγδαία αναπτυσσόμενες χώρες (επιταχυνόμενη αστικοποίηση, μείωση της σημασίας του γεωργικού τομέα, τριτογενοποίηση), βρίσκεται πλέον στο κατώφλι της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

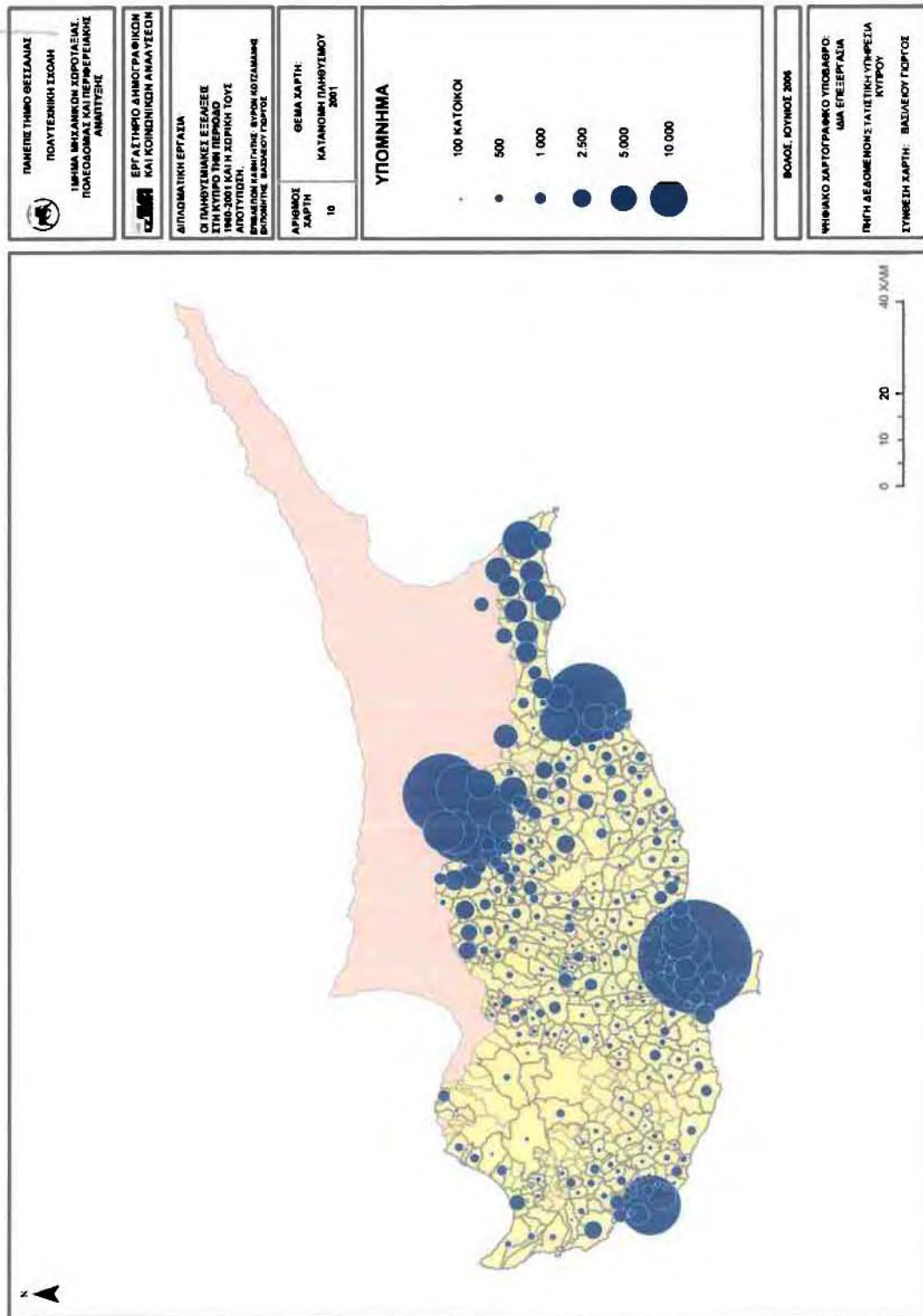
Στο χρόνο που μεσολάβησε από την απογραφή του 1992 μέχρι και το 2001, ο πληθυσμός (ελεύθερες περιοχές) αυξήθηκε κατά 90.147, 15.1 % περίπου. Όλα αυτά όπως είναι φυσικό, επηρέασαν τόσο την σύνθεση του πληθυσμού, όσο και την κατανομή του στο χώρο.

4.6.2 Η κατανομή του πληθυσμού στο χώρο (2001)

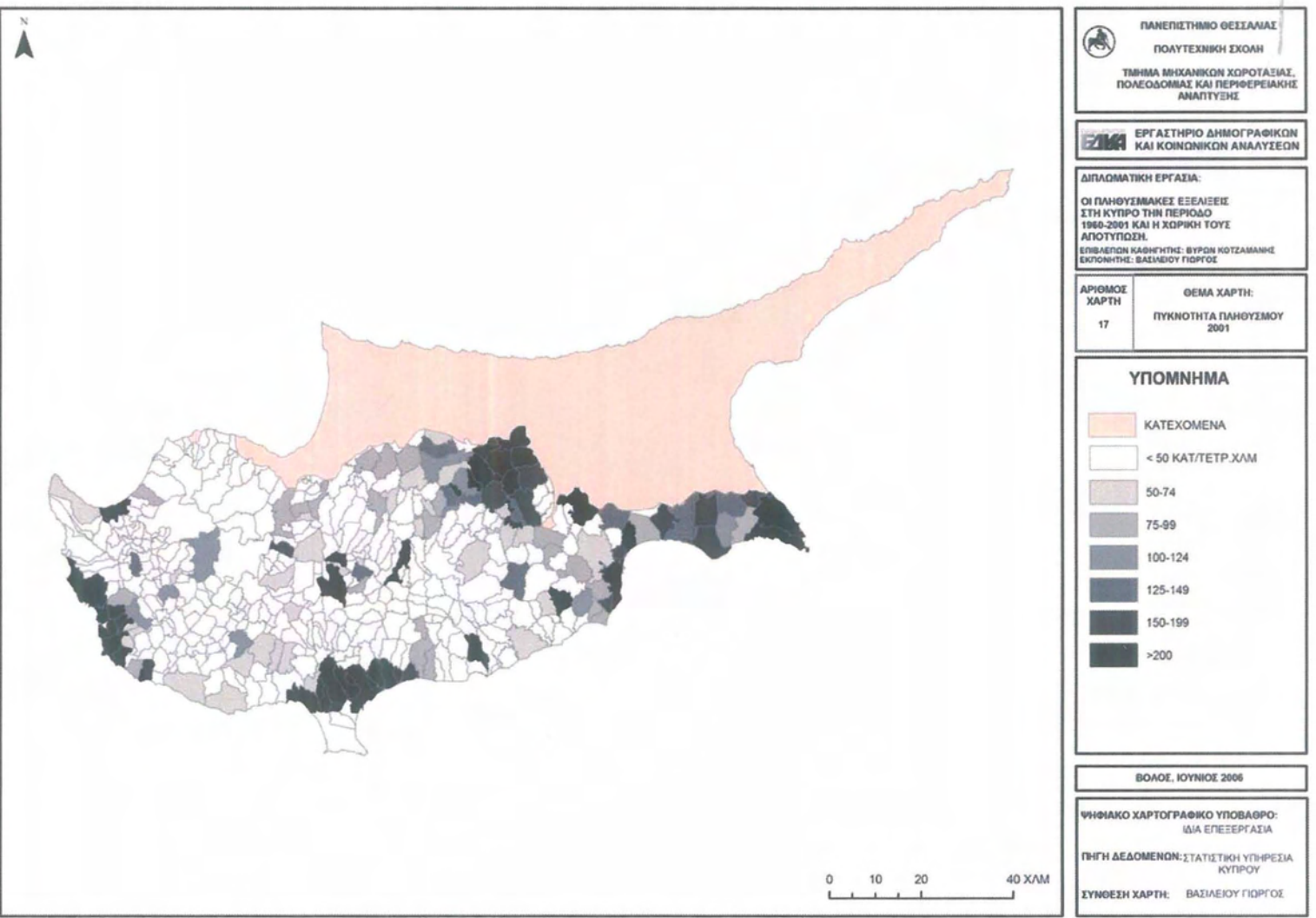
Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις του 1982 και 1992, έτσι και στην περίπτωση του 2001, ο καλύτερος τρόπος για να αντιληφθούμε την κατανομή του πληθυσμού στο χώρο, είναι μέσω της χαρτογραφικής αποτύπωσης διαφόρων δεικτών.

Η συγκέντρωση του πληθυσμού, η πυκνότητα και το ποσοστό αύξησης είναι μερικοί δείκτες που θα μας βοηθήσουν να αντιληφθούμε τις διάφορες μεταβολές που έχουν συντελεστεί κατά την τελευταία δεκαετία.

Χάρτης 16: Κατανομή πληθυσμού 2001

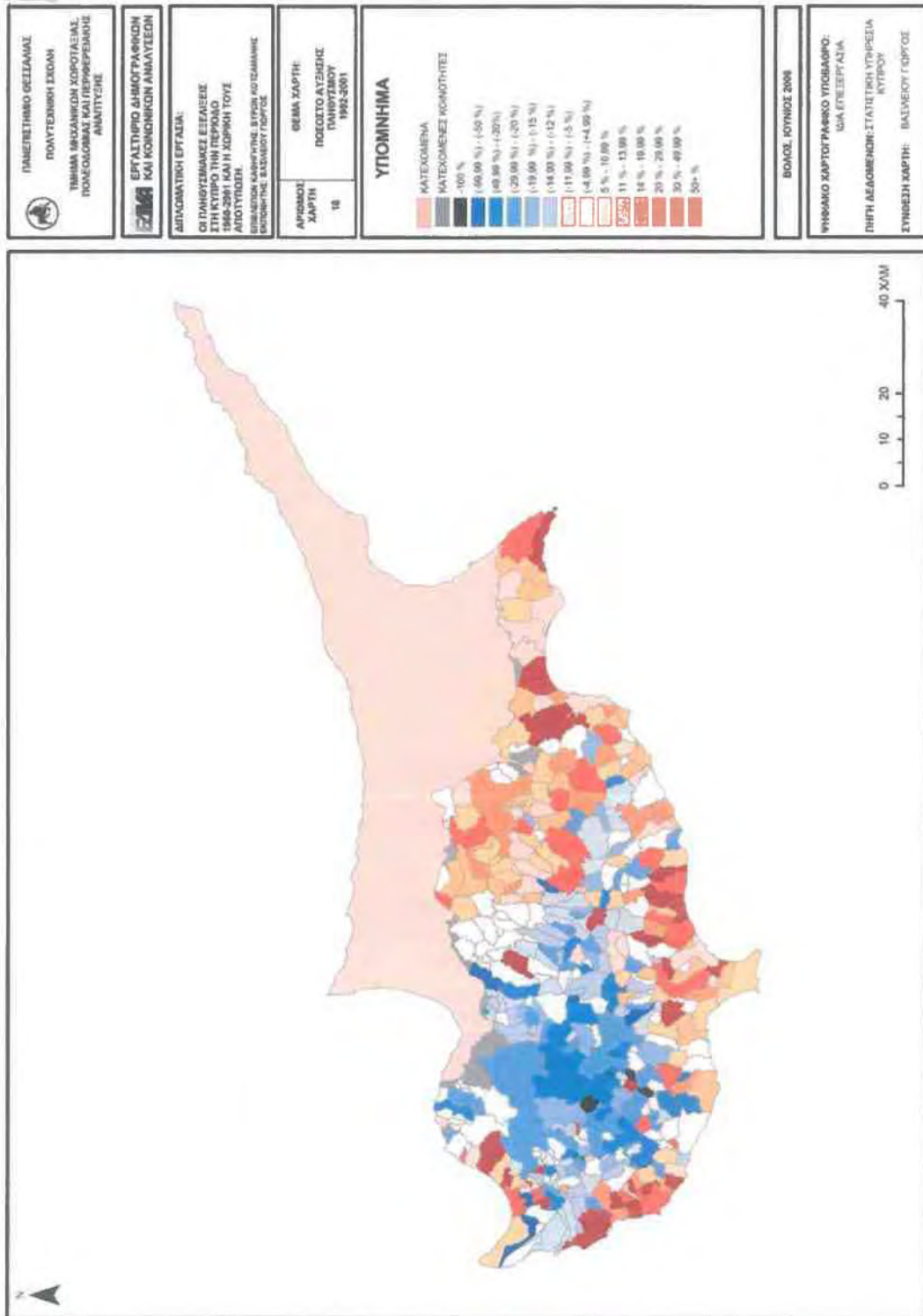

Χάρτης 17: Πυκνότητα πληθυσμού 2001

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η χωρική διάσταση των πληθυσμιακών εξελίξεων στην Κύπρο: μια πρώτη προσέγγιση

Χάρτης 18: Ποσοστό αύξησης πληθυσμού 1992- 2001

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε από τους δύο πρώτους χάρτες, το δίπολο Λευκωσίας – Λεμεσού, όπως επίσης και οι τρεις μικρότεροι πόλοι Λάρνακα – Πάφος - Περιοχή Παραλμνίου, που είχαμε εντοπίσει και το 1992, αναδύονται ως οι βασικοί πληθυσμιακοί πόλοι του νησιού. Ο χάρτης 18 που αποτυπώνει τα ποσοστά μεταβολής της τελευταίας δεκαετίας (ποσοστά που κυμαίνονται από -65 % έως +280 % με ακραίες τιμές -81 % και +513, κοινότητες Ανδρολίκου – Πάφος- και Άγιου Τύχον - Λεμεσός- αντιστοίχως) μας επιτρέπει να εξάγουμε κάποια βασικά συμπεράσματα για τις επικρατούσες κυρίαρχες τάσεις στην περίοδο αυτή (επισημαίνουμε εδώ ότι εντοπίσαμε και κάποιες ορεινές κοινότητες των επαρχιών Λεμεσού και Πάφου οι οποίες στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, έχουν χάσει όλο τον πληθυσμό τους)..

Ειδικότερα, όσον αφορά την οροσειρά του Τροόδου, παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των κοινοτήτων της συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής, ενώ παράλληλα διατηρούνται τα έντονα χαρακτηριστικά γήρανσης στον εναπομείναντα πληθυσμό τους. Αντιθέτως, τα μεγάλα αστικά κέντρα συνεχίζουν να κερδίζουν πληθυσμό (η Λεμεσός, η Λάρνακα και η Πάφος παρουσιάζουν αύξηση της τάξης του 10 % με 20%) ενώ η Λευκωσία δεν χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερο δυναμισμό. Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η δυναμικότητα ορισμένων από τα προάστια των τριών προαναφερθέντων παραλιακών αστικών κέντρων (όπως και η Αγία Νάπα), ενότητες που παρουσιάζουν τεράστια αύξηση (της τάξης του 50 % και άνω). Οι συγκεκριμένες χωρικές ενότητες, αποτελούν αφενός μεν σημαντικά τουριστικά θέρετρα έλκοντας τόσο τον εγχώριο πληθυσμό του νησιού όσο και πολλούς ξένους, αφετέρου δε, κατά τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει να συγκεντρώνουν και αλλοδαπούς μόνιμους κατοίκους (Βρετανούς συνταξιούχους, Ρώσους επιχειρηματίες κ.α).

4.6.3 Τυπολογία χωρικών ενότητων (2001)

Η διαδικασία που ακολουθήσαμε το 1982 και 1992 για τη δημιουργία της τυπολογίας των χωρικών ενότητων, επαναλαμβάνεται και εδώ, με σκοπό όπως έχουμε αναφέρει και προηγουμένως την ομαδοποίηση των χωρικών μας ενότητων με βάση κάποια κοινά κριτήρια (δείκτες – μεταβλητές). Οι δείκτες που χρησιμοποιήσαμε ήταν οι ίδιοι με το 1982 και 1992. Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις από τις 8 ομάδες⁴⁹ που προέκυψαν καταλήγαμε σε 6 αφού και εδώ είχαμε ομάδες με κοινά χαρακτηριστικά.

4.6.4 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Από την πιο πάνω διαδικασία προέκυψε η τυπολογία των χωρικών ενότητων για το 2001 που απεικονίζεται στον πιο κάτω χάρτη. Η τυπολογία αυτή περιλαμβάνει τις ακόλουθες 6 ομάδες⁵⁰:

Υπέργηρες ορεινές χωρικές ενότητες (Ομάδα 5): Η πιο γηρασμένη από όλες τις ομάδες, με το μεγαλύτερο δείκτη γήρανσης και εξάρτησης, τη μεγαλύτερη μέση και διάμεση ηλικία και το μικρότερο δείκτη αντικατάστασης. *Περιλαμβάνει 62 μικρές χωρικές ενότητες, που εντοπίζονται, όπως και προηγουμένως κυρίως στην οροσειρά του Τροόδου.*

Γηρασμένες ημιορεινές χωρικές ενότητες (Ομάδα 4): Πρόκειται για μια σχετικά γηρασμένη ομάδα, αφού διαθέτει ένα μεγάλο δείκτη γήρανσης, μεγάλη μέση και διάμεση ηλικία όπως επίσης και το δεύτερο μεγαλύτερο δείκτη εξάρτησης. Περιλαμβάνει 36 μικρές χωρικές ενότητες που βρίσκονται κυρίως πέριξ της οροσειράς του Τροόδου.

Πληθυσμιακά ώριμες, διάσπαρτες χωρικές ενότητες (Ομάδα 2): Η συγκεκριμένη ομάδα έχει το διπλάσιο δείκτη γήρανσης από τις τρεις προηγούμενες, όπως επίσης και ελαφρώς μεγαλύτερη μέση και διάμεση ηλικία. *Η ομάδα αυτή βρίσκεται διάσπαρτη σε όλη τη Κύπρο και περιλαμβάνει 72 χωρικές ενότητες, ανάμεσα τους και τη Λευκωσία.*

⁴⁹ Βλ. Πίνακας 13 (Παράρτημα)

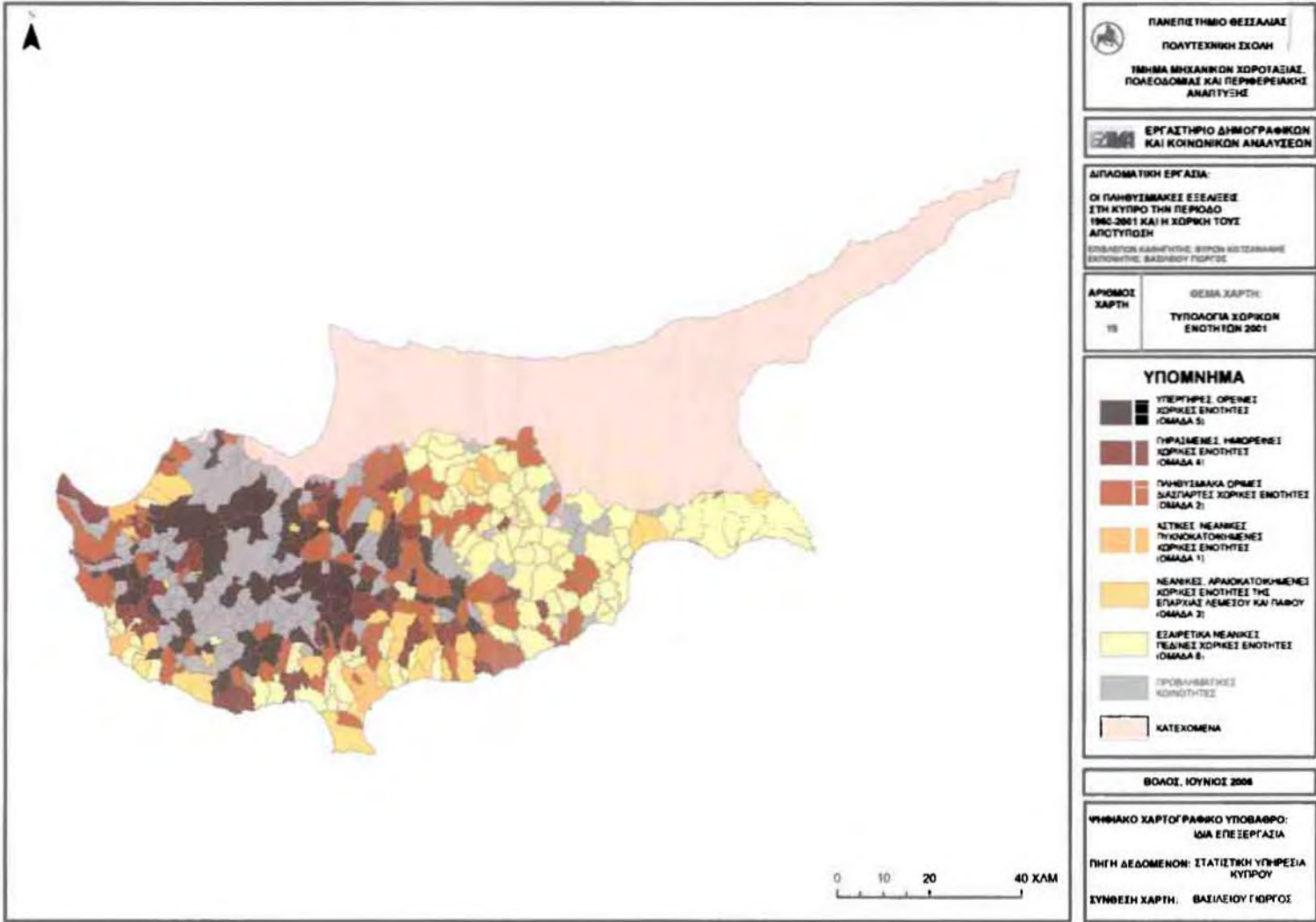
⁵⁰ Βλ. Πίνακας 14 (Παράρτημα)

Αστικές, νεανικές, πυκνοκατοικημένες χωρικές ενότητες (Ομάδα 1): Η μικρότερη σε πλήθος χωρικών ενότητων ομάδα (5 ενότητες), η οποία έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με την τελευταία ομάδα (ομάδα 6). Η μόνη τους διαφορά, έγκειται στο γεγονός ότι η ομάδα αυτή έχει πολύ μεγαλύτερη μέση πυκνότητα, της τάξης των 1840 ατόμων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Σε αυτήν εντάσσονται η Λεμεσός και η Πάφος, όπως επίσης και τρεις άλλοι μεγάλοι Δήμοι.

Νεανικές, αραιοκατοικημένες χωρικές ενότητες της επαρχίας Λεμεσού και Πάφου (Ομάδα 3): Πρόκειται για μια ομάδα που έχει περίπου τα ίδια χαρακτηριστικά με τις δύο προηγούμενες, αλλά διαφοροποιείται στον δείκτη αντικατάστασης και στη πυκνότητα που είναι σαφώς μικρότεροι. Η συγκεκριμένη ομάδα είναι σχετικά πεδινή και βρίσκεται διάσπαρτη σε όλη την επικράτεια, κυρίως όμως στις επαρχίες Λεμεσού και Πάφου.

Εξαιρετικά νεανικές, πεδινές χωρικές ενότητες (Ομάδα 6): Η μεγαλύτερη σε πλήθος χωρικών ενότητων ομάδα (92 χωρικές ενότητες), και η πιο νεανική, αφού διαθέτει το μικρότερο δείκτη γήρανσης, τη μικρότερη μέση και διάμεση ηλικία, όπως επίσης και το μεγαλύτερο δείκτη αντικατάστασης. Πρόκειται για μια πεδινή ομάδα η οποία εντοπίζεται κυρίως στο τρίγωνο Λευκωσία – Λάρνακα – Παραλίμνι (περιλαμβανομένης και της Λάρνακας) και περιέχει Δήμους και Κοινότητες διαφόρων μεγεθών.

Προβληματικές Κοινότητες: Στην κατηγορία αυτή ανήκουν διάφορες Κοινότητες οι οποίες λόγω του πολύ μικρού πληθυσμού τους, δεν μπορούσαν να ενταχθούν σε κάποια από τις πρότερες ομάδες, παρουσιάζοντας άτυπες πληθυσμιακές δομές.

4.7 Η ανισοκατανομή του πληθυσμού στο χώρο (1960-2001)

4.7.1 Εισαγωγή

Η πληθυσμιακή κατανομή είναι ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα που καθορίζουν την ισόρροπη ανάπτυξη μιας χώρας⁵¹. Παράλληλα, οι μεγάλες πληθυσμιακές συγκεντρώσεις συνεπάγονται συσσώρευση οικονομικών και άλλων δραστηριοτήτων και κατά συνέπεια διαμορφώνουν τον χαρακτήρα μιας περιοχής. Με αφορμή τα παραπάνω, στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται να μελετηθεί διαχρονικά (1960-2001) και να ποσοτικοποιηθεί η ανισοκατανομή του πληθυσμού της χώρας μας σε επίπεδο Δήμων και Κοινοτήτων.

Ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία για την εξέταση της πληθυσμιακής κατανομής, είναι η καμπύλη Lorenz. Η καμπύλη εκφράζει τη συχνότητα κάθε κατηγορίας της κατανομής ως ποσοστό του συνόλου των συχνοτήτων, ενώ το γραφικό αποτέλεσμα απεικονίζεται με τη μορφή καμπύλης των προσθετικών συχνοτήτων. Με τον τρόπο αυτό, όσο πιο μακριά από τη διαγώνιο βρίσκεται η δημιουργούμενη καμπύλη, τόσο πιο άνιση είναι η σχέση κατανομής ανάμεσα στις δύο μεταβλητές, ενώ η διαγώνιος εκφράζει την πλήρη ισοκατανομή⁵². Η ποσοτικοποίηση της καμπύλης Lorenz εκφράζεται με το συντελεστή Gini, ο οποίος ισούται με το διπλάσιο του εμβαδού που περιέχεται ανάμεσα στη διαγώνιο και την καμπύλη των πραγματικών τιμών λαμβάνοντας τιμές από το μηδέν έως ένα. Στην περίπτωση της μελέτης της πληθυσμιακής κατανομής η καμπύλη Lorenz εκφράζει την σχέση του πληθυσμού μιας χωρικής ενότητας ως προς την έκτασή της. Κατά συνέπεια, ο συντελεστής Gini λαμβάνει την τιμή μηδέν στην περίπτωση της πλήρους ισοκατανομής έως την τιμή ένα στην περίπτωση της μέγιστης ανισοκατανομής.

⁵¹ Κουτσόπουλος Κ., (2001), «Η δημογραφική οπτική στον Πολεοδομικό Σχεδιασμό: Η περίπτωση του Π.Σ. Πρωτεύουσας», στο Κοτζαμάνης Β., Παππάς β. (επ.), «Οι χωρικές διαστάσεις των δημογραφικών φαινομένων», Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

⁵² Πολυδωρίδης Ν., (1992), «Χωροταξία – Περιφερειακή Ανάπτυξη», σημειώσεις για το μάθημα επιλογής, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα.

4.7.2 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

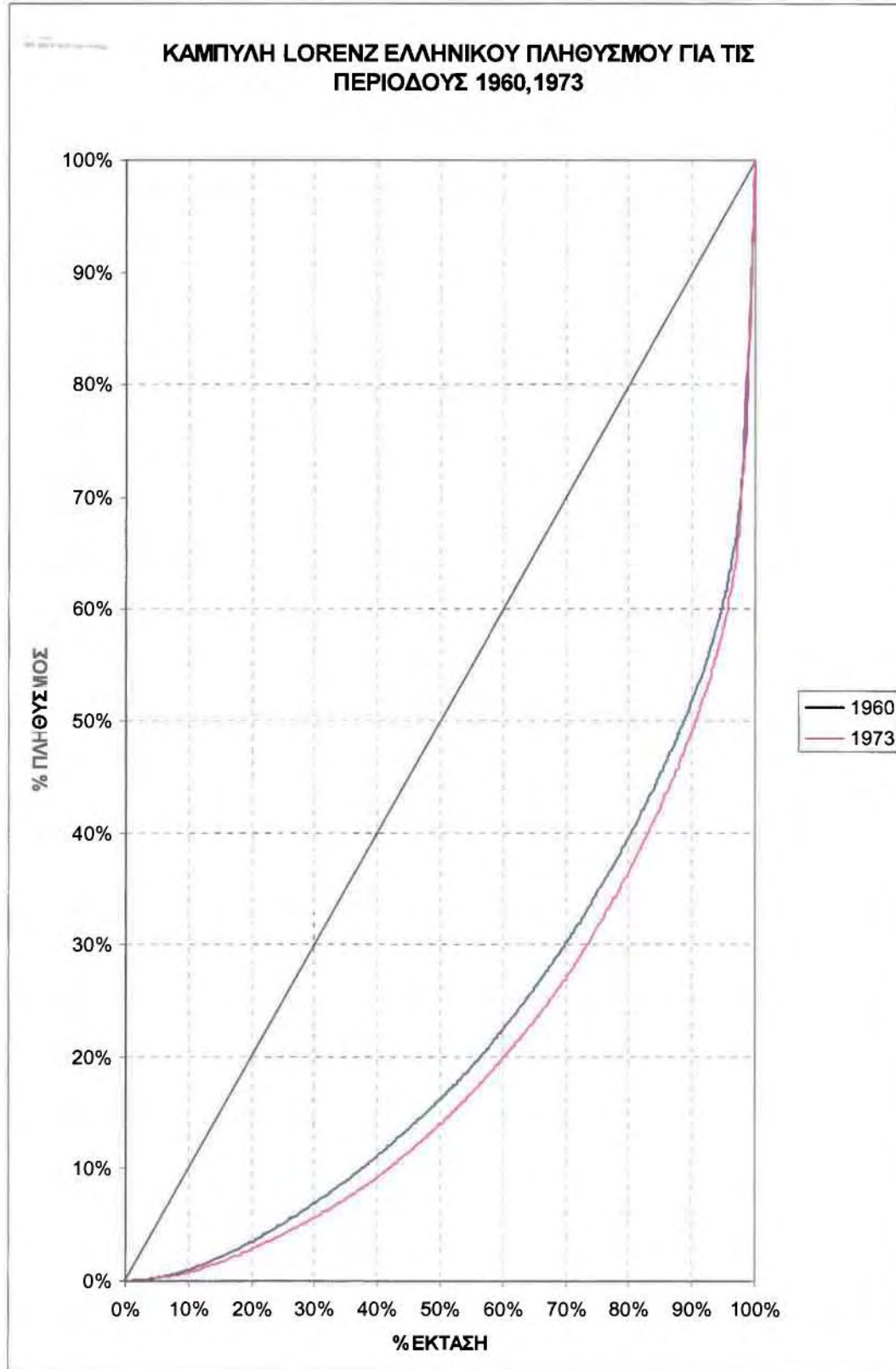
Στην εργασία μας εξετάστηκε η σχέση πληθυσμού και έκταση, με τη βοήθεια της καμπύλης Lorenz, σε επίπεδο Δήμων και Κοινοτήτων για τις περιόδους 1960 - 1973 και 1982 - 2001. Το αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής απεικονίζεται μέσω της καμπύλης Lorenz στα διαγράμματα 4 και 5.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί και πιο πάνω, αν ένας πληθυσμός είναι ισοκατεμημένος, θα πρέπει η καμπύλη Lorenz να ταυτίζεται με τη διαγώνιο. Στο πρώτο διάγραμμα παρουσιάζεται η κατανομή του ελληνικού πληθυσμού⁵³ για τις περιόδους 1960 και 1973 σε ολόκληρη την Κύπρο. Παρατηρούμε ότι οι δύο καμπύλες αποκλίνουν σε ένα μεγάλο βαθμό από τη διαγώνιο, πράγμα που σημαίνει ότι ο πληθυσμός είναι αρκετά ανισοκατανομημένος τις συγκεκριμένες χρονικές περιόδους. Στη περίπτωση του 1973, παρατηρούμε μεγαλύτερη απομάκρυνση από τη διαγώνιο σε σχέση με το 1960, που πρακτικά σημαίνει ότι ο πληθυσμός το 1973 είναι πιο ανισοκατανομημένος από ότι το 1960. Στο διάγραμμα 4β δίδεται η κατανομή του ελληνικού πληθυσμού στα όρια μόνον της μετέπειτα ελεύθερης Κύπρου. Από την σύγκριση των δύο γραφημάτων διαπιστώνουμε αφενός μεν τις ίδιες τάσεις (αύξηση της ανισοκατανομής ανάμεσα στο 1960 και το 1973), αφετέρου δε την ακόμη μεγαλύτερη ανισοκατανομή του ελληνικού πληθυσμού στην Ελεύθερη Κύπρο απ'ότι στην κατεχόμενη (και ταυτόχρονα και τις εντονότερες τάσεις συγκέντρωσης του στο ελεύθερο τμήμα του νησιού),

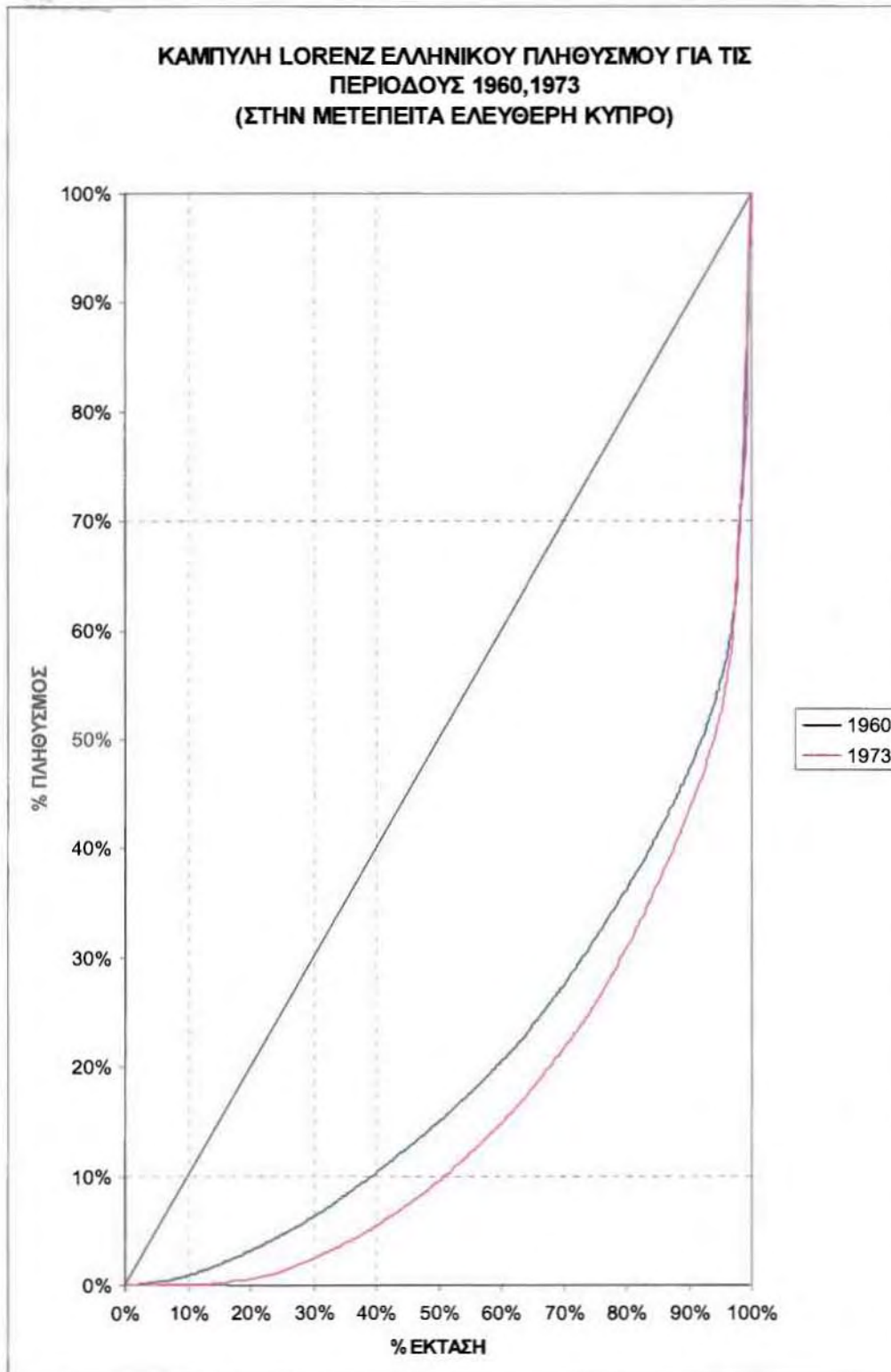
Όσον αφορά το διάγραμμα 5, όπου παρουσιάζονται οι κατανομές του 1982, 1992, 2001 παρατηρούμε ότι οι δύο τελευταίες καμπύλες τείνουν να ταυτιστούν (ελάχιστες μεταβολές στην περίοδο 1992-2002) ενώ οι τάσεις ανισοκατανομής συνεχίζουν να υφίστανται στην περίοδο 1982-1992 (αύξηση του δείκτη Gini). Οι τάσεις συγκέντρωσης του πληθυσμού στους κεντρικούς μεγάλους αστικούς δήμους ατονούν, η πληθυσμιακή απερήμωση της οροσειράς του Τροόδου τείνει να ολοκληρωθεί ενώ ταυτόχρονα η προ-αστικοποίηση και η ανάπτυξη του συνόλου σχεδόν της παράκτιας ζώνης του νησιού συντείνουν στην σταθεροποίηση της υφιστάμενης ανισοκατανομής κατά το 1992. .

⁵³ Το 1973 δεν υπάρχουν στοιχεία για τους Τουρκοκύπριους, έτσι εξετάζουμε μόνο τους Ελληνοκύπριους.

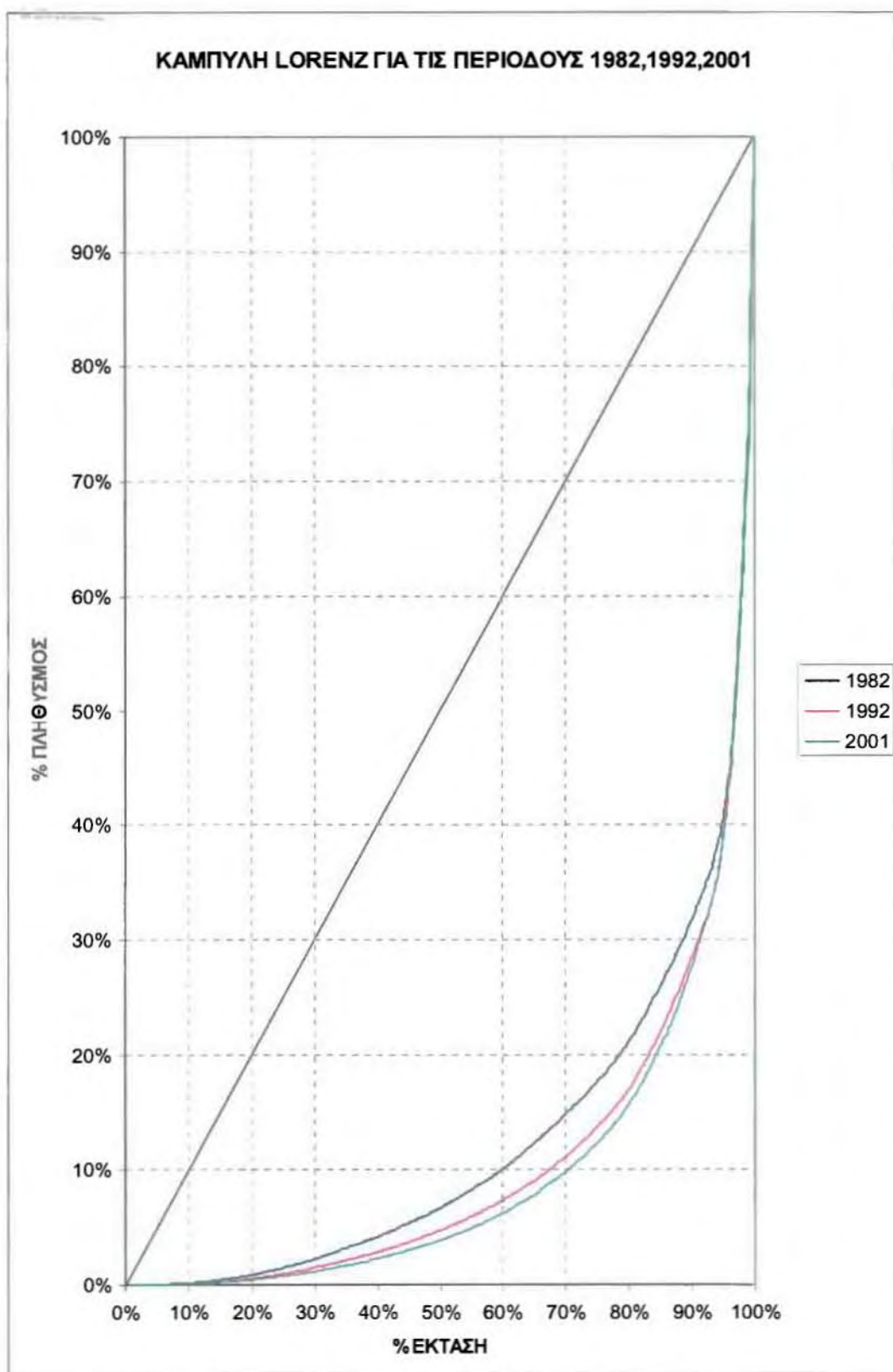
Διάγραμμα 4: Καμπύλη Lorenz για τους Έλληνες κατοίκους του νησιού για τις περιόδους 1960, 1973.

Διάγραμμα 4B': Καμπύλη Lorenz για τους Έλληνες κατοίκους του νησιού για τις περιόδους 1960, 1973 (Στην μετέπειτα ελεύθερη Κύπρο).

Διάγραμμα 5: Καμπύλη Lorenz για τις περιόδους 1982, 1992, 2001.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία, εξετάσαμε τις πληθυσμιακές εξελίξεις στην Κύπρο για την περίοδο 1960-2001, προσπαθώντας να αναδείξουμε βασικά τη χωρική τους διάσταση. Συνοψίζοντας τα όσα μελετήσαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, καταλήξαμε σε ορισμένα γενικά συμπεράσματα, όπως επίσης και σε ορισμένα επιμέρους συμπεράσματα που αφορούν την κάθε εξεταζόμενη χρονική περίοδο.

Καταρχάς θα θέλαμε να τονίσουμε τη σημασία της ανάλυσης των πληθυσμιακών μεταβολών σε χαμηλά χωρικά επίπεδα, ανάλυσης που επιτρέπει την ανάδειξη των πραγματικών τάσεων στην εξεταζόμενη χρονική περίοδο που υποκρύπτονται κάτω από τους μέσους εθνικούς ή περιφερειακούς όρους

Όσον αφορά τα επιμέρους συμπεράσματα, αυτά μπορούμε να τα χωρίσουμε σε 3 μεγάλες περιόδους. Η πρώτη περίοδος αρχίζει από την εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας μέχρι και τις παραμονές της Τουρκικής εισβολής (1960-1973), όπου δυνάμεθα να εξάγουμε κάποια βασικά συμπεράσματα για τις εξελίξεις σε όλο το νησί. Η δεύτερη αφορά την περίοδο 1973-1982 (κρίση, προσφυγικό κύμα και εν συνεχεία σταθεροποίηση της οικονομίας και εκκίνηση της ανάπτυξη του νησιού), και η τελευταία, την απογείωσή του (1982-2001). Για τις τρεις τελευταίες περιόδους τα συμπεράσματα μας αφορούν μόνο τις ελεύθερες περιοχές.

Περίοδος 1960-1973:

- Ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού (47.3%) κατοικεί στα μεγάλα αστικά κέντρα και τα προάστια τους.
- Το 82 % του πληθυσμού ανήκει στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα και το 18 % στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα.
- Η πλειοψηφία των τουρκοκυπριακών κοινοτήτων, συγκεντρώνεται στα νοτιοδυτικά παράλια και γύρω από την οροσειρά του Τροόδους, όπως επίσης και στις παρυφές της οροσειράς του Πενταδακτύλου και κατά μήκος της χερσονήσου της Καρπασίας.

- Ο μεγαλύτερος αριθμός των κοινοτήτων της οροσειράς του Τροόδους είτε είναι αμιγώς ελληνικές είτε έχουν πλειοψηφία Ελλήνων κατοίκων.
- Ολόκληρη σχεδόν η οροσειρά του Τροόδους, και τα ορεινά των επαρχιών Λεμεσού και Πάφου χάνουν πληθυσμό, πληθυσμός ο οποίος μετακινείται προς τα μεγάλα αστικά κέντρα και τα προάστια τους. Υπάρχουν ορεινές χωρικές ενότητες που χάνουν τον μισό και πλέον πληθυσμό τους και πεδινές περι-αστικές χωρικές ενότητες που τον διπλασιάζουν.
- Ο πληθυσμός σε αυτή τη περίοδο, είναι ήδη σε ένα μεγάλο βαθμό ανισοκατανομημένος.

Περίοδος 1973-1982:

- Στην πρώτη απογραφή πληθυσμού μετά την τουρκική εισβολή, παρουσιάζεται το τρίγωνο Λευκωσία – Λάρνακα – Παραλίμνι να έχει απορροφήσει τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων, αφού έχει σχεδόν διπλασιαστεί ο πληθυσμός του τριγώνου αυτού μέσα σε λιγότερο από δέκα χρόνια. Το γεγονός ότι το συγκεκριμένο τρίγωνο εφάπτεται της πράσινης γραμμής, μας οδηγεί στα εξής δύο συμπεράσματα:
 - Η εγκατάσταση των προσφύγων στη συγκεκριμένη περιοχή δεν έγινε τυχαία, αφού πρόθεση της τότε πολιτικής ηγεσίας ήταν να μην αποδυναμωθούν δημογραφικά οι ακριτικές περιοχές (περιοχές που γειτνιάζουν με την πράσινη γραμμή). Επίσης, η εντύπωση που επικρατούσε αμέσως μετά την εισβολή ανάμεσα στον προσφυγικό κόσμο, «ότι πρόκειται για κάτι προσωρινό και ότι σύντομα θα επέστρεφαν στα σπίτια τους», τους οδήγησε στην εγκατάσταση σε περιοχές κοντινές με τις κατεχόμενες κοινότητες τους.
- Προσφυγικό πληθυσμό φαίνεται να απορροφά και η ευρύτερη περιοχή Λεμεσού, σε μικρότερα βέβαια ποσοστά.
- Η οροσειρά του Τροόδους συνεχίζει να έχει απώλειες πληθυσμού. Ο πληθυσμός αυτός μετακινείται προς τα πεδινά και ειδικότερα προς τα αστικά κέντρα.

Περίοδος 1982-2001:

- Στην περίοδο αυτή παρατηρούμε ότι συνεχίζεται η πληθυσμιακή απερήμωση της οροσειράς του Τροόδου και μεγάλου μέρους των ορεινών περιοχών των επαρχιών Λεμεσού και Πάφου.
- Τα μεγάλα αστικά κέντρα και τα προάστια τους συνεχίζουν να κερδίζουν πληθυσμό. Ιδιαίτερα το τρίγωνο Λευκωσίας – Λάρνακας – Παραλιμνίου, όπως επίσης και ευρύτερες περιοχές Λεμεσού και Πάφου (τα παραλιακά προάστια). Η αύξηση αυτή του πληθυσμού, οφείλεται σε ένα βαθμό στην φυσική αύξηση του πληθυσμού, στην κάθοδο των κατοίκων των ορεινών περιοχών και στους πολλούς ξένους υπηκόους που εγκαθίστανται κυρίως στις τουριστικές περιοχές Λεμεσού, Πάφου, Λάρνακας και Αγίας Νάπας.
- Παρατηρούμε τη δημιουργία του πληθυσμιακού διπόλου Λευκωσίας – Λεμεσού, όπως επίσης και των τριών μικρότερων πόλων, Λάρνακας, Πάφου και Παραλιμνίου.
- Η πόλη της Λευκωσίας είναι το μοναδικό από τα τέσσερα μεγάλα αστικά κέντρα που σε αυτή την εικοσαετία δεν κερδίζει σημαντικά ποσοστά πληθυσμού. Θα λέγαμε μάλιστα πως δημιουργείται μια τάση φυγής του πληθυσμού της και εγκατάστασης του προς τα νότια προάστια της.
- Παρατηρείται μια τάση ωρίμανσης του πληθυσμού, πράγμα που συμβαίνει σε όλες σχεδόν τις αναπτυσσόμενες χώρες, αφού μειώνονται ελαφρώς τα ποσοστά των ηλικιών 10-14 και αυξάνονται αυτά των ηλικιών 15-64 και 65+. Παράλληλα με αυτό έχουμε αύξηση του συνολικού δείκτη γήρανσης, της μέσης και διάμεσης ηλικίας, με ταυτόχρονη μείωση του δείκτη αντικατάστασης.
- Κατά την απογραφή του 2001, παρατηρείται μια σχετική σταθεροποίηση του πληθυσμού των αγροτικών, ορεινών και ημιορεινών περιοχών. Αυτό ίσως να οφείλεται στην ανάπτυξη και βελτίωση του οδικού δικτύου (μείωση των χροναποστάσεων), και στην αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών σε αυτές τις περιοχές και ταυτόχρονα στην συρρίκνωση των μεταναστευτικών τους αποθεμάτων.

Οι πιο πάνω διαπιστώσεις μας επιτρέπουν βάσιμα να προβληματιστούμε για:

- Την ανάγκη χάραξης αποτελεσματικών περιφερειακών πολιτικών, που θα είναι ικανές να ανατρέψουν και να ανακόψουν τις τάσεις εγκατάλειψης των ορεινών περιοχών και συγκέντρωσης στα μεγάλα αστικά κέντρα.
- Την αναγκαιότητα οικονομικής και όχι μόνο στήριξης του πληθυσμού των ορεινών περιοχών.
- Η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού των αστικών και περιαστικών κέντρων τα τελευταία χρόνια, κάνει επιτακτική την ανάγκη χάραξης χωροταξικών και πολεοδομικών πολιτικών, οι οποίες θα αποτρέπουν φαινόμενα που παρατηρούνται στο εξωτερικό και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, φαινόμενα όπως οι συγκρούσεις χρήσεων γης, η αυθαίρετη δόμηση η κοινωνική απαξίωση των κέντρων των πόλεων κ.α.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Ιακωβίδης Α.Ε., 1995 «Ελληνική Κύπρος Σήμερα – Τουριστικός και οικονομικός οδηγός Κύπρου», Εκδόσεις Πρόοδος, Κύπρος.

Κοτζαμάνης Β., Ανδρουλάκη Ε., 2001, «Στοιχεία Δημογραφίας», Διδακτικές Σημειώσεις, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

Κοτζαμάνης Β., Παππάς Β., 2005, «Χώρος και Πληθυσμός, Αναλυτικές προσεγγίσεις», Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Κουτσόπουλος Κ., (2001), «Η δημογραφική οπτική στον Πολεοδομικό Σχεδιασμό: Η περίπτωση του Π.Σ. Πρωτεύουσας», στο Κοτζαμάνης Β., Παππάς Β. (επ.), «Οι χωρικές διαστάσεις των δημογραφικών φαινομένων», Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

Κουτσόπουλος Κ., 2000, «Γεωγραφία: Μεθοδολογία και Μέθοδοι Ανάλυσης του Χώρου», Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα.

Μαλούτας Θ., 2000 «Οι πόλεις – Κοινωνικός και Οικονομικός Άτλας της Ελλάδας», Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

Μαυρομάτης Γ., «Στατιστικά μοντέλα και μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων» - University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1999.

Παπαδάκης Μ., Τσίμπος Κ., «Δημογραφική Ανάλυση, Αρχές – Μέθοδοι – Υποδείγματα», Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε, Αθήνα 2004.

Παππάς Β., 1998 «Εισαγωγή στα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών», Διδακτικές Σημειώσεις, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

Παππάς Β., Φώτης Γ., 1999, «Πληροφορική II: Βάσεις Δεδομένων», Διδακτικές Σημειώσεις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

Πηλείδης Α., 2003, «Οι πληθυσμιακές εξελίξεις και οι διοικητικές ανακατατάξεις στην Ελλάδα 1991/2001», Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τ.Μ.Χ.Π.Π.Α, Βόλος.

Πηλείδης Α., 2005, «Οι πληθυσμιακές εξελίξεις και ανακατατάξεις στην Ελλάδα την περίοδο 1981-2001, χωρικές διαστάσεις», Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τ.Μ.Χ.Π.Π.Α, Βόλος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πολυδωρίδης Ν., (1992), «Χωροταξία – Περιφερειακή Ανάπτυξη», σημειώσεις για το μάθημα επιλογής, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα.

Σιδηρόπουλος Γ., 2002, «Γραφική Σημειολογία, Θεματική Χαρτογραφία», Διδακτικές Σημειώσεις, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Verroroulou G., 1997 «The Demography of Cyprus, 1881-1982», A thesis submitted to the University of London for the degree of doctor of philosophy.

ΠΗΓΕΣ

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1960, «Απογραφή Πληθυσμού 1960», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1973, «Απογραφή Πληθυσμού 1973», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1982, «Απογραφή Πληθυσμού 1982, Επαρχία Λευκωσίας», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1982, «Απογραφή Πληθυσμού 1982, Επαρχία Λεμεσού», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1982, «Απογραφή Πληθυσμού 1982, Επαρχία Πάφου», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1982, «Απογραφή Πληθυσμού 1982, Επαρχία Λάρνακας», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1992, «Απογραφή Πληθυσμού 1982», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2001, «Απογραφή Πληθυσμού 2001», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2003, «Δημογραφική Έκθεση 2003», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

Υπουργείο Εσωτερικών, 2002, «Ο περί Δήμων Νόμος», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Υπουργείο Εσωτερικών, 2002, «Ο περί Κοινοτήτων Νόμος», Κρατικό Τυπογραφείο, Λευκωσία.

Υπουργείο Εσωτερικών, Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, 2005, «Γεωγραφικά Στοιχεία», Λευκωσία

Κυπριακή Δημοκρατία, «Σύνταγμα 1960»

Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, 1997, «Κύπρος : η ιστορία και το δράμα της»

ΙΣΤΟΧΩΡΟΙ

<http://www.demography-lab.org>: Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων, ΕΔΚΑ.

<http://www.esri.com>: Esri Company

<http://www.wikipedia.com>: Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη.

<http://www.yahoo.com>: Μηχανή αναζήτησης.

<http://www.google.com>: Μηχανή αναζήτησης.

<http://www.moi.gov.cy/moi/prio>: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κυπριακής Δημοκρατίας.

<http://www.uem.org.cy>: Ένωση Δήμων Κύπρου.

<http://www.ekk.org.cy>: Ένωση Κοινοτήτων Κύπρου.

<http://www.mof.gov.cy/cystat>: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΛΕΞΙΚΟ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΟΡΩΝ⁵⁴

⁵⁴ Το λεξικό αυτό προέρχεται από την ιστοσελίδα του Εργαστηρίου Δημογραφικών Κοινωνικών Αναλύσεων : Πανδώρα – Ψηφιακός Δημογραφικός Άτλαντας (<http://www.deomgraphy-lab.org>) και είναι επιμέλεια του κ. Βύρων Κοτζαμάνη και της κα. Μαρίας Βανταλή.

Ακαθάριστο Ποσοστό Γεννητικότητας

Οι αριθμοί των γεννήσεων για κάθε 1000 κατοίκους.

Γήρανση πληθυσμού (δημογραφική γήρανση)

Τροποποίηση της ηλικιακής δομής του πληθυσμού που οδηγεί σε αύξηση της αναλογίας της μεγάλης ηλικίας ατόμων στον συνολικό πληθυσμό.

Δείκτης αντικατάστασης

Λόγος (πηλίκο) των ατόμων ηλικίας 10-14 ετών προς τον πληθυσμό ατόμων ηλικίας 60-64 ετών. Επομένως αναλογών αριθμός νέων 10-14 ως προς έναν ηλικιωμένο ηλικίας 60-64 ετών. Δύναται επίσης να υπολογιστεί και ως λόγος (πηλίκο) των ατόμων ηλικίας 15-19 ετών προς τον πληθυσμό ατόμων ηλικίας 60-64 ετών. Επομένως αναλογών αριθμός νέων 15-19 ως προς έναν ηλικιωμένο ηλικίας 60-64 ετών.

Δείκτης γήρανσης

Λόγος των ατόμων 65+ ετών προς τον πληθυσμό των παιδιών ηλικίας 0-14 ετών. Επομένως αναλογών αριθμός ηλικιωμένων ατόμων επί 100 παιδιών.

Δείκτης εξάρτησης

Λόγος (πηλίκο) των ατόμων ηλικίας 0-14 ετών και 65+ ετών προς τον πληθυσμό ατόμων ηλικίας 15-64 ετών. Επομένως αναλογών αριθμός εξαρτημένων μελών (παιδιών και ηλικιωμένων) επί 100 ατόμων σε παραγωγική ηλικία.

Δείκτης χωροθέτησης

Ο δείκτης χωροθέτησης είναι ένας χωρικός δείκτης ο οποίος προσμετρά το μέγεθος κατά το οποίο ορισμένες ομάδες μια περιοχής αποκλίνουν από το μέσο όρο της ευρύτερης περιφέρειας (π.χ από τον εθνικό μέσο όρο) και επιτρέπει με τον τρόπο αυτό τον εντοπισμό της σχετικής θέσης τους. Συγκρίνει δηλαδή τη συγκέντρωση μιας μεταβήτης σε μια δεδομένη περιοχή, με αυτήν της ευρύτερης περιοχής μελέτης.

Δημογραφία

Μελέτη των ανθρωπίνων πληθυσμών σε σχέση με την ανανέωση τους μέσω των γεννήσεων, των θανάτων, και της μεταναστευτικής κίνησης.

Η Δημογραφία ασχολείται περιγράφοντας και αναλύοντας:

- την κατάσταση των πληθυσμών, δηλ. το μέγεθος τους και την σύνθεση τους με βάση διάφορα κριτήρια (ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, οικογενειακή κατάσταση, επίπεδο εκπαίδευσης, γεωγραφική κατανομή...).
- Τα διαφορά φαινόμενα που επιδρούν άμεσα σ' αυτή τη σύνθεση και στην εξέλιξη των πληθυσμών (γεννητικότητα, γαμηλιότητα, μετανάστευση, θνησιμότητα...).
- τις αμφίδρομες σχέσεις που υπάρχουν αφ' ενός μεν μεταξύ της κατάστασης των πληθυσμών (ως και της εξέλιξης τους) αφ' ετέρου δε των δημογραφικών φαινομένων στα οποία οφείλονται αυτές.

Δημογραφική ανάλυση

- Στατιστική ανάλυση προσαρμοσμένη στη μελέτη των ανθρώπινων πληθυσμών. Η δημογραφική ανάλυση απαιτεί βασικές μαθηματικές γνώσεις, χρησιμοποιεί αδρά δεδομένα προερχόμενα από απογραφές πληθυσμών, ληξιαρχικές πράξεις και περιστασιακά καταγραφές ή ειδικές έρευνες. Μετασηματίζει τα δεδομένα αυτά -μεταξύ των άλλων-, δημιουργώντας πίνακες (πίνακες θνησιμότητας, γαμηλιότητας, γονιμότητας, ...) ή κατ' ελάχιστο δημιουργώντας τμήματα των πινάκων αυτών που αναδεικνύουν ποσοτικά δεδομένα τα οποία αποτυπώνουν τον τρόπο ανανέωσης των πληθυσμών. Μια θεμελιώδης διάκριση κυριαρχεί σε όλες τις εργασίες δημογραφικής ανάλυσης: αυτή ανάμεσα στη διαχρονική (ή διαγενεακή) και στιγμιαία (ή εγκάρσια) ανάλυση.

- Η δημογραφική ανάλυση είναι ένα βασικό στάδιο για κάθε δημογραφική έρευνα. Όταν γίνει σωστά παρέχει συχνά χρήσιμες ενδείξεις για την ερμηνεία των φαινομένων και για τις ιδιαιτερότητες της δομής ενός πληθυσμού. Ταυτόχρονα επιτρέπει την ανάδειξη κάποιων αιτιατών σχέσεων ή στη χειρότερη των περιπτώσεων, μας οδηγεί να αποκλείσουμε κάποιες από τις σχέσεις αυτές οι οποίες εύκολα και με βάση την κοινή λογική θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως αιτιατές. Αντιθέτως, μια εσφαλμένη δημογραφική ανάλυση,

όσο πρωτότυπη και αν είναι δεν μπορεί παρά να οδηγήσει σε λανθασμένα συμπεράσματα.

Διάμεση Ηλικία:

Πρόκειται για το γνωστό από την περιγραφική στατιστική μέτρο θέσης της ηλικιακής κατανομής του πληθυσμού, που υπολογίζεται με τη σχέση

$$M = L_i + \frac{\delta_i}{f_i} \left(\frac{N}{2} - F_{i-1} \right)$$

όπου

M = διάμεση ηλικία

N = συνολικό μέγεθος πληθυσμού

L_i = κατώτερο όριο του κλιμακίου στο οποίο εντοπίζεται η διάμεσος

f_i = μέγεθος πληθυσμού στο κλιμάκιο που εντοπίζεται η διάμεση ηλικία

δ_i = εύρος του διαστήματος ηλικιών στο οποίο εντοπίζεται η διάμεση ηλικία

F_{i-1} = αθροιστική συχνότητα πληθυσμού της προηγούμενης τάξης από αυτήν που εντοπίζεται η διάμεση ηλικία

Ηλικία

Αυτή η κοινή έννοια στη δημογραφία διακρίνεται μεταξύ της ακριβούς ηλικίας, της ηλικίας σε συμπληρωμένα έτη, της τελικής ηλικίας και της ηλικίας στα τελευταία γενέθλια.

Πληθυσμιακή πυκνότητα

Σχέση μεταξύ του πληθυσμού μιας χωρικής ενότητας και της γεωγραφικής του εκτάσεως. Εκφράζεται συνήθως ως αριθμός ατόμων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

Μέση Ηλικία

Ισούται με τον μέσο όρο των ηλικιών των ατόμων τα οποία συνθέτουν το υπό μελέτη πληθυσμό. Για τον υπολογισμό της μέση ηλικίας χωρίζουμε τον

πληθυσμό της κάθε χωρικής ενότητας ανά πενταετή ηλικιακές ομάδες, υπολογίζουμε τη μέση τιμή και διαιρούμε με το συνολικό πληθυσμό.

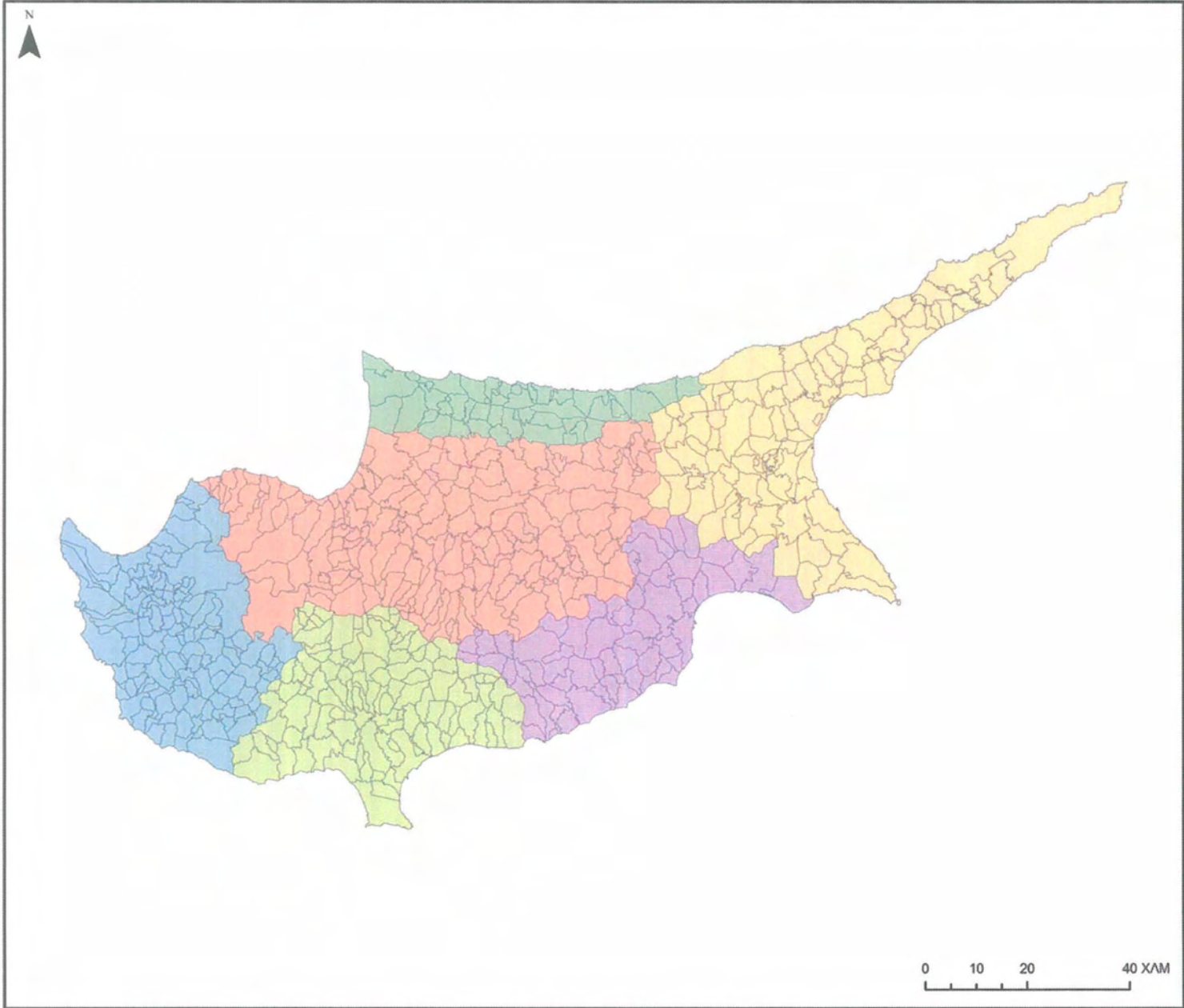
Ποσοστό αύξησης (ενός πληθυσμού)

Ποσοστιαία μεταβολή του πληθυσμού μιας χωρικής ενότητας κατά την διάρκεια μιας περιόδου (θετική η και αρνητική). Εάν P_x ο πληθυσμός στο έτος εκκίνησης x και P_y ο πληθυσμός στο έτος κατάληξης y , η ποσοστιαία μεταβολή του πληθυσμού της περιοχής μας μεταξύ των ετών x και y ισούται με τον $P_y - P_x / P_x * 100$.

Φυσική αύξηση

Μεταβολή του συνόλου ενός πληθυσμού κατά τη διάρκεια μιας περιόδου, ως αποτέλεσμα του ισοζυγίου των γεννήσεων και των θανάτων. Η φυσική αύξηση δύναται να εκφρασθεί σε απόλυτα μεγέθη η επί τις χιλίους, ως διαφορά ανάμεσα στον αδρό δείκτη γεννητικότητας και στον αδρό δείκτη θνησιμότητας.

ΧΑΡΤΕΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
 ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
**ΟΙ ΠΑΝΟΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
 ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
 1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
 ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.**
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
 ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ 4.1	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ 1960
--	--

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

	ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΟΣΙΑΣ
	ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΜΕΣΟΥ
	ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ
	ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ
	ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΦΟΥ
	ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2008

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
 ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΤΜΗΜΑ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ
 ΚΑΙ ΧΩΡΟΜΕΤΡΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
 ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
**ΟΙ ΠΑΝΟΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΕΞΕΙΣ
 ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
 1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
 ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.**
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
 ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

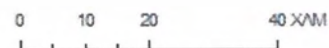
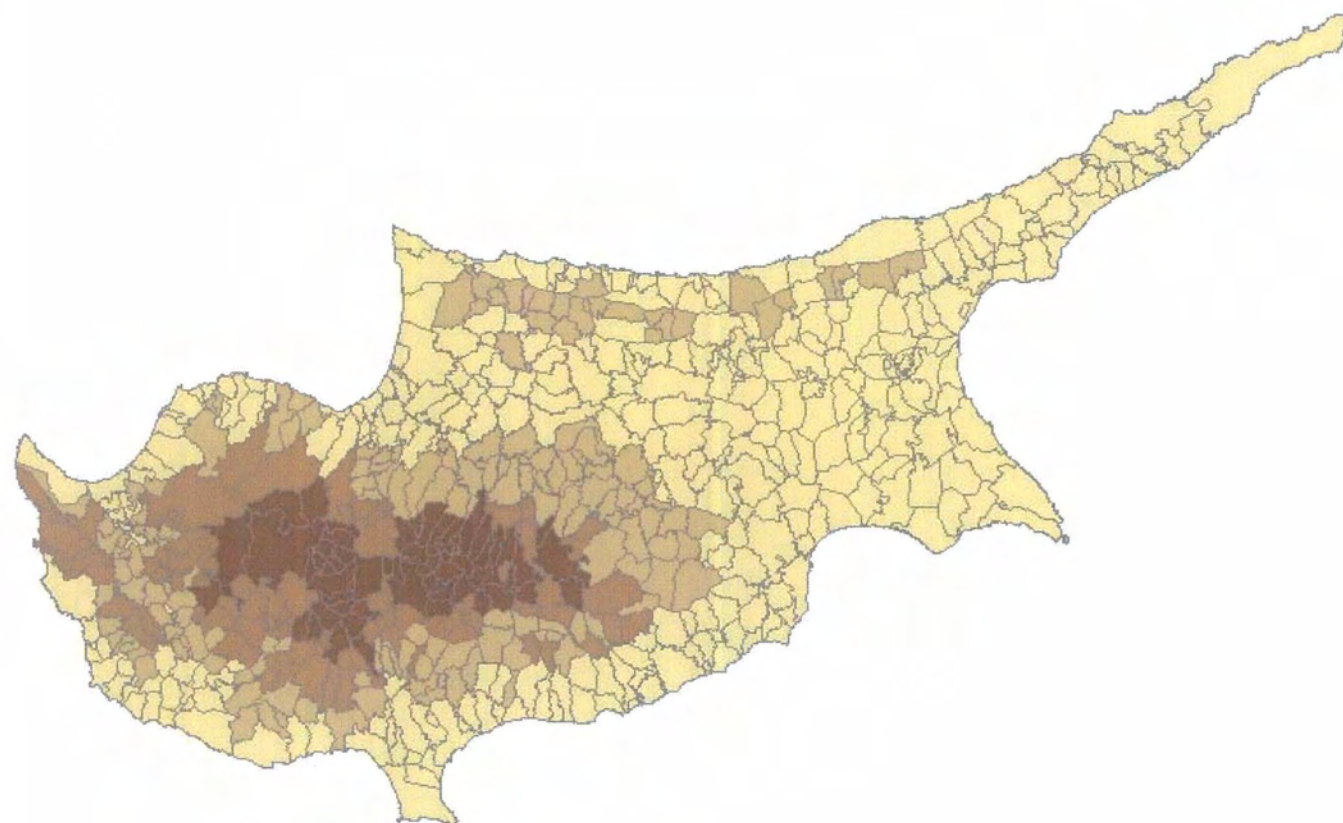
ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ 4.1B	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΔΗΜΟΙ - ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ
---	---

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

 ΔΗΜΟΙ
 ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
 ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΤΜΗΜΑ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ
 ΚΑΙ ΧΩΡΟΜΕΤΡΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

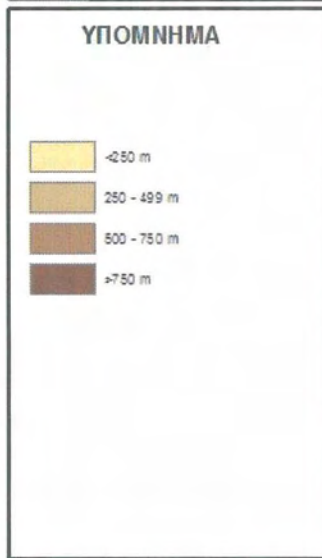

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΩΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
**ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1980-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.**
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ:
42	ΑΝΑΓΛΥΦΟ

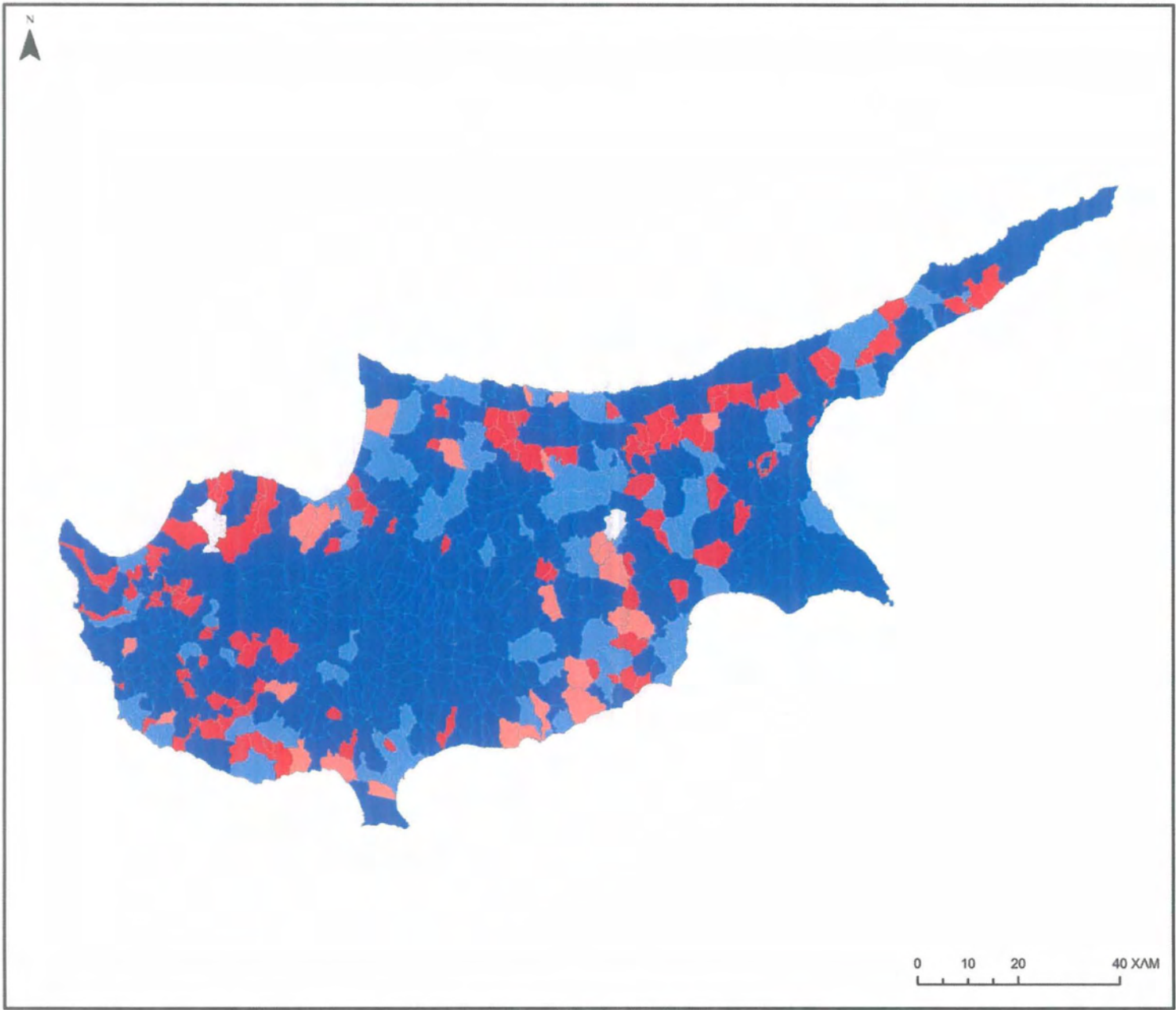

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2008

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
ΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΤΜΗΜΑ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ
ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΜΕΤΡΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
 ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
**ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
 ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
 1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
 ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.**
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΣΑΜΑΝΗΣ
 ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

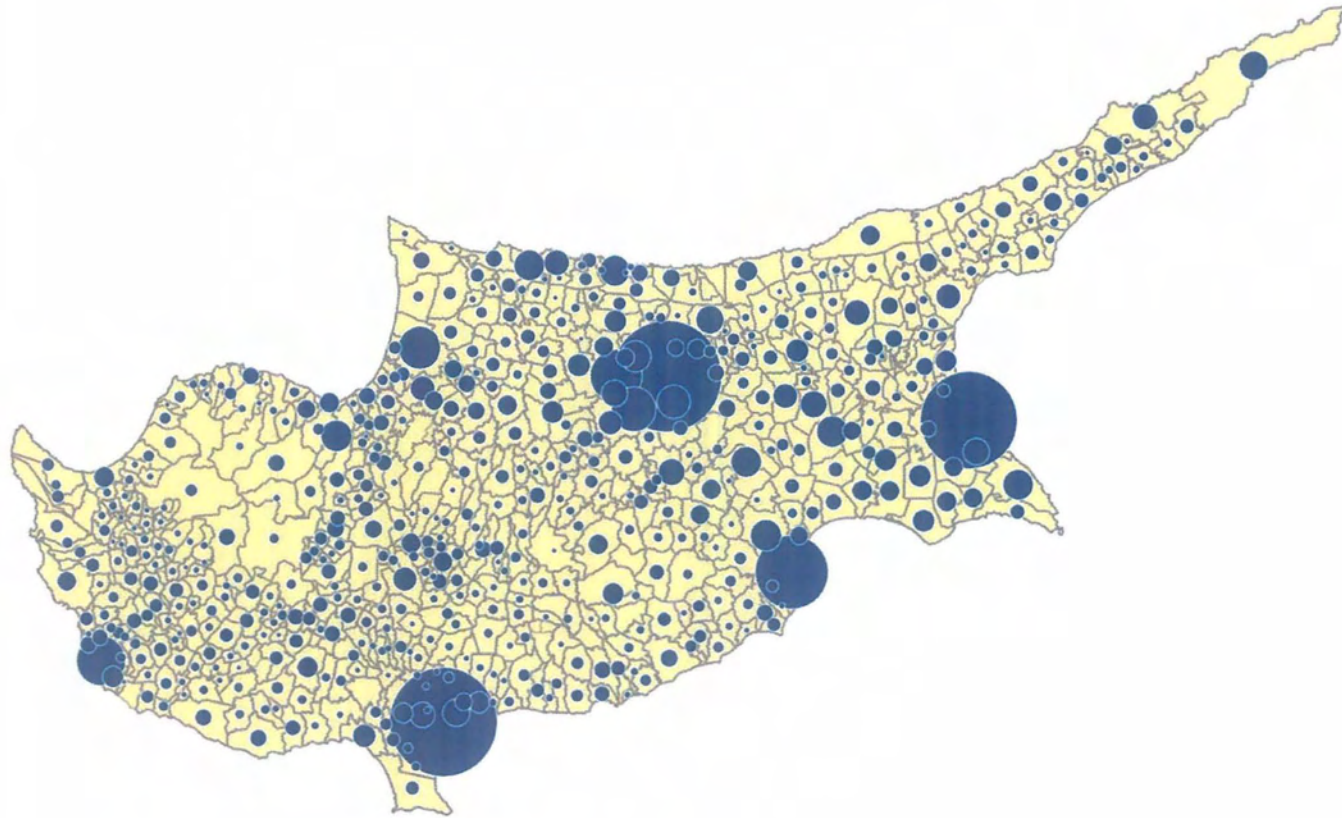
ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ:
4.3	ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΔΗΜΩΝ & ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
- ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΑΜΙΓΩΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
- ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ
- ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ΤΟΥΡΚΩΝ
- ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΑΜΙΓΩΣ ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
 ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
 ΚΥΠΡΟΥ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

0 10 20 40 ΧΛΜ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

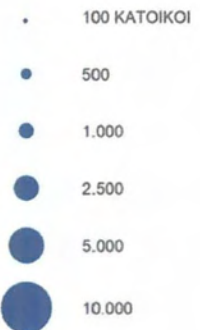
ΑΡΙΘΜΟΣ
ΧΑΡΤΗ

4.4

ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ:

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
1960

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

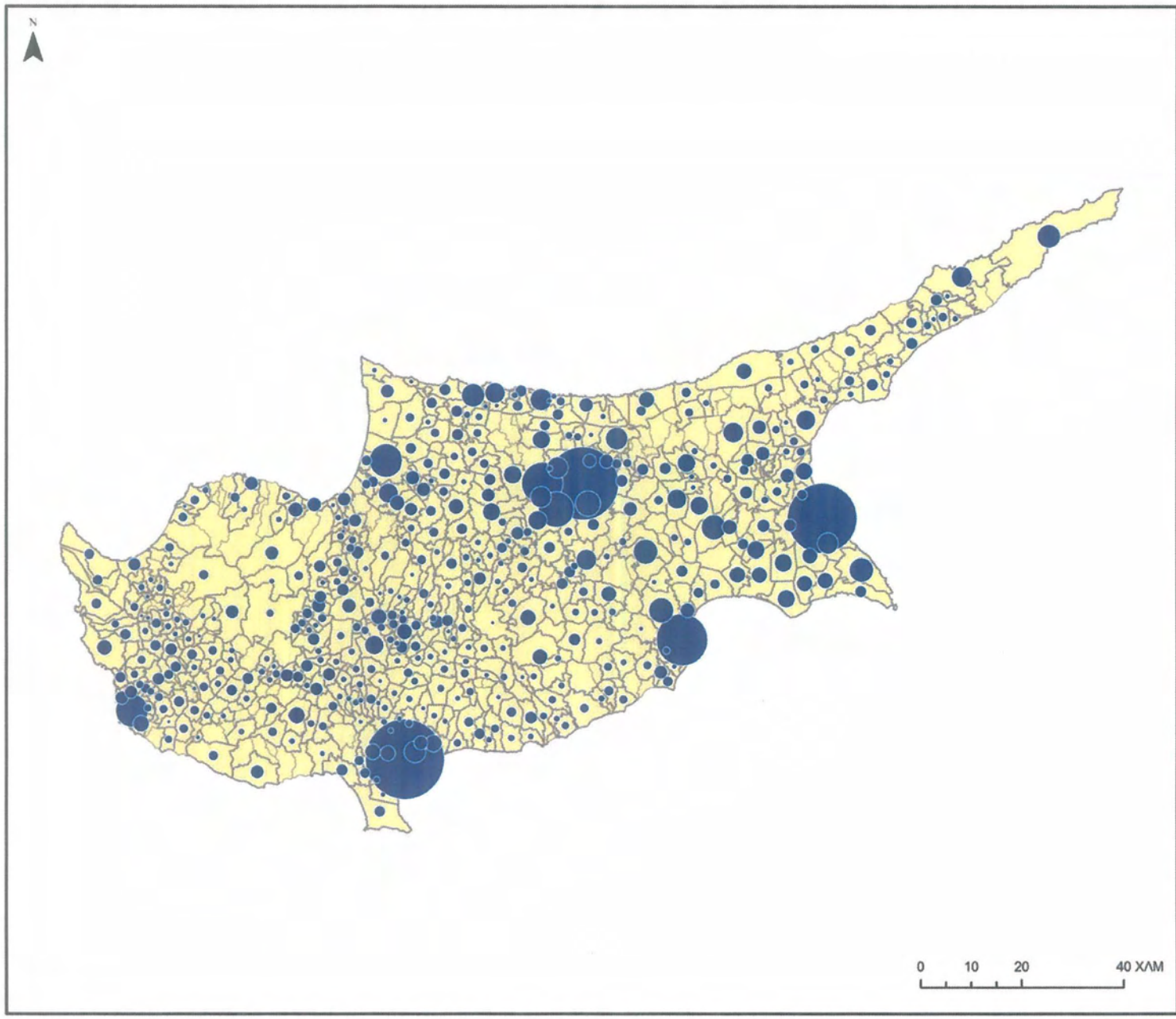

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΚΥΠΡΟΥ

ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

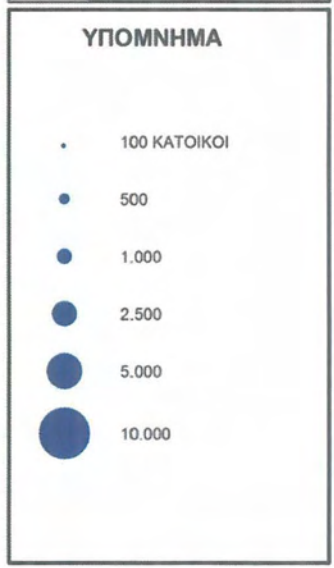

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
 ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ**

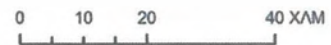
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
**ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
 ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
 1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
 ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.**
 ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
 ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ:
4.5	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1960

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
 ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
 ΚΥΠΡΟΥ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

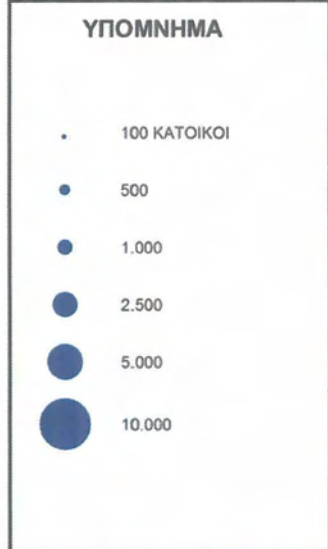

 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

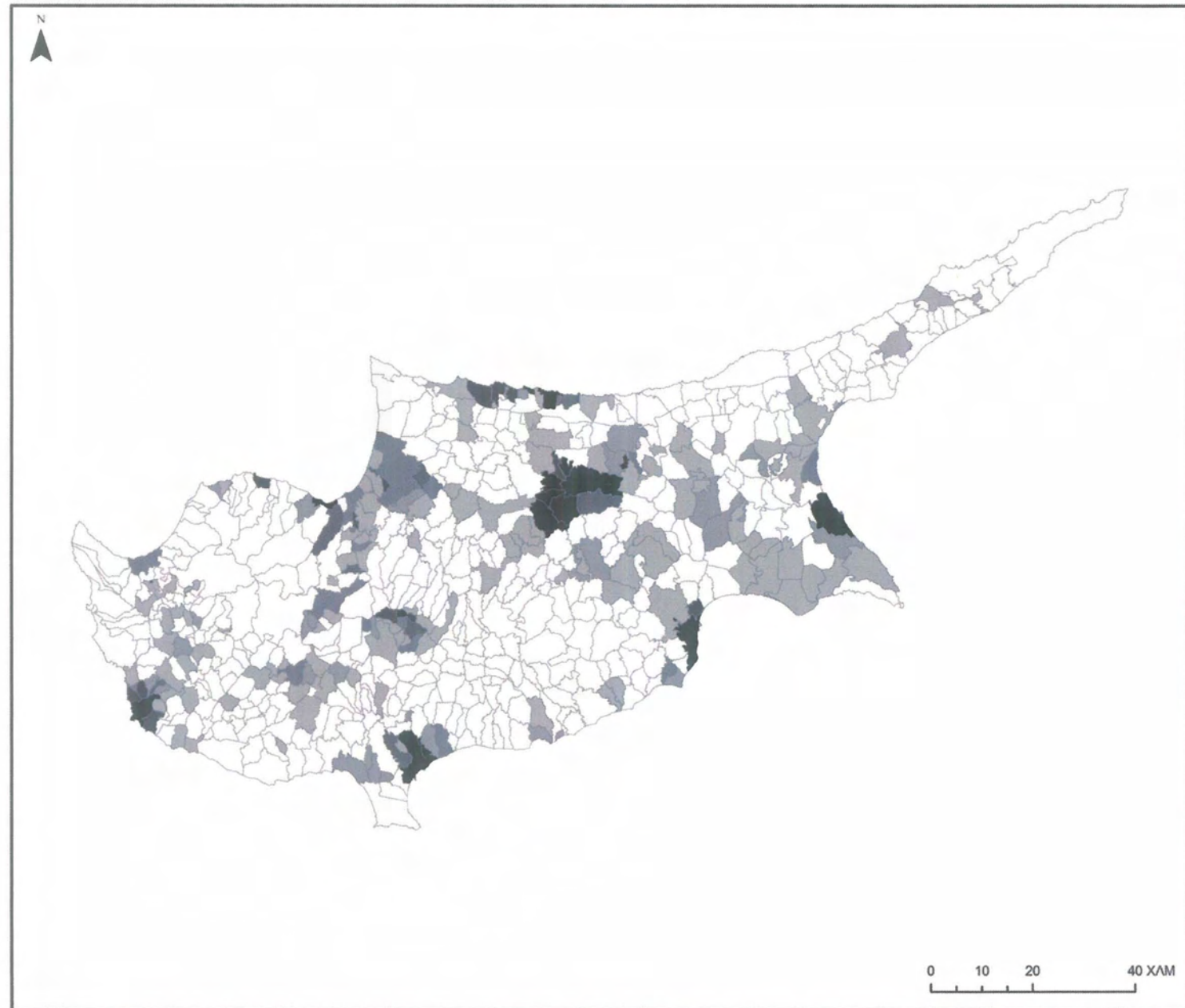
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΩΡΓΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ:
4.6	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1960

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΚΥΠΡΟΥ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΩΡΓΟΣ

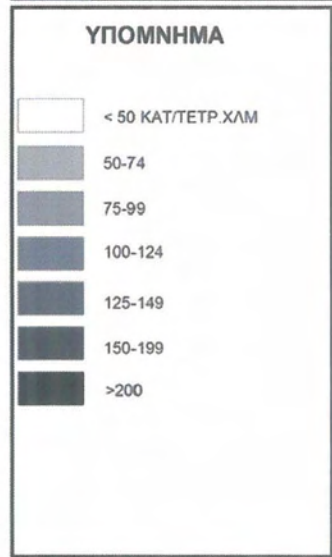

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΩΡΓΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ:
4.7	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1960

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

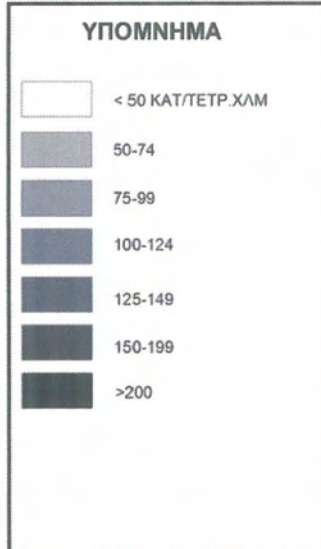
ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΚΥΠΡΟΥ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΩΡΓΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

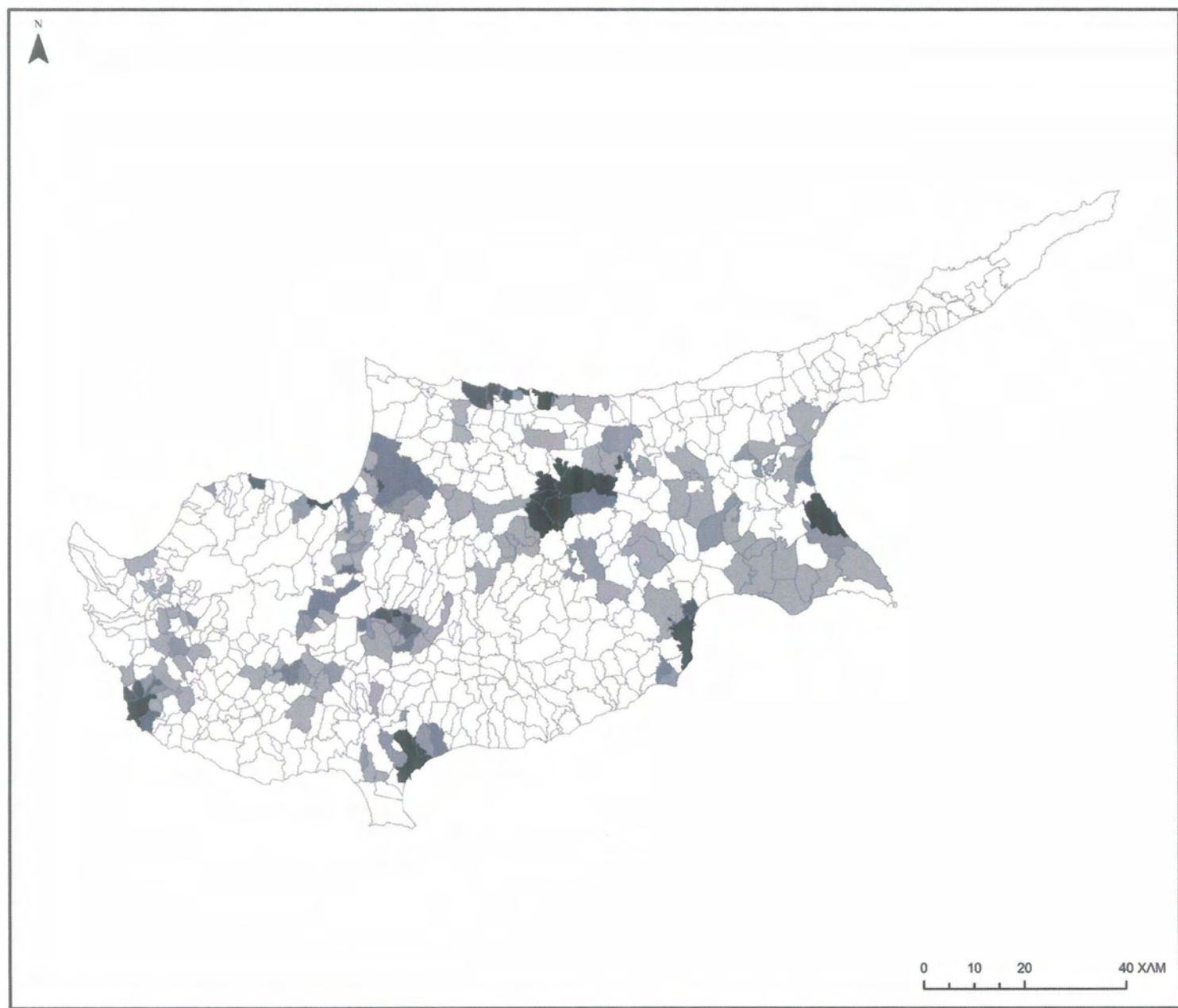
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

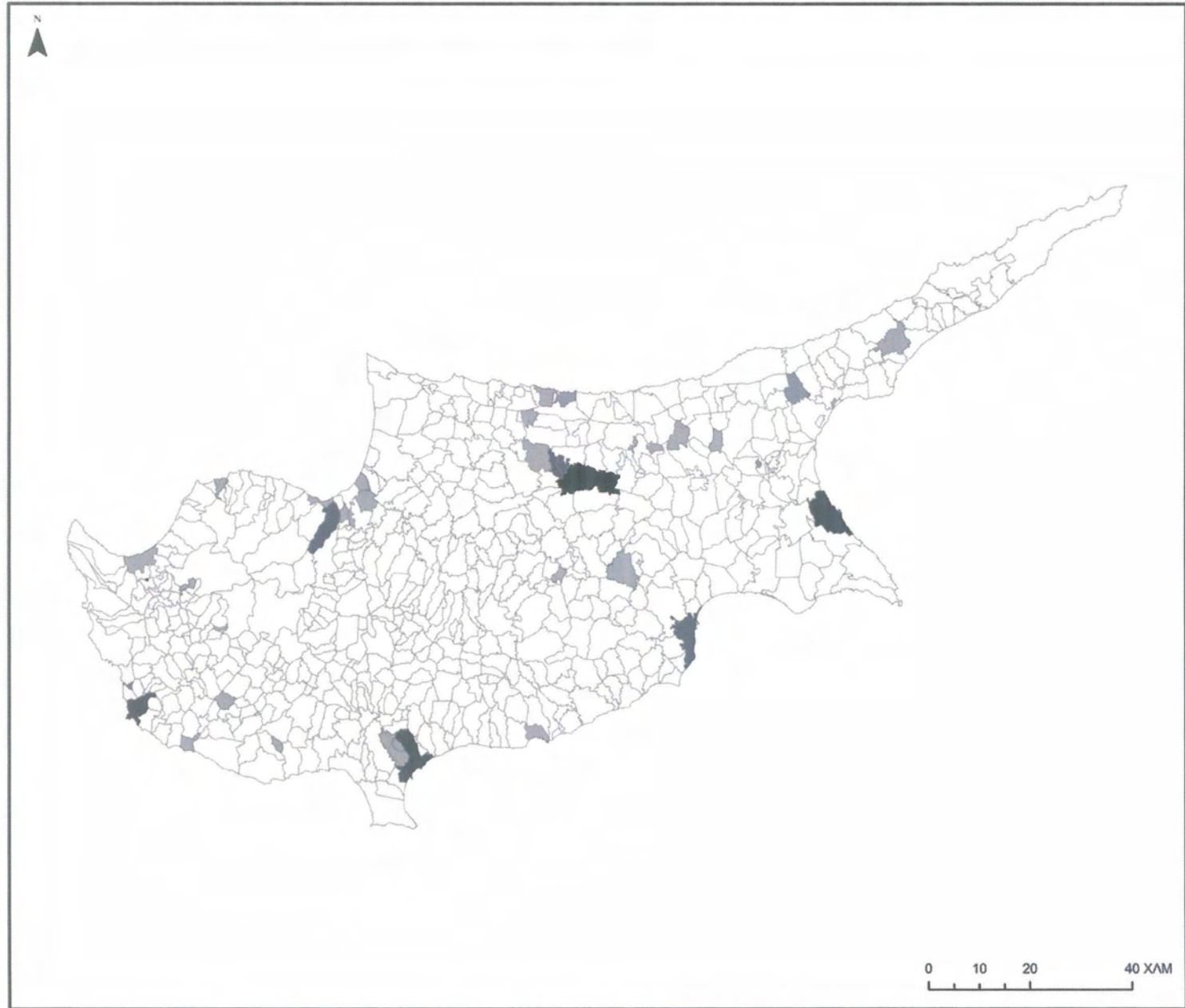
ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ:
4.8	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1960

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΚΥΠΡΟΥ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

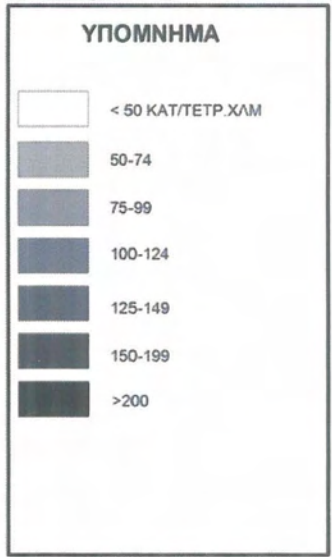

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

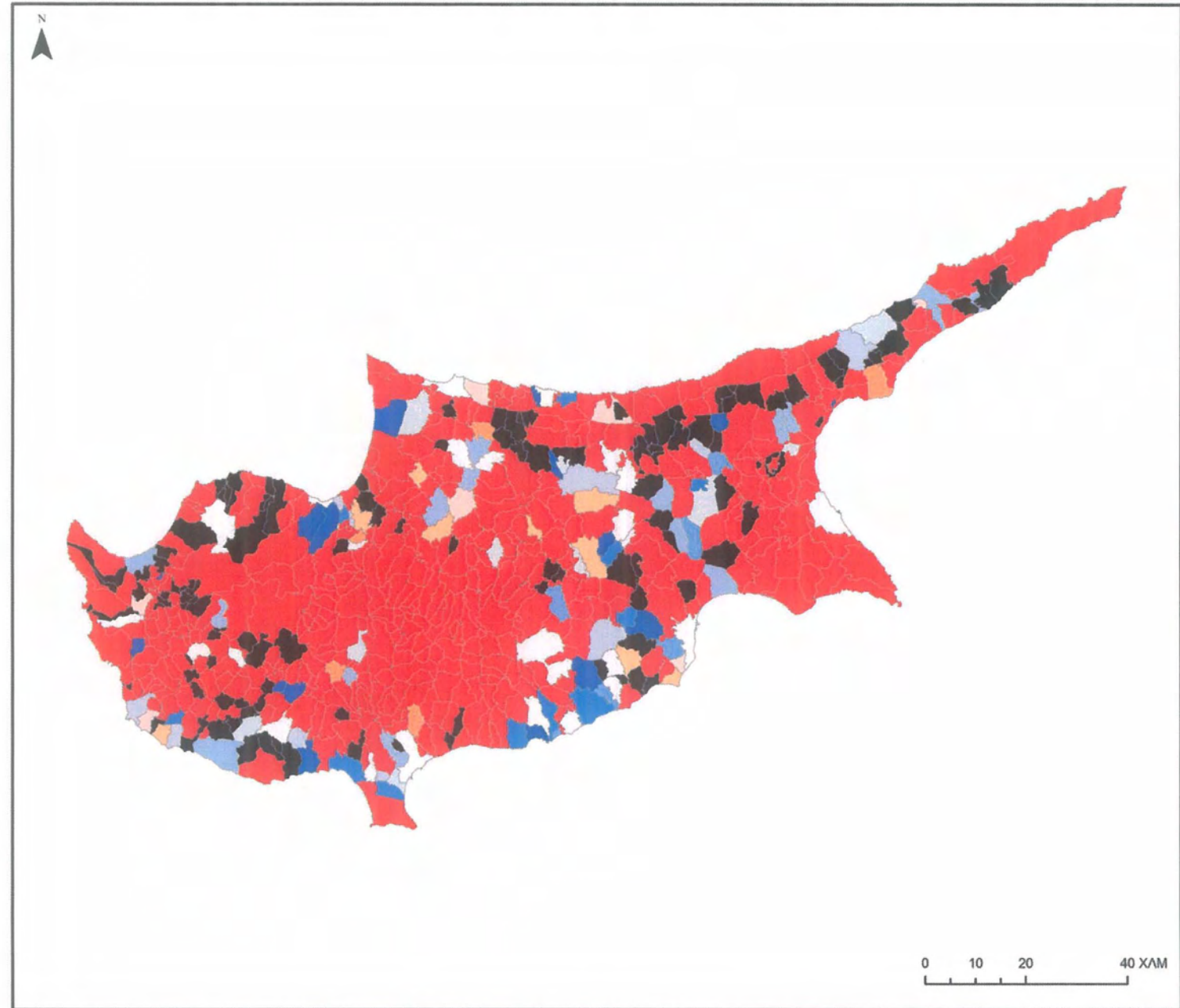
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ:
4.9	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1960

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΚΥΠΡΟΥ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

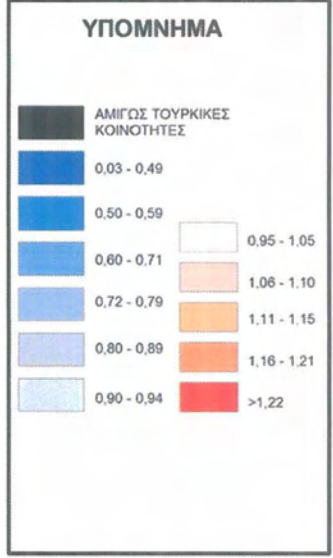

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

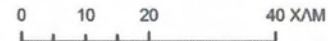
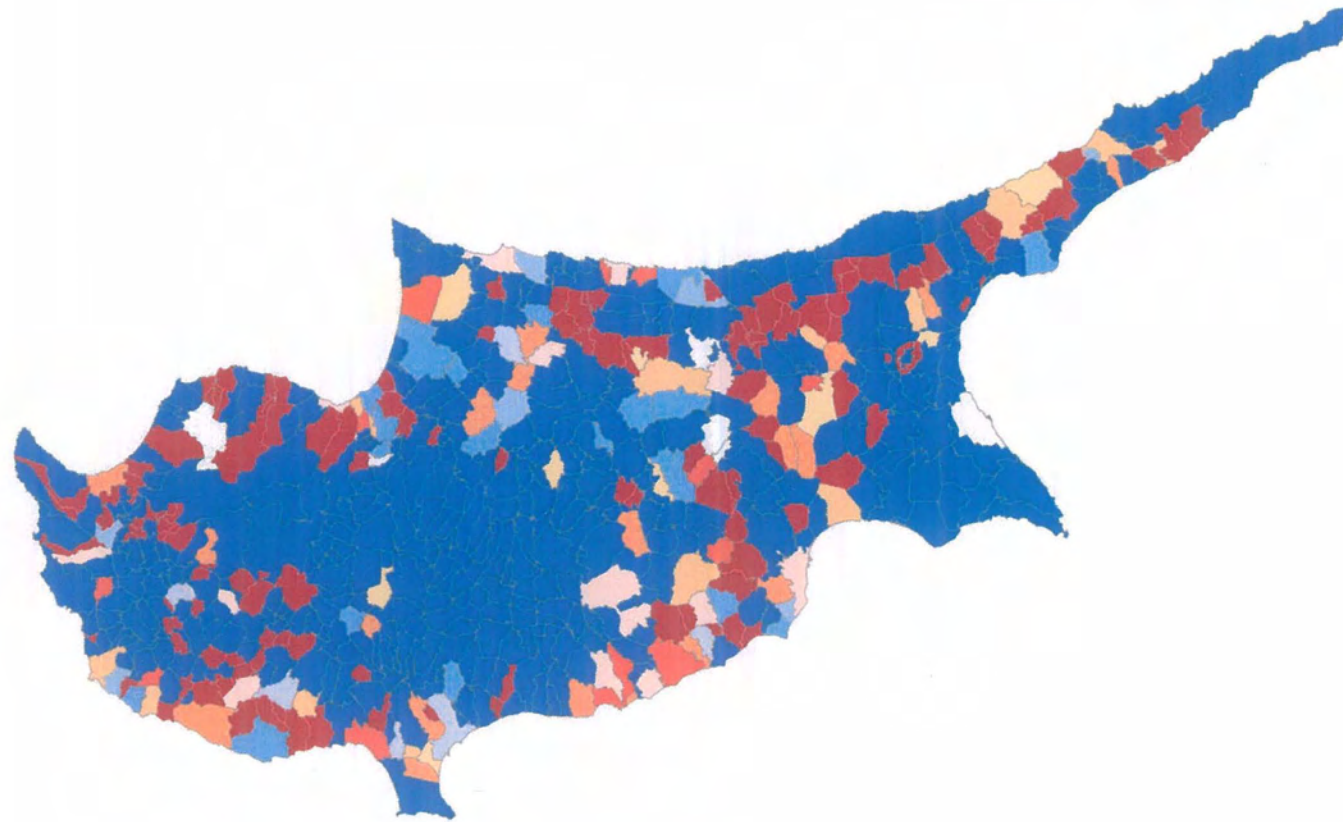
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΑΡΤΗ	ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ:
4.10	ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ 1960

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΚΥΠΡΟΥ
ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

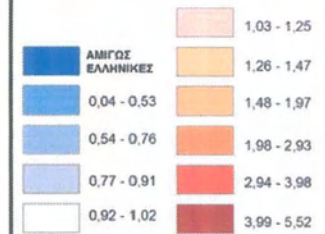
ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
1960-2001 ΚΑΙ Η ΧΩΡΙΚΗ ΤΟΥΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ.

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ
ΕΚΠΟΝΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΧΑΡΤΗ
4.11

ΘΕΜΑ ΧΑΡΤΗ:
ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ
ΤΟΥΡΚΩΝ 1960

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ:
ΙΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΗΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΚΥΠΡΟΥ

ΣΥΝΘΕΣΗ ΧΑΡΤΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 6: Σύγκριση Δημογραφικών Μεγεθών¹

Χώρα	Χρόνος Year (1)	Ετήσιο ποσοστό αυξήσεως Annual rate of increase %	Πληθυσμός Population (000's)	Ηλικίες πληθυσμού Age structure of population %				Ποσοστό - Ratio (%)		Έκταση Surface Km ²	Πυκνότητα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο Density per square kilometre
								Ηλικιωμένων προς παιδιά Aged/child (65+)/(0-14)	Εξαρτήσεως Dependency ((0-14)+(65+))/ (15-64)		
				0-14	15-44	45-64	65+				
ΚΥΠΡΟΣ	2004	2,3	837,3	19,2	45,5	23,4	11,9	62,2	45,2	9.251	91
ΕΥΡΩΠΗ											
Χώρες Ε.Ε. (25)	2003	0,3	453.685,0	16,6	42,4	24,7	16,2	97,7	48,9	3.888.367	117
Αυστρία	2003	0,4	8.067,3	16,6	43,1	24,9	15,5	93,4	47,2	83.853	96
Βέλγιο	2003	0,5	10.355,8	17,4	41,0	24,5	17,0	97,7	52,5	30.519	339
Γαλλία	2003	0,5	59.630,1	18,7	41,0	24,0	16,3	87,2	53,8	551.500	108
Γερμανία	2003	0,1	82.536,7	15,0	41,5	25,9	17,5	116,7	48,2	357.021	231
Δανία	2003	0,3	5.383,5	18,8	40,1	26,2	14,8	78,7	50,7	43.077	125
Ελλάδα	2003	0,3	11.018,4	14,6	42,9	24,3	18,2	124,7	48,8	131.957	83
Ην. Βασίλειο	2003	0,3	59.328,9	18,9	42,1	23,4	15,6	82,5	52,7	242.910	246
Ιρλανδία	2003	1,6	3.963,6	21,2	46,6	21,1	11,2	52,8	47,9	70.273	55
Ισπανία	2003	0,7	40.683,0	14,6	45,5	22,8	17,1	117,1	46,4	504.782	81
Ιταλία	2003	0,6	57.321,1	14,3	41,7	25,3	18,7	130,8	49,2	301.268	190
Λουξεμβούργο	2003	1,0	448,3	18,8	43,5	23,7	14,0	74,5	48,8	2.586	173
Ολλανδία	2003	0,5	16.192,6	18,6	42,4	25,3	13,7	73,7	47,7	41.528	479
Πορτογαλλία	2003	0,8	10.407,5	15,8	43,6	24,0	16,6	105,1	47,9	92.389	113
Σουηδία	2003	0,4	8.940,8	18,0	38,9	25,9	17,2	95,6	54,3	449.964	20
Φιλανδία	2003	0,2	5.206,3	17,8	39,2	27,6	15,3	86,0	49,6	338.127	15
Εσθονία	2003	-0,4	1.356,0	16,6	42,7	24,8	15,9	95,8	48,1	45.227	30
Λεττονία	2003	-0,6	2.331,5	16,0	43,4	24,8	15,9	99,4	46,8	64.589	36
Λιθουανία	2003	-0,4	3.462,6	18,3	44,3	22,7	14,7	80,3	49,3	65.300	53
Μάλτα	2003	0,7	397,3	18,9	42,1	26,2	12,8	67,7	46,4	316	1.257
Ουγγαρία	2003	-0,3	10.142,4	16,1	41,7	26,8	15,4	95,7	46,0	93.030	109
Πολωνία	2003	0,0	38.218,5	17,8	44,8	24,6	12,8	71,9	44,1	312.677	122
Σλοβακία	2003	0,0	5.379,2	18,0	46,4	24,0	11,6	64,4	42,0	49.035	110
Σλοβενία	2003	0,1	1.995,0	15,0	44,2	26,0	14,8	98,7	42,5	20.273	98
Τσεχία	2003	0,0	10.203,3	15,6	43,2	27,4	13,9	89,1	41,8	78.866	129
Άλλες Ευρωπ. Χώρες											
Ανδόρα	2002	1,2	67,2	15,1	47,1	24,5	13,3	8,6	39,2	453	148
Βουλγαρία	2003	-0,6	7.845,8	14,6	41,8	26,5	17,0	116,4	46,3	111.002	71

¹ Ο συγκεκριμένος πίνακας αφορά το 2004 και τον πληθυσμό ολόκληρης της Κύπρου.

Χώρα	Χρόνος Year (1)	Ετησιο ποσοστό αυξήσεως Annual rate of increase %	Πληθυσμός Population (000's)	Ηλικίες πληθυσμού Age structure of population %				Ποσοστό - Ratio (%)		Έκταση Surface Km ²	Πυκνότητα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο Density per square kilometre
				0-14 15-44 45-64 65+				Ηλικιωμένων προς παιδιά Aged/child (65+)/(0-14)	Εξαρτήσεως Dependency ((0-14)+(65+))/ (15-64)		
Γεωργία	2002	-1,5	4.371,5	20,4	44,7	21,6	13,3	65,2	50,8	69.700	63
Ελβετία	2003	0,8	7.317,9	16,9	42,2	25,4	15,5	91,7	47,9	41.284	177
Ισλανδία	2003	0,7	288,5	22,9	44,0	21,4	11,7	52,9	53,0	103.000	3
Κροατία	2001	0,0	4.437,5	16,6	41,4	25,7	16,3	98,2	49,0	56.542	78
Λίχτενσταϊν	2003	1,0	33,9	18,2	45,0	25,9	10,8	59,3	40,9	160	212
Νορβηγία	2003	0,6	4.552,3	20,0	41,1	24,1	14,8	74,0	53,4	323.758	14
Ουκρανία	2001	-0,9	49.037,0	15,8	44,3	24,9	15,0	94,9	44,6	603.700	81
Ρουμανία	2003	-0,3	21.772,8	17,0	44,8	24,0	14,2	83,5	45,3	237.500	92
Ρωσσία	2002	-0,6	145.537,2	16,2	46,1	24,4	13,3	82,1	41,8	17.075	9
Σαν Μαρίνο	2001	2,1	28,8	15,0	44,4	24,6	16,0	107,0	45,0	61	471
Τουρκία	2001	0,8	69.629,9	29,6	49,7	15,3	5,5	18,7	54,0	769.604	90
ΑΦΡΙΚΗ											
Αίγυπτος	2001	2,8	67.886	37,7	46,1	12,8	3,4	9	70	1.001.449	68
Αλγερία	2001	1,6	30.836	36,2	48,3	11,0	4,5	12	69	2.381.741	13
Λιβύη	2001	3,1	5.299	49,9	39,3	8,6	2,3	5	109	1.759.540	3
ΑΜΕΡΙΚΗ											
Βραζιλία	2001	1,7	172.386	29,6	49,3	15,2	5,9	20	55	8.514.215	20
Ην. Πολιτείες	2001	1,3	284.797	21,5	44,6	21,2	12,7	59	52	9.629.091	30
Καναδάς	2001	1,0	31.021	19,7	45,8	22,2	12,3	62	47	9.970.610	3
Μεξικό	2001	1,7	101.754	35,4	48,2	11,7	4,7	13	67	1.958.201	52
ΑΣΙΑ											
Ιαπωνία	2001	0,2	127.130	14,8	40,2	28,3	16,7	113	46	377.829	336
Ιορδανία	2001	2,9	5.183	39,6	48,3	9,4	2,7	7	73	89.342	58
Ισραήλ	2001	2,5	6.439	28,6	43,9	17,7	9,8	34	62	22.145	291
Κίνα	2000	0,9	1.242.612	24,0	48,8	19,6	7,6	32	46	9.596.961	129
Λίβανος	2001	2,0	3.537	10.400	340
Συρία	2001	2,8	16.720	40,5	45,7	10,7	3,1	8	77	185.180	90
ΩΚΕΑΝΙΑ											
Αυστραλία	2001	1,2	18.972	20,5	44,6	22,6	12,3	60	48,8	7.741.220	3
Νέα Ζηλανδία	2001	0,9	3.850	22,9	43,7	21,6	11,8	52	53,2	270.534	14

Σημ.-Note: 1. Ο πιο πρόσφατος χρόνος - latest available year.

Πηγή/Sources: 1. Demographic Yearbook, U.N. 2001

2. Recent Demographic Developments, Council of Europe, 2003

Πίνακας 7: Total Variance Explained

		Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
		Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
Component	1	3.046	50.768	50.768	3.046	50.768	50.768
	2	1.516	25.264	76.032	1.516	25.264	76.032
	3	.823	13.713	89.745	.823	13.713	89.745
	4	.545	9.082	98.827			
	5	.054	.906	99.734			
	6	.016	.266	100.000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία SPSS

Πίνακας 8: Component Matrix(a)

	Component		
	1	2	3
Δήμοι/Κοινότητες	.108	.830	-.116
Ανάγλυφο	-.356	.451	.810
Εθνικότητα	.974	-.008	.132
Ποικνότητα	-.152	-.789	.332
Δ. Χωροθέτησης Ελλήνων	-.988	.009	-.112
Δ. Χωροθέτησης Τούρκων	.981	-.033	.115

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a 3 components extracted.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία SPSS

Πίνακας 9: Iteration History(a) 1982

		Change in Cluster Centers								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Iteration	1	1.995	.000	1.499	1.623	1.132	1.635	.428	.712	.000
	2	.124	.000	.079	.157	.390	.069	.000	1.397	.000
	3	.128	.000	.058	.051	.000	.066	.000	.734	.000
	4	.079	.000	.028	.057	.000	.051	.000	.223	.000
	5	.069	.000	.033	.000	.000	.000	.000	.363	.000
	6	.065	.000	.027	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	7	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

a Convergence achieved due to no or small change in cluster centers. The maximum absolute coordinate change for any center is .000. The current iteration is 7. The minimum distance between initial centers is 3.685.

Final Cluster Centers

	Cluster								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Zscore: υψόμετρο	1.36510	-.96187	-.49509	1.95467	-.66206	.24300	-1.06081	.30748	-1.01584
Zscore: δ. γήρανσης	-.24256	-.24300	-.35015	.28611	-.40695	.24700	-.43850	-.36597	-.35993
Zscore: διάμεση ηλικία	-.28347	-.77959	-.59059	1.40303	-.48394	1.26746	-.64555	-.78121	-.39908
Zscore: μέση ηλικία	-.24343	-.40929	-.60083	.70334	-.70764	.62152	-.85398	-.71846	-.54944
Zscore: δ. αντικατάστασης	-.03113	7.70376	.21406	-.54172	.20114	-.64478	.42908	2.65681	-.00505
Zscore: δ. εξάρτησης	-.19070	-.90611	-.26545	.30035	-.56475	.05343	-.54919	-.15687	-.03476
Zscore: πυκνότητα	-.04342	-.03923	.04389	-.04281	4.24282	-.10491	13.46680	-.08385	9.75483

Πηγή: Ιδία επεξεργασία SPSS

Πίνακας 10. Τυπολογία χωρικών ενοτήτων 1982

	ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ 1982							ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1982
	ΥΨΟΜΕΤΡΟ	Δ.ΓΗΡΑΝΣΗΣ	ΔΙΑΜΕΣΗ ΗΛΙΚΙΑ	ΜΕΣΗ ΗΛΙΚΙΑ	Δ.ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	Δ.ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ	
ΟΜΑΔΑ 1	322.85	79.63	33.17	37.21	166.56	62.19	24.89	28842
ΟΜΑΔΑ 2	88.50	37.79	29.5	32.34	244.96	50.60	1142.50	256022
ΟΜΑΔΑ 3	427.43	119.94	39.58	40.08	206.37	54.61	23.05	8888
ΟΜΑΔΑ 4	179.12	33.40	26.95	30.84	334.10	56.53	92.33	122857
ΟΜΑΔΑ 5	653.93	209.60	51.23	46.51	103.40	77.37	18.37	16377
ΟΜΑΔΑ 6	233.05	35.19	26.99	30.84	224.07	61.12	61.69	62240
ΟΜΑΔΑ 7	873.70	63.10	30.96	34.81	252.46	61.08	35.46	13709

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

	ΗΛΙΚΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ													
	% 0-4	%5-9	%10-14	%15-19	%20-24	%25-29	%30-34	%35-39	%40-44	%45-49	%50-54	%55-59	%60-64	%65+
ΟΜΑΔΑ 1	7.12	6.57	7.63	8.86	9.07	6.84	6.16	5.28	5.05	4.67	5.19	5.17	5.32	16.99
ΟΜΑΔΑ 2	8.66	7.64	7.98	8.44	9.62	8.51	8.08	7.65	6.21	5.36	4.70	4.10	3.45	9.18
ΟΜΑΔΑ 3	4.21	4.28	7.54	12.03	8.70	5.34	3.89	4.39	6.18	5.52	6.20	6.45	5.83	19.22
ΟΜΑΔΑ 4	9.58	8.62	8.81	9.87	9.90	8.28	7.54	6.85	5.74	4.79	4.16	3.65	2.95	9.02
ΟΜΑΔΑ 5	3.38	4.14	6.53	8.18	5.67	3.68	3.58	3.90	4.21	5.15	6.39	7.55	7.91	29.45
ΟΜΑΔΑ 6	11.43	8.72	7.82	8.06	10.09	9.76	7.95	6.29	4.54	4.03	3.92	3.62	3.60	9.84
ΟΜΑΔΑ 7	7.40	6.97	8.59	10.46	8.94	6.54	5.65	5.06	5.64	5.33	4.90	4.68	4.14	14.49

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 11: Initial Cluster Centers 1992

	Cluster						
	1	2	3	4	5	6	7
Zscore: υψόμετρο	-.33226	2.83383	-.78198	-.69204	.60318	1.17883	-1.03383
Zscore: δ. γήρανσης	-.35784	-.29070	-.34060	-.19957	-.00689	.16880	-.35840
Zscore: διάμεση ηλικία	-.87843	-.72361	-1.15835	.29864	1.55877	2.23344	-.89484
Zscore: μέση ηλικία	-1.05379	-.66200	-.94277	-.02430	.42163	1.05658	-1.01159
Zscore: δ. αντικατάστασης	1.24956	.09300	5.21541	.18614	-1.03792	-1.17097	.75440
Zscore: δ. εξάρτησης	-.32666	-.59238	-.39788	.37659	-.04906	.53150	-.46790
Zscore: πυκνότητα	5.36111	-.05764	-.17495	-.16888	-.17091	-.14259	15.12455

Πηγή: Ιδία επεξεργασία SPSS

Iteration History

		Change in Cluster Centers						
		1	2	3	4	5	6	7
Iteration	1	1.978	3.613	3.581	3.573	3.388	3.302	2.036
	2	.569	.555	.736	.290	.813	.258	1.479
	3	.362	.364	.335	.198	.468	.289	.881
	4	.000	.207	.156	.100	.148	.073	.000
	5	.000	.114	.130	.125	.081	.111	.000
	6	.000	.000	.150	.117	.102	.123	.000
	7	.000	.117	.140	.131	.039	.046	.000
	8	.000	.130	.069	.112	.058	.000	.000
	9	.000	.074	.050	.056	.040	.000	.000
	10	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Πηγή: Ιδία επεξεργασία SPSS

Πίνακας 12. Τυπολογία χωρικών ενοτήτων 1992

ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ 1992								
	ΥΨΟΜΕΤΡΟ	Δ.ΓΗΡΑΝΣΗΣ	ΔΙΑΜΕΣΗ ΗΛΙΚΙΑ	ΜΕΣΗ ΗΛΙΚΙΑ	Δ.ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	Δ.ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1992
ΟΜΑΔΑ 1	73.13	36.70	31.36	33.09	191.97	52.67	1517.32	245229
ΟΜΑΔΑ 2	446.75	64.97	32.8	36.28	101.11	73.39	23.85	11884
ΟΜΑΔΑ 3	172.05	26.74	28.01	30.32	239.23	64.78	99.28	129121
ΟΜΑΔΑ 4	208.16	48.88	32.88	34.79	173.25	52.73	127.45	173902
ΟΜΑΔΑ 5	544.34	108.77	41.13	41.07	105.77	70.16	19.94	20264
ΟΜΑΔΑ 6	586.67	258.78	54.01	48.85	63.61	81.55	14.64	9960

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΗΛΙΚΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ																	
	% 0-4	%5-9	%10-14	%15-19	%20-24	%25-29	%30-34	%35-39	%40-44	%45-49	%50-54	%55-59	%60-64	%65-69	%70-74	%75-79	%80+
ΟΜΑΔΑ 1	8.56	8.63	8.05	6.97	7.46	8.00	8.59	7.64	7.25	6.60	5.10	4.26	3.63	3.08	2.35	1.85	1.99
ΟΜΑΔΑ 2	9.52	9.16	6.98	5.39	6.31	8.13	8.07	6.02	4.82	4.30	4.50	4.81	5.33	4.94	3.64	3.80	4.29
ΟΜΑΔΑ 3	10.27	10.89	9.85	7.36	6.91	7.84	8.89	7.94	6.41	5.08	3.72	3.45	3.08	2.69	2.12	1.64	1.84
ΟΜΑΔΑ 4	7.55	7.82	7.82	7.21	7.47	7.57	7.90	7.26	7.18	6.66	5.33	4.72	4.16	3.71	2.89	2.24	2.50
ΟΜΑΔΑ 5	6.34	6.20	7.21	6.60	6.20	5.48	5.16	5.49	5.78	5.79	6.18	5.83	6.24	6.22	5.18	4.69	5.39
ΟΜΑΔΑ 6	3.93	3.91	4.69	5.56	5.23	3.97	3.39	3.83	4.56	5.27	7.07	7.46	8.74	9.18	8.27	6.83	8.12

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 13: Initial Cluster Centers 2001

	Cluster							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Zscore: υψόμετρα	-1.08780	.17144	-1.10579	-.11639	3.19361	-1.03383	-.83595	-.90791
Zscore: δ. γήρανσης	-.35177	-.24737	-.35176	-.27347	.24717	-.39889	-.42705	-.42701
Zscore: διάμεση ηλικία	-.45827	.36779	-.57871	.93592	1.84947	-.85255	-1.49908	-1.27410
Zscore: μέση ηλικία	-.64441	-.10802	-.75743	-.04972	.79612	-.95027	-1.37543	-1.23282
Zscore: δ. αντικατάστασης	-.03999	-.41957	-.41957	-.75078	-.44824	.52334	12.12486	2.70757
Zscore: δ. εξάρτησης	-.47724	-.39475	-.30146	-.35723	.05367	-.52772	-.25914	-.47178
Zscore: πυκνότητα	9.42662	-.17151	-.17309	-.16994	-.14318	16.07621	-.12271	.18741

Iteration History(a)

		Change in Cluster Centers							
		1	2	3	4	5	6	7	8
Iteration	1	1.407	3.430	3.530	3.211	2.824	.000	2.675	3.041
	2	.000	.280	.343	.435	.309	.000	.000	.115
	3	.000	.049	.146	.131	.000	.000	.000	.071
	4	.000	.049	.161	.000	.000	.000	.000	.035
	5	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

a Convergence achieved due to no or small change in cluster centers. The maximum absolute coordinate change for any center is .000. The current iteration is 5. The minimum distance between initial centers is 5.481.

Πίνακας 14. Τυπολογία χωρικών ενοτήτων 2001

	ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ 2001							
	ΥΨΟΜΕΤΡΟ	Δ.ΓΗΡΑΝΣΗΣ	ΔΙΑΜΕΣΗ ΗΛΙΚΙΑ	ΜΕΣΗ ΗΛΙΚΙΑ	Δ.ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	Δ.ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2001
ΟΜΑΔΑ 1	69	44.96	33.46	34.79	196.66	46.73	1847.61	168853
ΟΜΑΔΑ 2	322.56	83.49	37.11	38.4	143.14	47.59	102.45	119422
ΟΜΑΔΑ 3	251	46.70	34.41	35.29	143.36	52.13	60.35	33363
ΟΜΑΔΑ 4	418.75	122.13	44.32	42.68	76.04	60.94	27.00	12143
ΟΜΑΔΑ 5	649.83	213.76	51.54	47.3	68.15	79.67	13.36	13373
ΟΜΑΔΑ 6	187.61	42.16	32.6	34.15	214.00	49.02	203.88	332555

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

	ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ 2001																
	% 0-4	%5-9	%10-14	%15-19	%20-24	%25-29	%30-34	%35-39	%40-44	%45-49	%50-54	%55-59	%60-64	%65-69	%70-74	%75-79	%80+
ΟΜΑΔΑ 1	6.409	7.480	8.082	8.063	7.578	7.250	7.428	7.813	7.936	6.791	6.263	4.930	4.100	3.187	2.526	1.888	2.277
ΟΜΑΔΑ 2	5.028	6.061	6.485	7.446	8.107	7.216	6.801	6.765	7.181	6.779	6.681	5.576	5.202	4.411	3.863	2.956	3.443
ΟΜΑΔΑ 3	6.573	8.396	8.390	6.987	6.465	6.672	7.382	8.375	7.580	6.249	5.797	5.353	4.874	3.813	2.907	1.996	2.191
ΟΜΑΔΑ 4	5.023	6.193	5.831	5.855	5.707	5.402	5.905	5.542	5.262	5.863	7.313	7.585	7.700	6.242	4.760	4.579	5.238
ΟΜΑΔΑ 5	3.559	4.846	5.728	5.713	5.541	4.031	3.731	4.494	4.793	5.496	6.730	6.745	8.383	7.941	8.188	6.685	7.395
ΟΜΑΔΑ 6	6.702	8.239	8.199	8.421	7.633	7.121	7.098	7.795	7.884	6.659	5.955	4.603	3.935	3.234	2.544	1.908	2.069

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

